

۲۹۰
شماره (۳)

فهرست نسخه‌های خطی فارسی

کتابخانه عمومی هردیال - دهلی

مرکز تحقیقات فارسی

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو

فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه عمومی هردبال، دهلی

جلد ۱ - بالوایه - همه مال کتابخانه

- ☐ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه عمومی هردبال، دهلی
- ☐ تهیه کننده، مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو
- ☐ طراح روی جلد، مجید احمدی
- ☐ نشر اول، ۱۳۷۷/۵/۱۹۹۹ م
- ☐ چاپ، پریس ورکس، ۳۰ پارکینگ سینتر، مال رود، دهلی ۱۱۰۰۵۴
- ☐ بها ۲۰۰ روپیه

فهرست نسخه‌های خطی

چاپخانه، انبار، کتابخانه، دهلی نو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

زبان فارسی پس از اینکه در خاستگاه اصلی اش سرزمین ایران مدارج کمال خود را طی کرد و به مرحله پختگی و توانمندی رسید همواره در طول تاریخ معرف فرهنگ و علم و ادب به شمار رفته و به هر گنجایه پای نهاده است موجب بیداری فکر و اندیشه و نمایانده لطافت های روحی و قلبی و برانگیزاننده عواطف و احساسات عالی انسانی بوده است. به همین سبب وقتی زبان فارسی به دیار هند راه یافت مردم فرهیخته این اقلیم با جان و دل پذیرایش شدند و قدر و مقدمش را گرامی داشتند و در تمامی این خطه پهناور به پاسداری و حمایت از این زبان دلنشین و اندیشه آفرین پرداخته و آثار بسیار ارزنده و عمیقی را در زمینه های گوناگون پدید آوردند. خوشبختانه کتابخانه های متعددی که در سراسر هند وجود دارند، تألیفات و نسخه های خطی فراوانی را به زبان فارسی در دل خود جای داده اند که حکایت از این واقعیت می کند، چنانکه نمونه هایی از این آثار نفیس را که در کتابخانه هردیال موجود است در فهرست حاضر می توان مشاهده کرد.

کتابخانه هردیال

کتابخانه هردیال در سال ۱۸۶۲ میلادی یعنی حدود ۱۳۶ سال قبل در ساختمان خیریه که امروز به نام تالار شهرداری (Town Hall) معروف است تأسیس شد. ابتدا در سال ۱۹۰۴ میلادی نام آن را کتابخانه دهلی عمومی گذاردند ولی بعداً در سال ۱۹۱۲ هجری به اسم یک فرماندار انگلیسی لرد هاردینگ تغییر نام یافت. سرانجام پس از استقلال هند این محل در سال ۱۹۷۰ میلادی به عنوان کتابخانه عمومی هردیال شهرت یافته است. در این کتابخانه آثار نسبتاً قابل توجهی به زبانهای اردو، عربی، سانسکریت و انگلیسی نگهداری می شوند که از جمله تقریباً ۳۱۷ نسخه آن به زبان فارسی است.

کتابخانه هردیال هم اکنون تحت سرپرستی چهار نفر که دارای مسئولیت اجرایی هستند اداره می شود و انتخاب این چهار تن از سوی سازمان شهرداری دهلی صورت می گیرد. غرضاً این کتابخانه در

سراسر دهلی ۹ شعبه دارد.

آثار فارسی موجود در این کتابخانه شامل مذهب، فلسفه، عرفان، اخلاق، تاریخ، ادب، سفرنامه، تذکره، دستور زبان، ریاضی، طب و موضوعات مختلف دیگر می‌باشد و از نسخه‌های خطی مشهور آن می‌توان از هفت اقلیم وازی، فرهنگ جهانگیری، اعجاز خسروی، بهار عجم، بحرالمعانی، شاهجهان‌نامه، سه بئر ظهوری، گزیده دیوان بیدل، تاریخ شمشیرخانی، ترجمه مهابارات و غیره نام برد.

در اینجا لازم است از تمامی کسانی که در تهیه این فهرست با مرکز تحقیقات فارسی همکاری داشته‌اند سپاسگزاری شود. آقای بذل الرحمن برگه نویسی نسخه‌ها، آقای دکتر محمد اسلم خان، آقای دکتر شریف حسین قاسمی و دکتر ادیس احمد بررسی برگه‌ها و ذکر مآخذ، آقای لطیف طالی رفع نواقص و نقل مآخذ و تطبیق و تنظیم متن، آقای جمیل الرحمن همکاری در رفع نواقص، آقایان سید غلام نبی احمد و محمد سعید دهلوی استخراج اعلام، آقای محمد آصف علی تایپ متن فهرست، آقای عبدالرحمن قریشی تنظیم و تصحیح متن نایبی و نیز آقای محمد حسن حدادی که مسئولیت بخش چاپ را به عهده داشته است. همچنین جا دارد از مسئولین کتابخانه هردیال نیز برای همکاری با مرکز تحقیقات صمیمانه قدردانی و تشکر شود.

در پایان امید است شماره (۳) فهرست تهیه شده در این مرکز مورد عنایت و توجه اسانید و محققان زبان فارسی در هر دو کشور هند و ایران واقع گردد.

بسته و کرمه

سید باقر ایطحی

مدیر مرکز تحقیقات فارسی

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - دهلی نو

علايم اختصاري

ازاد

Catalogue of the Persian Manuscripts in the Maulana Azad Library, Aligarh Muslim University, Athar Abbas Rizvi & Dr. Mukhtaruddin Ahmad, Aligarh, 1981.

اصفيه

فہرست مشروح بعضی کتب نبطیہ کتابخانہ آصفیہ سرکار عالی حیدرآباد (جلدہای مختلف)، ۱۳۵۷ھ

ایڈنبورگ

Edinburgh: A Descriptive catalogue of the Arabic and Persian Manuscripts in Edinburg University Library by Mohammad Ashraf ul Huq, Hermanu and the and Edward Raobert Son, Edinborg, 1925.

استوری

Persian Literature, A Bio-Bibliographical Survey, C.A. Storey, Luzac & Company Ltd, London, 1970, 1972, Two Volumes.

ایوانوف

Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of Asiatic Society of Bengal, Wladimir Ivanow, Calcutta, 1924.

بانکی پور

Catalogue of the Arabic and Persian Manuscripts in the Khuda Bakhsh Oriental Public Library, Patna, 1993.

بنارس

A Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Banaras Hindu University Library, Amrit Lal Ishrat, Varanasi.

پاکستان مین فارسی پاکستان مین فارسی ادب، دکتر ظہیر الدین احمد (سہ مجلد) مجلس ترقی ادب لاہور ۱۹۷۰ و ادارہ تحقیقات پاکستان، دانشگاه پنجاب، لاہور ۱۹۷۷.

تاریخ تذکرها

تاریخ تذکره‌های فارسی، تألیف احمد گلجین معانی (دو جلد)، انتشارات دانشگاه، ۱۳۴۸-۱۳۵۰.

تاریخ نویسی فارسی

تاریخ نویسی فارسی در هند و پاکستان، نگارش دکتر آفتاب اصغر، خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران، لاهور، پاکستان، چاپ خانه سید سنو، آذر ماه ۱۳۶۲ ه.ش.

حبیب

Catalogue of Manuscripts (Habib Ganj Collection) in the Maulana Azad Library, Aligarh Muslim University, M.H. Razvi & M.H. Qaiser Amrohavi, Aligarh, 1981.

ویحانه

احوال و آثار سراج‌الدین علی خان آرزو، دکتر ریحانه خانون، شعبه فارسی دانشگاه دهلی، ۱۹۸۷ م.

سالار

A Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Salar Jung Museum and Library, Haji Mualana Mohammad Ashraf, Hyderabad, 1980.

شیفته

فهرست مخطوطات (ذخیره شیفته) مولانا آزاد لایبریری علیگره مسلم یونیورسیتی، سید محمود حسن قصر امروهری، علیگره، ۱۹۸۲ م.

فرهنگ نویسی

فرهنگ نویسی فارسی در هند و پاکستان، دکتر شهریار نقوی، انتشارات اداره کل نگارش وزارت فرهنگ، دانشگاه تهران (ایران)، ۱۳۴۱ ه.ش.

کوزن

Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Curzon Collection, Asiatic Society of Bengal, Wladimir Ivanow, Calcutta, 1926.

کلیات بیدل

کلیات ابوالمعانی میرزا عبدالقادر، چاپ کابل، ۱۳۲۲.

گنج

فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه گنج بخش (چهار مجلد)، احمد منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)، ۱۳۵۷ ه.ش.

مرآة العلوم

فهرست مخطوطات خطی فارسی خدا بخش اورینتال پبلیک لائبریری مستی
به مرآة العلوم (جلدهای مختلف)، بانک پور، پتنا، ۱۹۲۵، ۱۹۲۲، ۱۹۶۷ م.

مشار

فهرست کتابهای چاپی فارسی (جلدهای مختلف)، گردآورنده خانبابا مشار،
چاپ تهران، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۵ ه.ش.

مشترک

فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (چهارده مجلد)، احمد
منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)،
۱۳۶۲-۱۳۷۵ ه.ش.

ملا فیروز

*Catalogue Raisonne of the Arabic, Hindustani, Persian and
Turkish Manuscripts in the Mullah Firoze Library*, Edward
Rehatsek, M.C.E., 1873.

موزه

فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، کراچی، سید عارف
نوشاهی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)،
۱۹۸۳ م.

ندوه

فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه ندوة العلماء لکهنو، مرکز تحقیقات
فارسی رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، فروردین‌ماه
۱۳۶۵ ه.ش / آوریل ۱۹۸۶ م.

نسخه‌ها

فهرست نسخه‌های خطی فارسی (جلد اول تا ششم)، احمد منزوی، مؤسسه
فرهنگی منطقه‌یی، تهران، ۱۳۴۸-۱۳۵۳ ه.ش.

فهرست موضوعات

۱	تفسیر	بخش یکم
۳	تجوید	بخش دوم
۵	فقه	بخش سوم
۷	فلسفه عملی	بخش چهارم
۱۱	عرفان	بخش پنجم
۱۳	ریاضی	بخش ششم
۱۵	موسیقی	بخش هفتم
۱۷	علوم غریبه	بخش هشتم
۱۹	پزشکی	بخش نهم
۲۷	کیمیا	بخش دهم
۲۹	متن های ادبی و شرح آنها	بخش یازدهم
۳۳	دیوان ها و شرح آنها	بخش دوازدهم
۴۳	منظومه ها و شرح آنها	بخش سیزدهم
۵۷	تذکرها	بخش چهاردهم
۵۹	نامه نگاری	بخش پانزدهم
۷۵	داستان ها	بخش شانزدهم
۷۹	دستور زبان	بخش هفدهم
۸۳	فرهنگ نامه	بخش هجدهم
۸۷	بلاغت، عروض و قافیه	بخش نوزدهم
۹۱	تاریخ و سفرنامه	بخش بیستم
۹۷	هندویی	بخش بیست و یکم

۱۰۱	چند دانشی	بخش بیست و دوم
۱۰۳	جنگ	بخش بیست و سوم
۱۰۷	فهرست کتاب‌ها	-
۱۱۵	فهرست مؤلفان	-
۱۲۳	فهرست کاتبان	-
۱۲۷	اماکن	-
۱۳۱	تاریخ	۱۱
۱۳۲	تاریخ	۱۲
۱۳۳	تاریخ	۱۳
۱۳۴	تاریخ	۱۴
۱۳۵	تاریخ	۱۵
۱۳۶	تاریخ	۱۶
۱۳۷	تاریخ	۱۷
۱۳۸	تاریخ	۱۸
۱۳۹	تاریخ	۱۹
۱۴۰	تاریخ	۲۰
۱۴۱	تاریخ	۲۱
۱۴۲	تاریخ	۲۲
۱۴۳	تاریخ	۲۳
۱۴۴	تاریخ	۲۴
۱۴۵	تاریخ	۲۵
۱۴۶	تاریخ	۲۶
۱۴۷	تاریخ	۲۷
۱۴۸	تاریخ	۲۸
۱۴۹	تاریخ	۲۹
۱۵۰	تاریخ	۳۰

بخش اول

تفسیر

● تفسیر عزیزی ← فتح العزیز

[۱]

● فتح العزیز: تفسیر عزیزی

از: شاه عبدالعزیز دهلوی (۱۱۵۹-۱۲۳۹ هـ/ ۱۷۴۶-۱۸۲۴ م)، تفسیر دو جزء آخر قرآن از سوره ۶۷ تا ۱۱۴. ادامه تفسیر یعقوب چرخ‌ی است.
آغاز: احکام شرعیه که از افهام عوام برتر است و در عقل ایشان گنجایش نمی‌کند بسیار قبیح و مذموم است...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۲، موزه: ۷، گنج ۱: ۵۲، ابوانف ۲: ۴۰، سالار ۷: ۵۳).

[۸۲۶۸] - (۱۰۱) تستعلیق، قمرالدین نقشبندی، ۱۲۷۳ هـ، ۵۸۸ برگ، ۱۷ ص، اندازه: ۳۴×۱۹/۵.

بخش دوم

تجوید

[۲]

● اصول و ضوابط و قواعد قرائت قرآن مجید

از: زاهد لاهیجانی، چنانکه در مقدمه آمده این اثر برای فرزندش شیخ بهاء الدین محمد تألیف گردیده است.

آغاز: الحمد لله... بعد از این مختصر است از فقیر جانی زاهد لاهیجانی در اصول ضوابط و قواعد قرائت قرآن مجید...

002 - [R19] تستعلیق، ولی الله، ۱۲۱۰ هـ، کرم خورده، ۱۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۹×۱۲.

[۳]

● رساله در بیان قرائت امام عاصم

از: مولانا محمد هاشم.

آغاز: حامد الله الملك العزيز... اما بعد می گوید خادم القراء والعلماء و تراب اقدام الفقراء والاصفيا سراپا ائیم فقیر محمد هاشم که...

003 - [R17] تستعلیق، حافظ احمد الله ولد مولوی قدرت الله، ۱۲۶۴ هـ، کرم خورده، ۱۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۹×۱۵/۲.

بخش سوم

فقه

[۴]

● خلاصه الاحکام

از: ناشناس، در مسایل توحید و احکام عبادی همچون نماز، وضو که از باب چهارم آغاز شده و به همراه دو رساله دیگر به نام «مخلوق نامة بندگی»، «رساله مبدأ و معاد» می باشد.
آغاز: ... فرقان حمید خیر می آید الذی لیس کمثلہ آفرینندۀ خلق اوست...
۰۰۴ - [۲۲۱] شکسته، عبدالرسول، ۱۱۱۷ هـ، آغاز و انجام افتاده، ۱۹۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۱۱.

●

بخش چهارم

فلسفه عملی

[۵]

● اخلاق ناصری

از: خواجه نصیرالدین طوسی (۵۹۷-۶۷۲ ه/ ۱۲۰۰-۱۲۷۳ م) که آن را برای ناصرالدین ابوالفتح عبدالرحیم بن منصور در زندان قاین قهستان به سال ۶۳۳ هجری در سه بخش حکمت عملی در سه «مقاله» و «فصل‌ها» نگاشته است و پس از رهایی از زندان، دیباچه دیگری در آغاز آن گذارد و دیگران را سقارش کرد که این دیباچه را به جای آن گذارند.

آغاز: ... فضایل این کتاب را بشرف مطالعه خود مشرف و مزین گردانیده بودند و نظر رضای ایشان رقم.

(ن.ک. مشترک ۴: ۲۲۲۸، نسخه‌ها ۲: ۱۵۳۴، شیفته: ۶۳، بنارس: ۶، کروز: ۳۴۹، فیروز: ۲۱۶).

005 - [۲۳۸] تسمیق، ۱۸۵۵ م، آغاز و انجام افتاده، ۶۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۳/۳×۱۵.

006 - [۲۹] شکسته، آغاز افتاده: ... تعالی الله من ذلک علواً کبیراً لیکن عنایت... که اقتضای تدبیر و

ترتیب آن امور کند... انجام افتاده، کرم خورد، ۱۹۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۴.

[۶]

● انوار حکمت: کلمات یوسفی: نصایح یوسفی

از: یوسفی هروی، این اثر حاوی دستورهای اخلاقی و سخنان پندآموز صوفیانه است، با سرنادهای «کلمه» و «کلمه آخری». وی آن را در ۱۵۱۳ ه/ ۱۹۱۹ م به انجام رسانده است. البته در دیباچه نام نگارنده نیامده است. اته و ربو به نادرست آن را از غزالی دانسته‌اند و گویا از این طریق به برخی فهرست‌ها راه یافته است.

آغاز: الحمد لله الذی نور مصابیح القلوب بانوار حکمت... مناجات بدرگاه قاضی الحاجات الهی (ن.ک. مشترک ۴: ۲۲۴۳، سالار: ۱۶۲۸).

007 - [R۴۷] نستعلیق، ۱۲۴۴ هـ، ۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۵×۱۴.

[۷]

● توقیعات کسری: دستورنامه کسروی

از: جلال‌الدین محمد طباطبایی اصفهانی قهپایی زواره‌ای، معروف به میرزا جلالا، زاده (۱۰۳۳ یا پیش از ۱۰۸۳ هـ) که این اثر را برای شهزاده مراد بخش در ۱۰۶۲ هـ از عربی به فارسی درآورده و شامل ۱۷۳ پرستی و پاسخ است درباره کارهای کشوری و سپاهی و آداب و رسوم مردم. پرسشها با سریند «مرفوع» از سوی دستوران و مویدان و بزرگان و پاسخها با سریند «توقیع» از سوی انوشیروان است. آغاز: الحمد لله الذی ربط سلسلة نظام العالم... وی در سبب تألیف کتاب می‌گوید بعده شب هنگامی سعادت افروز که...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۸۷، موزه: ۲۹۶، نسخه‌ها ۶: ۴۰۷۱، سالار ۳: ۹۱ و ۸۲۰، گنج ۲: ۹۰۶).

008 - [R۴۰] نستعلیق، دهرم چند، ۱۲۶۷ هـ، ۴۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۱×۱۳/۲.

[۸]

● جواهر ثمینة

از: علی بن حسام‌الدین متقی (۸۸۵-۹۷۵ هـ/۱۴۸۰-۱۵۶۷ م)، مجموعه سخنان عارفانه و پندآمیز است از سخنان خواجه عبدالله هروی، نزهت الارواح حسینی، مرآة العارفین ملک‌زاده مسعود بیگ، گلستان سعدی و دیگران به ترتیب حروف تهجی.

آغاز: طریق ابواب در خاطر آمد که بزبان فارسی نیز تألیف کرده شود...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۹۶، موزه: ۲۹۹، نسخه‌ها ۲: ۱۱۱۸).

009 - [۱۹] نستعلیق، ۷۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۵×۷/۳.

● دستورنامه کسروی - توقیعات کسری

● سخنان خواجه عبدالله - کلمات خواجه عبدالله

[۹]

● ظفرنامه: نصیحت‌نامه بوذرجمهر

منسوب به بزرگمهر فرزانه، گویا به زبان پهلوی بوده و این مینا به روزگار جوانیش به دستور نوح سامانی آن را به فارسی درآورده است. در برخی از نسخه‌ها پرسشها از انوشیروان و پاسخها از بزرگمهر و در

برخی، پرستها از بزرگمهر و پاسخ‌ها از وی.

آغاز: روزی نوشیروان پادشاه بوذرجمهر را فرمود که یک کتاب برای من آنچنان تصنیف سازید که...
(ن.ک: مشترک ۴: ۲۳۸۱۲، موزه: ۳۰۹، گنج ۲: ۹۲۴، نسخه‌ها ۲: ۱۶۲۵).

010 - [۲۰۰] نستعلیق و شکسته، بویت رای، ۱۲۲۴ هجری، ۱۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳/۶×۱۵/۲.

[۱۰]

● کلمات خواجه عبدالله: سخنان خواجه عبدالله

از: خواجه عبدالله انصاری هروی (م: ۴۷۱ هـ)، راز و نیازهای عارفانه اوست و برخی منسوب به اوست.
آغاز: ای ز دردت بیدلان را بوی درمان آمده / باد تو مر عاشقان را مونس جان آمده...
(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۱۱، موزه: ۲۵۵).

011 - [۲۰۷] نستعلیق، جی رام داس، ۱۲۰۹ هجری، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴.

● کلمات یوسفی - انوار حکمت

● مناجات خواجه عبدالله - کلمات خواجه عبدالله

● نصایح یوسفی - انوار حکمت

● نصیحت‌نامه بوذرجمهر - ظفرنامه

عرفان

[۱۱]

● بحر المعانی: مکتوبات محمد بن جعفر

از: محمد بن نصیرالدین جعفر مکی حسینی (م: ۸۹۱/۵ ۱۲۸۶ م)، مجموعه ۳۶ نامه عرفانی اوست که برای ملک محمود عرف شجن (شجن) نگاشته است در سالهای ۸۲۴ و ۸۲۵ هـ. مکتوب ۱- ایمان، ۲- صلات، ۵- روح، ۱۰- مشاهدات، ۲۰- اسرار قرآن، ۳۰- روایا، ۳۵- شوق حقیقت، ۳۶- عشق و اسرار آن آمیخته به نظم. نامه‌ها با عنوان محبوب اعز، محبوب جانی ملک محمود عرف شجن آغاز می‌شود.

آغاز: ... نه بینی که بازید می‌گوید که توبه الناس من قلوبهم و توبتی من قول لا اله الا الله...

(ن. ک: مشترک ۳، ۱۳۱۵، نسخه‌ها ۲: ۱۰۶۱، ایوانف: ۵۸۸، گنج ۲: ۵۷۱، سالار ۸: ۱۵۵، موزه: ۲۰۴، بنارس: ۱۴، ندوه: ۱۹۱).

012 - [R۲۹] نستعلیق، ایوب، ۱۱۹۱ هجری، آغاز افتاده، کرم خورده، ۲۲۷ برگ، ۱۵ ص، اندازه: ۲۳/۳×۱۳.

[۱۲]

● حدیقه وصال

از: مولانا محمد اکرم فایق، به نثر مصنوع با عنوانهای: «براه افتادن نسیم سحر برسم مشاطگی از اندوه‌مندان عشق براحات اندوزان حسن»، «تراشیدن گل‌های مسرت بمقراض تماشا از گلستان آرایش»، «حنا پشن پنجه معنی را به ذکر حناپندی عروس گل و مرجان ساختن»، «لبریز ساختن وامق سامعه را از گوهر»، «قاله مهر».

آغاز: پرده شناسان مقامات فصاحت و بریشم نوازان نغمات بلاغت بعد سرود سرائی حمد انجمن آرای وحدت...

بخش ششم

ریاضی

[۱۳]

● دستور حساب

از: آنتد رام منشی (م. ۱۱۶۴/۱۷۵۱م) کتابی است در محاسبات و به ویژه محاسبات دولتی و درباری و علم ریاضی که در پنج «فصل» نوشته شده است: فصل ۱- در بیان مطالبی مربوط به دستور حساب، فصل ۲- در بیان سرورشته بیت المال، فصل ۳- در بیان سرورشته ارباب التحویل، فصل ۴- در بیان سرورشته بخشگیری، فصل ۵- در بیان عواید و مصارف.

آغاز: شکر ایزد جهان را که آفرینش کائنات از کلک صنع اوست...

014 - [R۲۳۵] شکسته، ۱۲۲۷ هـ، ۷۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۳/۷×۱۳/۵.

[۱۴]

● دستور الحساب

از: محاسب رای متخلص به شوقی، در علم ریاضی و قواعد آن و دستور علم سیاق.

آغاز: مهندسان دقیقه شناس و دانشوران خرد اساس دستورات علم حساب...

015 - [R۲۳۶] نستعلیق و شکسته، ۱۲۰۷ هـ، ۳۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۳.

[۱۵]

● دستور الحساب

از: منشی اندرمن، به سال ۱۱۸۰ هـ در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و «خاتمه» ای که در علم ریاضی نوشته است.

آغاز: ... امور عالم پرداخته و منت دور از شمار واحد...

(ن. ک: مشترک ۲۰۲: ۱، نسخه ها ۱: ۱۷۲، بانکی پور ۹: ۸۱۴).

016 - [R۲۳۴] شکسته، ۱۱۹۲ هـ، آغاز افتاده، ۲۰۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳/۲×۱۳.

[۱۶]

● لیلوتی، ترجمه

ترجمه از: ابوالقیض بن مبارک فیضی دکنی، (۹۵۲-۱۰۰۲ هـ/ ۱۵۳۷-۵۱۵۹۶ م)، متن سانسکریت از حکیم بهاسکرا آچاریه (چارچ) دکنی. این اثر در حساب و هندسه به دستور اکبر پادشاه در سال ۹۹۵ هجری در دو «بخش»: ۱- لیلوتی، ۲- وچه کنیه که هر یک جداگانه ترجمه شده است. لیلوتی دارای یک «مقدمه» و چند «ضابطه» و «خاتمه» می‌باشد. آغاز: اول ز ثنای پادشاهی گویم / وانگه ز ستایش الهی گویم...

(ن.ک: مشترک ۱: ۲۱۴، موزه: ۲۴، گنج ۱: ۱۵۲، ایوانف: ۷۶۹، ندوه: ۵۹۱، فیروز: ۳۷ و ۶۳).

017 - [R۳۳۳] شکسته، ۱۲۲۷ هـ، کرم خورده، ۶۲ برگ، ۱۳ ص، انداز: ۲۰/۲۸۱/۴.

[۱۷]

● مجمع الحساب

از: گهاسی رام دهلوی که در سال ۱۳۰۲ هجری در نه «باب» نوشته است.

آغاز: سیاق و سباق کلام کارپردازان حساب‌دان و حمد سیاس واحدی است...

(ن.ک: مشترک ۱: ۲۱۵).

018 - [R۳۳۷] شکسته، ۱۲۰۲ هـ، ۲۹ برگ، ۱۷ ص، انداز: ۲۳/۵۸۱۶.

[۵۲]

بخش هفتم

موسیقی

[۱۸]

● کرامیه: کرامیه رامجرد

از دوره سفرچی یا حافظ مقصود، از مطربان شاه تهماسب (۹۳۰-۹۸۴ هـ) و شاه عباس (۹۹۶-۱۰۳۸ هـ) به نام سلطان تاج بخش شاه نشان علیقلی خان، در سه «اصل»: اول: در بیان دوازده «مقام»، دوم: در بیان شعبه و آواز، سوم: در بیان اصول و بعضی فواید موسیقی. آغاز: ای بلبل جان نغمه سرا از غم تو / چون دایره دل بی سر و پا از غم تو... (نثرک: نسخه‌ها ۵: ۳۹۰۲).

019 - [۲۳۵] نستعلیق، فقیر محمد حسین قادری، ششم صفر ۱۱۴۲ هـ، ۶ برگ، ۱۵ می، اندازه: ۲۰×۱۳.

● کرامیه: کرامیه رامجرد

بخش هشتم

علوم غریبه

[۱۹]

● جواهرنامه

از: ناشناس. درباره فضایل خاتم و نگین حضرت پیامبر (ص) نگاشته است.

آغاز: استاد ارسطاطالیس حکیم گفت هر که خاتم به تحقیق در انگشت‌های خود دارد...

(۱۲۰) - [R۴۶۶] تستعلیق، جولای ۱۸۵۰ م، ۱۶۰ برگ، ۱۲ ص، اندازه: ۲۰×۱۶.

[۲۱]

●

بخش نهم

پزشکی

[۲۰]

● اختصار قانون شیخ بو علی سینا

از: ناشناس، مختصر قانون شیخ بو علی سینا (م: ۲۲۸/۸، ۱۰۳۷ م).

آغاز: ... صراحی اول در بیان کیفیت شرب شراب و ترتیب مجلس یاده...

021 - [R۴۳۹] نستعلیق و شکسته، دهلی، آغاز افتاده، ۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۴.

[۲۱]

● چشمه صحت و آینه شفا

از: منشی رگهو ناتھ سنگھ هاجر دهلوی، در بیماریها و امراض گوناگون و طریقه علاج آن در یکصد و چهارده «باب» نوشته شده است.

آغاز: ... بنا بر انقطاع شهوت ماده اسپ...

022 - [۲۳۵] شکسته، ۱۹۱۴ م، آغاز افتاده، ۱۴۴ برگ، ۱۲ ص، اندازه: ۲۰×۱۶.

[۲۲]

● خزاین الادویه و نسخه جات آزموده

از: منشی رگهو ناتھ سنگھ هاجر دهلوی، در دو نسخه: نسخه اول در ساختن ادویه و معجونات و طریقه استعمال آن نوشته شده، نسخه دوم در علاج بیماریها.

آغاز: ... حب شگرف برای اشتها و پروت مزاج را نافع...

023 - [R۴۳۶] شکسته، ۱۹۱۳ م، آغاز افتاده، ۱۹۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۳.

[۲۳]

● خیر التجارب

از: منشی رگهو ناتھ سنگھ هاجر دهلوی، در ۲۰ «فصل» و ۲۳ «باب» در بیماریهای گوناگون و طریق

علاج آنها.

آغاز: نسخه سهاگ سوتته، سوتته بی ریشه سفید، شیر گاوی...

024 - [R۲۴۵] شکسته، ۱۹۱۵ م، ۷۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

[۲۴]

● دارالشفای

از: ابوالفتح، در یک صد و پنجاه و پنج «باب» دربارهٔ داروها، بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها نوشته شده است. باب اول: در معرفت باد و یلغم و تلخاوخون. باب دهم: در علامات و علاج قولنج. باب بیستم: در علامات و علاج سل. باب سی ام: در علامات و علاج سلاق، علاج طرفه یعنی آب. باب چهل: در علامات و علاج تباهی گوشت دندان و کرم و آماس و گوشت دندان. باب پنجاهم: در علامات و علاج خنازیر. باب یکصد و پنجاه: در تلق و میماب و فولاد و مس. باب یکصد و پنجاه و پنجم: در ختم کتاب است.

[۲۴]

آغاز: منت بی عدد مر حکیمی را که بحکمت کامل خود به ترکیب اربعهٔ عناصر وجود آدمیان مرکب ساخت.

025 - [R۳۳۸] نستعلیق، انجام افتاده، کرم خورده، ۹۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۴×۱۵.

[۲۵]

● دارالشفای

از: منشی رگهو ناه سنگه هاجر دهلوی، دربارهٔ بیماریها مثل آتشک، سوزاک و امراض چشم و غیره در یک صد و چهل و چهار «بخش».

آغاز: اول شناختن بول بیمار بوقت بیدار شدن هنگام صبح اول...

026 - [R۲۲۲] شکسته، ۱۹۱۶ م، ۶۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۸.۲۰×۱۵.

[۲۶]

● دستورالعلاج

از: سلطان علی خراسانی گوناپادی (زنده در ۹۳۴ ه)، به دستور محمود شاه در اخسی که از درمان وی شفا یافته بود و به نام ابوالغازی سلطان ابوسعید بهادر خان به سال ۹۳۰ ه یا ۹۳۳ ه در یک «مقدمه» و دو «مقاله» نگاشته است.

آغاز: جواهر حمید و ثناء خدای را عز و جل که حکیم حاذق است و ستایش و شکر بی قیاس رحیمی را

از کی مشترک: ۵۶۴، نسخه‌ها ۱: ۵۳۵، ندوه: ۵۶۲، ۵۶۷؛ ایوانف (۱۰۷)۔

02- [299] شعلیق، ۱۲۳۸ هـ، کرم خورده، ۶۸ برگ، ۱۸ س، انداز: ۱۶/۳ × ۲۲ -

02) - [295] نستعلیق، محمد صالح، ۱۲۳۶ هـ. کرم خورده، آغاز، (دیباچه ساله یکم جلد دوم) میاس

[25]

● طب غبائی: غائبہ

نجم‌الدین محمود بن صابن‌الدین الیاس شیرازی (۷۳۰ هـ/۲۹-۱۳۳۰ م) که به نام غیاث‌الدین

مندر پسر جرجوتای در چهار «مقاله» و هریک در چند «باب» نوشته شده است.

مازہ: سپاس و ستائش مر خدائی را کہ ذات او بہ هیچ ذات نماند...

ک. مشترک: ۱: ۶۵۶، گنج: ۱: ۳۱۹، نسخه‌ها: ۱: ۵۷۰.

۰ - [R۴۴۳] شکسته، ۱۹۱۲ م، ۷۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۱/۷×۲۰/۳.

[28]

● طب مساکین

منشی رگپو تاته سنگه هاجر دهلوی، دربارهٔ ادویه، ساختن داروها و طریقه استعمال آن نوشته شده

زنی... یارد جو این یکی میریج (کذا) دوازده درم هر دو محکم نکود و نا جامه...

[۲۹]

علاج الامراض

حکیم محمد شریف خان دہلوی (۱۱۳۸-۱۱۳۹ھ/۱۷۲۸-۱۷۲۹ء)

ان جوانم به شش وعده روزانه شش وعده غذا را به همراه آب و نمک و روغن در دهان خود می‌گذاشت.

تبعاً بعد به خواسته دوستان به سبک نظم در آورده ایم. اما آن دو ملا را از این کتاب حذف کرده ایم.

منش (۱۱۷۷ هـ / ۱۷۶۳ م) مر باشد.

آغاز: در فیض باز است مشین از گشایش ناامید اینجا/برنگ دانه از هر قفل روید کلید اینجا...
(ن.ک: مشترک ۱: ۶۴۸، ندوه: ۵۷۵، مرآة العلوم ۱: ۱۲۵).

031 - [R۲۴۳] شکسته، ۱۹۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: $28 \times 13/5$.

032 - [R۲۴۵] نستعلیق، آغاز: مقاله سیزدهم فی تدبیر الکبد والطحال و المراده مشتمل بر چهارده فصل...، ۱۹۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: 26×15 .

● غیایه - طب غیائی

[۳۰]

● فواید الحکمت

از: منشی رگهو ناتھ سنگھ هاجر دهلوی، در بیماریهای مختلف و طریق علاج آنها.

آغاز: فصل اول در باب کشتن روپ رس و نیکسیر و نامشیر و ابرک...

033 - [R۲۴۰] شکسته، ۱۹۱۲ م، ۲۰۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: $20/3 \times 15/3$.

● کفایه مجاهدیه - کفایه منصوری

[۳۱]

● کفایه منصوری: کفایه مجاهدیه

از: منصور بن محمد شیرازی (م: ۱۴۰۶/۸۸۰۹ م)، پیرامون ۱۳۷۹/۸۷۸۰ م در دو فن نظری و عملی و داروسازی که آن را در بخشهایی نگاشته است.

آغاز: شکر و سپاس مر خالق را که در خلقت انسان دقایق حکمت او بی پایان است...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۹۵، ابوانف: ۷۱۶، فیروز: ۱۱۲).

034 - [R۲۴۸] نستعلیق، ۱۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: $18/5 \times 10/5$.

[۳۲]

● گنجینه مجربات

از: منشی رگهو ناتھ سنگھ هاجر دهلوی، در ساختن داروها برای بیماریهای مختلف نوشته است.

آغاز: برای سستی بدن، برگ گلاب شکر تری همین قدر گرفته چاشنی کرده معجون نموده...

035 - [R۲۴۸] نستعلیق، ۱۹۲۱ م، ۲۴۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: 18×15 .

[۲۳]

● مجربات اکبری

از: شاه محمد اکبر اززانی بن حاجی میر محمد مقیم (م: ۱۱۳۴ هـ / ۱۷۴۱ م)، در یک «مقدمه» و چند «باب» و «فصل».

[۷۲]

آغاز: حمدله اما بعد احقر العباد محمد اکبر بن حاجی میر محمد مقیم معروض می‌دارد که ترکیبی چند از اهل تجربه...

(ن: مشترک ۱: ۷۱۸، موزه: ۱۱۹، ایوانف: ۷۲۹، گنج ۱: ۳۳۸، نسخه‌ها ۱: ۵۹۴، فیروز: ۱۱۳).

036 - [R۲۴۰] تستعلیق، انجام افتاده، ۷۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۶×۱۵.

037 - [۳۵۱] شکسته، آغاز: فصل در اسامی ماههای سال در عربی و پارسی و هندی = حمل

عریست و بیارسی فروردین...، ۸۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۸/۵×۵/۵.

[۲۴]

● مجربات هاجر

از: منشی رگهو ناتھ سنگه هاجر دهلوی، درباره بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها و نیز ترتیب و تهیه داروها.

آغاز: قوت باء و مشتهی عتیر نیم ماشه، مشک مایه زعفران تانک و دار چینی تانک...

038 - [R۲۴۱] شکسته، ۱۳۶۸ هـ، ۲۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۸×۱۳.

[۳۵]

● مجرب الشفا و متفرقات

از: منشی رگهو ناتھ سنگه هاجر دهلوی، در امراض مختلف و طریقه علاج آنها و ساختن داروها در جهل و دو «باب» نوشته است.

آغاز: در دفعه درد چشم و پرده که آن را در هندی...

039 - [R۲۴۲] شکسته، ۱۲۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰×۱۶.

[۲۶]

● مجمع الافادات

از: منشی رگهو ناتھ سنگه هاجر دهلوی، درباره بیماری‌های گوناگون و طریقه علاج آنها و نام داروها است.

آغاز: هر حکیمی که خواهد نبض مریض معلوم کند مطابق آن تشخیص مریض نماید باید که انگشت میانی خود بر نبض نهاند.

040 - [R۳۴۱] شکسته نستعلیق، ۱۶ سپتامبر ۱۹۲۱ میلادی، ۱۲۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۷×۲۰.

[۳۷]

● مخزن مجربات

از: متشی رگهو نانه سنگه هاجر دهلوی، مجموعه نسخه‌هایی است که در علاج بیماری‌های گوناگون نگاشته است.

آغاز: پوست هلیله زرد، پوست هلیله کانده، هلیله سیاه، پوست هلیله، آمله فعیسه، تخم کدو
توله توله توله توله توله توله
041 - [R۴۴۶] شکسته نستعلیق، ۸۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۶.

[۳۸]

● معدن حکمت

از: متشی رگهو نانه سنگه هاجر دهلوی، در بیماری‌ها و طریق علاج آنها و ساختن معجون‌ات در چهارده باب و سی و دو فصل.

آغاز: حب امساک تجویز شاهزاده دارا شکوه بهادر...

042 - [R۴۴۴] شکسته، ۱۹۱۷ م، ۱۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۱×۲۰.

[۳۹]

● میزان الطب

از: حکیم محمد ارزانی، شاه محمد اکبر (م: ۱۱۳۲/۸ ۱۷۲۱ م)، برای آموزش کودکان خود و دیگر کودکان مبتدی به سال ۱۱۱۳ هجری در سه «مقاله» و «فصلها» و «باب‌های» متعدد. مقاله یکم: در علامات و کیفیات چهارگانه، مقاله دوم: ادویه مفردة و مرکبه و اغذیه مناسب، مقاله سوم: در امراض و علاج آنها.

آغاز: ... بنفشه و گل سرخ و تخم کاسنی نیم کوفته از هر یک دو مثقال...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۵۳، نسخه‌ها ۱: ۶۰۵، ابواب: ۷۳۰).

043 - [R۴۴۷] شکسته، آغاز افتاده، ۵۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۵.

[۴۰]

● ناشناخته

از: جواد علی خان معروف به میر هادی، رساله‌ایست در بیماریهای چشم، دندان، سرما خوردگی گلو و دهان و طریق علاج آنها.

آغاز: الحمد لله... ادویه که در اعضای رأس و امراض آن ضرر دارد اول آنچه صداع آرند...

044 - [R۳۳۹] شکسته، انجام افتاده، ۱۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۳.

[۴۱]

● نسخه حافظ الصحت

از: منشی رگهو نانه سنگه هاجر دهلوی، نسخه‌هایی از طبای مختلف گردآوری کرده است.

آغاز: حرف الف اطرینل از تراکیب جناب خان صاحب حکیم ذکاء الله خان صاحب...

045 - [R۴۳۳] شکسته، رگهو نانه سنگه هاجر، ۱۹۱۷ میلادی، ۱۷۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۲۱.

[۴۲]

● نسخه حکمت

از: منشی رگهو نانه سنگه هاجر دهلوی، در ۲۸ «باب» در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها نوشته شده است.

باب اول: در شناختن نبض و رفتار آن، باب پنجم: در معالجات گوش و چشم، باب دهم: بیماری جذام، باب بیستم: در معالجات حمل زنان، باب بیست و هشتم: در معالجات جلاب.

آغاز: باب اول در شناختن نبض و رفتار آن هر حکیمی که خواهد نبض مریض معلوم نماید...

046 - [R۴۳۷] شکسته، ۱۹۱۸ م، ۶۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۶.

بخش دهم

کیمیا

[۴۳]

● جواهرالصنائع

از: ناشناس، کیمیای پزشکی است.

آغاز: حمد و سپاس باریع الالاساس حضرت صانع را که هر مجموعه وجود جمیع موجود...
(نذک: مشترک ۱: ۷۷۷).

047 - [R۲۲] شکسته، ۱۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹×۱۳/۵.

بخش یازدهم

متن های ادبی و شرح آنها

[۴۴]

● اعجوبه بازار

از: فدا، توصیف دکانها و شهر محل اقامت نویسنده است. به نثر ادبی و پر تکلف هندی.

آغاز: نیانی کلک فدا بگوهر نثاری حمد صنع آرای که دلهای عمان کنار...

048 - [۱۵۲] نستعلیق، ۱۲۰۸ هـ، انجام افتاده، کرم خورده، ۶۱ برگ، ۱۱ ص، اندازه: ۱۵×۹.

[۴۵]

● انیس العشاق

از: شرف الدین رامی، حسن بن محمد (م: ۸۷۹۵/۳-۱۳۹۳ م)، به نام شیخ ابوالفتح اوئیس بهادر جلایر در بیست «باب» در اوصاف اندام معشوق به نثر آمیخته به نظم، گویا به سال ۷۲۶ هجری نگاشته است. آغاز: حمد و ثنا حضرت خالقی را جلّت کلمته که در مبدأ خلقت...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۲۷، نسخه ها ۳۵۳۷: ۵ گنج ۳: ۱۲۵۵، موزه: ۴۲۵، سالار: ۳: ۲۵۱ و ۲۶۱، کوزن: ۱۲۵).

049 - [۱۲۰۹] نستعلیق، ۱۸۲۳ م، کرم خورده، ۳۸ برگ، ۱۵ ص، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۴۶]

● چهار عنصر (عنصر اول)

از: عبدالقادر عظیم آبادی متخلص به بیدل (م: ۱۱۳۳/۸-۱۷۲۰ م)، چهار «عنصر» نثر آمیخته به نظم است دارای سوانح شخصی و مسایل عرفانی و ادبی وی هر عنصر با «تمهیدی» در آغاز و سپس با «خانه ای» تمام می شود. بیدل این اثر را در ۱۱۱۶ هـ/۱۷۰۴ م به انجام رسانده است.

آغاز: خداوند از زبان معذور بصره سرایی است عذر هرزه در ایان بیدیر و بیان مجبور...

(ن.ک: گنج ۳: ۱۲۶۲، ندوه: ۴۹۰، سالار: ۳: ۱۳۹، بنارس: ۲۱، کوزن: ۱۳۲، موزه: ۴۲۹).

050 - [۱۷۱] شکسته، کرم خورده، ۷۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۴.

[۴۷]

● خیابان: شرح گلستان

از: سراج‌الدین علی خان آرزو اکبرآبادی بن حشام‌الدین (۱۱۰۱/هـ ۱۶۸۹ م - ۱۱۶۹/هـ ۱۷۵۵ م)،
متن از سعدی شیرازی. وی در دیباچه می‌گوید: چون در بعضی از شرحها تسامحی مشاهده کرده بود
این شرح را بر گلستان سعدی در سال ۱۱۱۹/هـ ۱۷۰۷ م نگاشته است.

آغاز: خیابان گلستان سخن، حمد چمن پیرانیست که اگر خار است و اگر گل...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۹۸، گنج ۳: ۱۲۹۰).

051 - [۱۴۴] شکسته، کرم خورده، ۸۲ برگ، ۱۷ ص، اندازه: ۲۱×۱۱/۵.

[۴۸]

● ریزه جواهر

از: امام بخش دهلوی متخلص به صهبایی (م: ۱۲۷۳/هـ ۱۸۵۷ م)، داستان عشقی است آمیخته به نظم،
همراه واژه نمای آن.

آغاز: این لآلی منثور ریزه جواهر مشهور سرمایه روشنائی است دستگاه صهبایی فصول و وسیله
آبروست...

(ن.ک: مشترک ۵: ۸۵).

052 - [۲۹۵ R] نستعلیق، کتبی با رام، ۱۲۶۶ هـ، ۶۲ برگ، ۱۱ ص، اندازه: ۱۹×۱۲.

[۴۹]

● سه نثر ظهوری: نورس خیال

از: ملا نورالدین ظهوری ترشیزی (م: ۱۰۳۵ یا ۱۰۳۶ هـ) است با سه دیباچه به نامهای «گلزار ابراهیم» و
«خوان خلیل» در ستایش ابراهیم عادلشاه (۹۸۸-۱۰۳۷ هـ) و «نورس خیال» درباره موسیقی. این
منشآت تاکنون از کتابهای درسی هند بوده است.

آغاز: سرود سرایان عشرتکده قال که بنورس سرایستان حال...

(ن.ک: مشترک ۵: ۷۷، موزه: ۲۳۱، ۲۳۸، ۴۴۱، ۴۵۷، سالار ۳: ۸۴ و ۸۵ و ۸۶، کروز: ۱۹۴، ۱۲۴،

حیبه: ۱۲۸، ۲۲۹، ابوالف ۲: ۱۶).

053 - [۱۲۷] نستعلیق، کتبی با رام، ۱۸۲۸ م، ۶۵ برگ، ۹ ص، اندازه: ۲۱×۱۳.

054 - [R179] شکسته، میرکریم بخش، ۱۲۰۱ هـ، آغاز برابر نمونه، ۲۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

● شرح گلستان - خیابان

[۵۰]

[۲۵]

● شرح معمای نصیری همدانی

از: امام بخش دهلوی متخلص به صهبایی (م: ۱۲۷۳/هـ ۱۸۵۷/م)، شرح بعضی از مشائرت نصیری همدانی که به تقاضای دوستان نگاشته است.

آغاز: پس از تمهید قواعد محمّدات جناب کبریا و بسط بساط نعت مسرور انبیاء... اندازه: ۱۶×۱۲، ۱۱ س، ۶۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۱۲.

055 - [R175] شکسته، ۱۲۲۴ هـ، ۶۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۱۲.

[۵۱]

● گلستان

از: مشرف‌الدین مصلح بن عبدالله سعدی شیرازی (م: ۶۹۱/هـ ۱۲۹۲/م).

آغاز: منت خدای را عزوجل که طاعتش...

(ن.ک: مشترک ۱۴-۴۹، نسخه‌ها ۵-۳۶۰۲، ندوه: ۸-۵۰۵، حبیب: ۲۸، کوزن: ۱۶۷، موزه: ۲۲۲، سالار: ۴-۱۳۸، ۱۴۳، ۱۴۴، بنارس: ۶۰).

056 - [R219] نستعلیق، ۱۶۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۷/۵×۱۷/۵.

057 - [R236] نستعلیق، فضل‌الدین و اسردها رام، ۱۲۰۹/هـ ۱۷۸۹/م، آغاز برابر نمونه، ۹۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸×۱۰.

058 - [R232] نستعلیق، ۱۲۰۹ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۴۷ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۰/۵.

059 - [R245] نستعلیق، ۱۲۲۹ هجری، آغاز برابر نمونه، ۱۳۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹/۵×۱۱/۵.

060 - [۳۱] نستعلیق، ۱۲۲۶ هـ، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، ۹۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۳.

[۵۲]

● گلستان، شرح

از: خواجه فقیرالله، متن از سعدی شیرازی. شرح گلستان و آیات و واژه‌های مشکل آنست که از پنجاه شرح و فرهنگ‌نامه‌های مشهور استفاده کرده و به اصرار دوستان نگاشته است.

آغاز: منت بی‌متنا باغبانی را سزد که غنچه دل‌تنگ آدم در صحن گلستان علم الانسان مالم یعلم

شکفتانیده...
 061 - [R221] شکسته نستعلیق، شیخ چاند، ۱۲۴۶ هـ/۱۸۳۲ م، سلطانپوره، گوم خورده، ۹۹ برگ، ۱۵ س،
 اندازه: ۲۱×۱۶.

[۵۳]

● گلستان، شرح حاشیه
 از: میر محمد نورالله احراری دهلوی (م: ۱۰۷۳ هـ/۱۶۶۳ م)، متن از سعدی شیرازی. با عنوانهای «قول»
 آن را شرح حاشیه ماندی کرده است.
 آغاز: ... خلق الانسان علم البيان و خامه مقصوع اللسان و...
 (ن.ک: مشترک ۳: ۱۶۴۰، نسخه‌های ۵: ۳۳۸۹، گنج ۳: ۱۲۸۸، کرزن: ۱۶۸).

062 - [R1۶۶] شکسته، بران نات، ۱۲۱۷ هـ، آغاز افتاده، ۲۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸/۶×۱۰/۲.

[۵۴]

● مینا بازار

منسوب به نورالدین محمد ظهوری تهریزی (م: ۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ هـ) گویا از میرزا مبارک الله بن میر
 اسحاق بن محمد یاقو، متخلص به واضح ملقب به ارادت خان (۱۰۵۹-۱۱۲۸ هـ/۱۶۴۹-۱۷۱۶ م)
 باشد. نثر مصنوع و منشیانه‌ای است در وصف میوه، پارچه، شیرینی و دیگر خوردنیهای بازاری.
 آغاز: عصمتیان رویوش و حیابروز و خلوتیان عفت کوش پاک نظر را مژده باد که وقت گرمی...
 (ن.ک: مشترک ۵: ۲۸۶، نسخه‌ها ۵: ۳۶۳۹، موزه: ۴۴۷، گنج ۳: ۱۳۰۴، سالار ۳: ۸۵، ۸۸، کرزن: ۱۲۵).

063 - [۱۶۱] نستعلیق، ۳۵ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

064 - [۱۲۵] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۶۰ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۰/۵.

065 - [R2۱۱] شکسته، نواب سید محمد، ۱۲۵۳ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۶۳ برگ، سطر مختلف،

[۲۵]

اندازه: ۲۵/۵×۱۶.

066 - [R2۱۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۶.

067 - [R2۱۵] نستعلیق، کزبا رام، ۱۲۶۳ هـ/۱۸۴۷ م، آغاز برابر نمونه، ۱۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۷×۱۵.

● نورس - سه نثر ظهوری

بخش دوازدهم

دیوان‌ها و شرح آنها

[۵۵]

● دیوان آصفی قهستانی

از: خواجه آصف آصفی هروی بن خواجه نعمت‌الله قهستانی (م: ۸۹۲۳/۱۵۱۷ م)، تاریخ این نسخه مطابق جلوس محمد اکبر شاه است. مشتمل بر حدود پنجاه «غزل» آغاز: ساز آباد خدایا دل ویرانی را/یا مده مهرتان هیچ مسلمانی را... (ن.ک: مشترک ۶۴۲، ۷، نسخه‌ها ۳: ۲۲۰۹، موزه: ۴۷۱، کرزن: ۱۸۴، گنج ۳: ۱۲۰۵، سالار ۵: ۸، تارن: ۲۹، حبیب ۱: ۱۰۰، ندوه: ۳۶۳، فیروز: ۱۲۷).

068 - [R۱۲۷] شکسته، ۱۲۲۶ هـ، ۳۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۵.

[۵۶]

● دیوان ابوالفرج رونی

از: ابوالفرج رونی (م: ۵۱۰/۷-۱۱۱۶ م)، این نسخه دارای چهل و هشت «قصیده» در وصف ابوالمظفر شاه ابوالبراهیم و بهروز احمد شاه و شاهزاده محمود شاه... است. شش «قطعه» و چهل و شش «رباعی».

آغاز: سپهر دولت و دین آفتاب هفت اقلیم / ابوالمظفر شاه مظفر ابراهیم...

(ن.ک: مشترک ۲۱، ۷، سالار ۴: ۲۲، نسخه‌ها ۳: ۲۲۱۴، کرزن: ۱۵۵، حبیب: ۳).

069 - [R۱۴۵] نستعلیق، ۱۲۳۱ هـ، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۵۷]

● دیوان اسیر اصفهانی

از: میرزا جلال‌الدین بن میرزا مؤمن اصفهانی شهرستانی، متخلص به اسیر (م: ۱۰۴۹ هـ)، این نسخه دارای حدود هفتاد «غزل» و چند «قصیده» است.

آغاز: ای دانه نسج خیالت دل دانا/سر حلقه مستان رخت دیده بینا...

(ن. ک: مشترک ۷: ۸۳۱، بنارس: ۳۱، ندوه: ۳۶۲، حبیب: ۱۵۶، کروز: ۱۹۶، فیروز: ۱۳۹، ۱۲۷، سالار ۵: ۱۳۲، گنج ۳: ۱۴۱۲، نسخه‌ها ۳: ۲۲۲۵، موزه: ۴۷۴).

070 - [R147] نستعلیق، مادهورام، ۵۳ برگ، ۱۷ س، انداز: ۱۹×۱۰.

[۵۸]

● دیوان امیر خسرو

از: ابوالحسن بن امیر سیف‌الدین محمود، متخلص به خسرو دهلوی (م: ۶۵۱/۷۷۵-۱۲۵۳-۱۳۲۵ م)، این نسخه دارای حدوداً هشت صد «غزل»، شصت و سه «رباعی» است.

آغاز: بگذشت و نظر نکرد ما را/بگذشت ز صبر قسر ما را...

(ن. ک: مشترک ۷: ۳۳۳، نسخه‌ها ۳: ۱۸۵۶، موزه: ۴۹۲، حبیب: ۵۶، سالار ۶: ۲۵، ۳۸، ۴: ۱۶۴، فیروز: ۱۲۷، ۱۴۱).

071 - [R161] نستعلیق، کرم خورده، آغاز و انجام افتاده، ۲۰۶ برگ، ۱۵ س، انداز: ۲۱×۱۴.

[۵۹]

● دیوان بدر چاچی

از: بدرالدین چاچی، متخلص به بدر یا بدر چاچی (زنده در ۷۴۵ هـ/۱۳۴۴ م)، شاعر از روزگار تغلق شاه هندی از مردم شهر جاج ترکستان (ناشکند امروزی) بوده که در شهر دهلی می‌زیسته است. آغاز: حمد آن سلطان عالم را که عالم پرور است/آنس او در راه ایمان انس و جان را رهبر است...

(ن. ک: مشترک ۷: ۴۰۵، گنج ۳: ۱۴۱۶، حبیب: ۶۷، سالار ۴: ۱۹۶، بنارس: ۲۱، کروز: ۱۷۲، فیروز: ۱۲۷، موزه: ۴۷۷، ندوه: ۳۴۳، ۴۲۶).

072 - [R151] نستعلیق، کزیا رام، ۱۲ نوامبر ۱۸۵۰ م/۷ محرم الحرام ۱۲۶۷ هـ، ۹۷ برگ، ۱۳ س، انداز: ۲۱×۱۴.

[۶۰]

● دیوان بیدل [گزیده]

از: عبدالقادر عظیم آبادی متخلص به بیدل (م: ۱۱۳۳ هـ/۱۷۲۰ م)، گزیده دیوان بیدل دارای ۷۳۰ «غزل» و ۲۲ «رباعی».

آغاز: غیر وحدت بر شاید همت عرفان ما / دامن خویش است چون صحرا گل دامان ما (۱۰۲۱-۱۰۲۰)
(ن.ک: مشترک ۸، ۱۰۳۲، سالار ۵، ۲۴۸، ۲۰۱، ۳۱۸، ۲۱۸، ۳۲، کوزن: ۲۰۵، حبیب: ۱۹۹،
مرآة العلوم ۹، ۱۱، ابوانف: ۲-۳۸۱).

073 - [R۱۲۵] تعلق، به دستور خانزاده کاظم خان بهادر تحریر یافته، کرم خورده، ۱۹۹ برگ، ۹ س،
اندازه: ۲۲×۱۳.

[۶۱]

● دیوان پیاری بهو

از: پیاری بهو، غزلیات عرفانی و اخلاقی است در وصف خداوند و قدرت کامله او در حدود ۷۳۰
غزله است.

آغاز: الهی عزت درج جواهر کن دهانم را / از موج در نایاب آب ده تیغ زبانم را...
(ن.ک: مشترک ۸، ۱۴۲۵).

074 - [R] شکسته، ۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲/۸×۱۶.

[۶۲]

● دیوان ثابت

از: میر محمد افضل بدخشانی اله آبادی، متخلص به ثابت (م: ۵۰ یا ۱۱۵۱ هـ / ۱۷۳۸-۷ م)، این نسخه
دارای نود «غزل»، ده «قطعه» و یازده «مخمس» است.

آغاز: کشید چو صبح وصال تو شمع جان مرا / بر به مشهد پروانه استخوان مرا...
(ن.ک: مشترک ۸، ۱۰۷۸، نسخه ۳، ۲۲۶۱، موزه: ۴۸۰، بنارس: ۴۷، سالار ۵، ۲۰۸۸).

075 - [R۱۴۲] تعلق، ۱۲۶۲ هـ، ۵۳ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰×۱۱.

[۶۳]

● دیوان حافظ

از: خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی (۷۲۹-۷۹۱ هـ).

آغاز: آلا یا ایها السافی اوز کاساً و ناولها / که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلا...
(ن.ک: مشترک ۷، ۴۴۷، نسخه ۳، ۲۲۷۶، ابوانف ۲: ۳۵، سالار ۴: ۲۰۸، ۶: ۵، ۲۴، ۲۹، ۳۸،

کوزن: ۱۷۶، حبیب: ۸۰، گنج ۳: ۱۴۲۶، بنارس: ۷-۳۵، فیروز: ۱۳۵، ۱۴۷، ندوه: ۹-۳۶۸).

076 - [۱۲۰] شکسته، کرم خورده، انجام افتاده، ۱۳۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۴.

[۶۴]

● دیوان شاه‌پور تهرانی

از: شرف‌الدین ارجاسب بن خواجگی متخلص به شاه‌پور (م: ۱۰۲۸ تا پیرامون ۱۰۳۰ هـ/۱۶۱۹ تا ۱۶۲۰ م)، نسخه حاضر دارای ۱۰ «قصیده»، ۶۰ «غزل» و ۱۵ «مثنوی» است.

آغاز: برای در پد خویش روزگار مرا [کذا] / خوشا غرور محبت که تا شدم عاشق...

(ن.ک: مشترک ۷۹۹، گنج ۳، ۱۲۵۲، ابواب: ۳۲۲، سالار: ۵، ۱۱۱).

077 - [R۱۱۶] شکسته، ۱۲۳۰ هـ، شاهجهان‌آباد، آغاز افتاده، ۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۳.

[۶۵]

● دیوان عرفی

از: جمال‌الدین محمد معروف به عرفی شیرازی (۹۶۳-۹۹۹ هـ/۱۵۵۶-۱۵۹۱ م) فرزند زین‌الدین علوی، این دیوان به سال ۱۰۲۶ هجری در ۱۴ هزار بیت به دستور خانانان، توسط محمد قاسم فرزند محمد علی اصفهانی، متخلص به «سراج» پس از مرگ سراینده آن گرد آمده است.

آغاز: ای نه فلک ز خوشه صنع تو دانه / او ز قصر کبریای تو عرش آشیانه...

(ن.ک: مشترک ۷۰۷، نسخه‌ها ۳، ۲۴۳۷، موزه: ۵۱۱، گنج ۳، ۱۴۶۲).

078 - [۹۱] نستعلیق، ۱۲۷۱ هـ، کرم خورده، آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته / گوهر هر سود در جیب زبان انداخته... ۹۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۳۰×۱۵.

079 - [۱۱۰] نستعلیق، کرم خورده، انجام افتاده، آغاز برابر نمونه دوم، ۷۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۴.

080 - [۱۱۱] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه دوم، ۹۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۱×۱۵.

081 - [۱۱۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه دوم، ۸۵ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

082 - [۱۱۵] نستعلیق، ۱۷ جمادی الاول ۱۲۰۱ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه دوم، ۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸×۱۲.

083 - [۱۱۹] نستعلیق، ۱۰۷۱ هـ، کرم خورده، ۱۴۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۳×۱۴.

084 - [R۱۹۷] شکسته، محمد حکیم ولد محمد یونس، پنجشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۶۷ هـ، آغاز برابر نمونه اول، ۲۰۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۵.

[۶۶]

● دیوان عرفی، شرح

از: ملا قطب‌الدین قازخ، گزارش قصیده‌های دشوار دیوان عرفی شیرازی است که در ۱۰۹۳ هـ به انجام رسانده است.
آغاز: شرح ستایش سخن آفرینش که روح معنی را در قالب حروف درآورده و عنصر لطیفش از...
(ن.ک: مشترک ۷: ۷۱۵، ندوه: ۴۱۴ [آغاز برابر نیست]).

085 - [۱۹۹۲] نستعلیق، جی رام داس، ۱۲۲۸ هـ، ۶۱ برگ، ۱۹ ص، اندازه: ۱۵/۵×۱۹.

● دیوان عرفی، شرح (محمد شفیع) - نگارنامه فیضی: کارنامه فیض

[۶۷]

[۰۷]

● دیوان فغانی

از: بابا فغانی شیرازی (م: ۹۲۲ یا ۹۲۵ هـ)، این نسخه دارای ده «قصیده»، چهار «قطعه»، بیش از صد «غزل»، ده «ترجیع‌بند» و «توکب‌بند» و چند «رباعی» است.
آغاز: خطی که یک رقمش آب روی نه چمن است / نشان خاتم سلطان وزیر ابوالحسن است...
(ن.ک: مشترک ۷: ۶۲۵، نسخه‌ها ۳: ۲۴۶۸، گنج ۳: ۱۴۷۰، ابوانف: ۲۸۲، حبیب: ۱۰۳، سالار ۵: ۶، کرزن: ۱۸۳، فیروز: ۱۴۶، موزه: ۵۱۹، ندوه: ۳۸۳).

086 - [۱۳۲۷] شکسته، منشی سینا رام، ۱۲۱۵ هـ/۱۷۹۶ م، کرم خورده، ۱۵۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۱.

[۶۸]

● دیوان فیضی

از: ابوالفیض بن مبارک دکنی، متخلص به فیضی (م: ۱۰۰۴ هـ/۱۵۹۵ م)، دیوان فیضی را برادرش ابوالفضل علامی در ۱۰۰۶ هـ/۱۵۹۷ گردآورده است. نسخه حاضر در حدود پانصد «غزل» و سیصد و پنجاه «قطعه» و چهل «رباعی» است.

آغاز: آواره کرد عشق بیکبارگی مرا / در عاشقی خوشت باوارگی مرا...
(ن.ک: مشترک ۷: ۷۲۹، نسخه‌ها ۳: ۱۸۸۸، ۲۲۷۴، ابوانف: ۳۱۰-۱۱، سالار ۵: ۷۸، ۸۰، فیروز: ۱۴۶، مرآت‌العلوم ۱: ۷۹).

087 - [R163] نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، مجذول، ۱۹۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۹×۱۱.

[۶۹]

● دیوان قاسم

از: محمد قاسم مشهدی، مشهور به قاسم دیوانه، سراینده قرن یازدهم هجری و شاگرد صائب تبریزی. دیوانش دارای غزلیات، رباعیات و قطعات و مثنویات است، نسخه حاضر شامل سیصد «غزل» و هفتاد «رباعی» است.

آغاز: بسکه از گرد کدورت خانه ما پر شد است / سقف ما بر جای ماند گرفتد دیوار ما...

(ن.ک: مشترک ۷، ۸۹۳، نسخه‌ها ۳: ۲۴۷۹، موزه: ۵۲۱).

088 - [R141] نستعلیق، آغاز افتاده، مجذول، ۱۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۱۹.

[۷۰]

● دیوان قتیل

از: میرزا محمد حسن لاهوری، متخلص به قتیل (م: ۱۲۳۲ یا ۱۲۳۳ ه)، این نسخه حدوداً دارای ۹۰ «غزل» است.

آغاز: ... من چون ندهم در چشم اشک جگری را جا / بر دیده نشاند خلق لخت جگر خود را...

(ن.ک: مشترک ۸، ۱۲۲۸، نسخه‌ها ۳: ۲۴۸۱، مرآة العلوم ۱: ۹۶، بنارس: ۴۶، موزه: ۵۲۱).

089 - [۱۰۴] شکسته، آغاز و انجام افتاده، کرم خورده، ۳۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۲.

[۷۱]

● دیوان کاتبی

از: شمس‌الدین محمد کاتبی ترشیزی نیشابوری (م: ۸۳۹ ه)، این نسخه دارای ۴۰۰ «غزل» و ۳۰ «رباعی» است.

آغاز: آفاق پر صدامت ز کوه گناه ما / کوه گناه چند بود سنگ راه ما...

(ن.ک: مشترک ۷، ۴۹۹، گنج ۳: ۱۴۷۵، نسخه‌ها ۳: ۲۴۸۸).

090 - [۹۲] نستعلیق، انجام افتاده، کرم خورده، ۶۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲×۱۲.

[۷۲]

● دیوان محتشم

از: محتشم کاشانی، پدرش خواجه میر احمد و گویا نام خودش علی بوده است (م: ۹۹۶ یا ۱۰۰۰ ه/ ۱۵۸۸).

یا ۱۵۹۲ م). نسخه حاضر شامل چهل «غزل» و ده «مثنوی» و چند «قصیده» است.
 آغاز: ای گوهر نام تو تاج سر دیوانها/ ذکر تو بصد عنوان آرایش عنوانها.
 (ن.ک: مشترک ۷: ۶۹۴، نسخه‌ها ۳: ۱۸۹۲، ابواب: ۳۰۲، مرآة العلوم ۱: ۸، سالار ۵: ۱۷۴۷، حبیب: ۱۲۱، آصفی ۱: ۵۷۹).

۹۹۱ - [۱۲۹] نستعلیق، حمی رام داس، چهاردهم جمادی‌الثانی سنه پنج جلوس اکبری ۱۲۲۶ هـ، کرم خورده، ۷۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۵.

[۷۳]

● دیوان مخلص کاشانی

از: میرزا محمد تراقی کاشانی قمی، متخلص به مخلص (م: ۱۱۵۰ هجری)، این نسخه در حدود ۲۰۰ «غزل»، ۴۰ «رباعی» و چند «تک بیتی» است.
 آغاز: الهی بر تو از نور یقین ده شمع جانم را/ بشوی از حرف باطل یک قلم زبانت را...
 (ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۷۹، نسخه‌ها ۳: ۲۵۲۲، سالار ۵: ۲۶۷، بانکی‌پور: ۳۲، ۱۲۲، مرآة العلوم ۲: ۱۴۸).

۹۹۲ - [۹۴] نستعلیق، کرم خورده، ۴۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۵.

[۷۴]

● دیوان میلی ترک هروی

از: میرزا قلی میلی ترک هروی (م: ۹۸۳ یا ۹۸۰ هـ)، در حدود ۵۰ «غزل» دارد.
 آغاز: کو فرب غمزه جان بلا اندوز را/ تا بشغل انتظارش بگذرانم روز را...
 (ن.ک: مشترک ۸: ۱۴۵۶، نسخه‌ها ۳: ۲۵۵۷، ۴: ۵۸۲، ابواب: ۵-۳۰۴، بانکی‌پور ۳۱: ۲۱۴، مرآة العلوم ۱: ۸۰، ۲: ۸۱، ۳: ۲۹۴).

۹۹۳ - [۱۳۳] نستعلیق، یازدهم جمادی‌الثانی ۱۲۲۶ هـ، ۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۳×۱۱.

[۷۵]

● دیوان نظیری نیشابوری

از: محمد حسین نظیری نیشابوری (م: ۱۰۲۳ هـ)، نسخه حاضر شامل ۳۰ «قصیده»، ۲۰۰ «غزل» و چند «مثنوی» می‌باشد.

آغاز: ... سیم و زر از بهر چیست وقت کرم داشتن / بر همه کردن نثار و همه کم داشتن ...
(ن.ک: مشترک ۷: ۷۸۸، نسخه‌ها ۳: ۱۸۹۶، ۲۵۷۸، بانکی پور ۳: ۱۷، ۳۱-۲۰، مرآت العلوم ۱: ۹۸،
ایوانف: ۸-۳۱۶، کرزن: ۱۹۳، حبیب: ۱۲۳، موله: ۵۳۳، بنارس: ۴۷، سالار: ۵: ۹۷، ۹۹، ۱۸۹، ۱۸۰۶،
ندوه: ۳۸۷، ۲۲۹).

094 - [۹۰] نستعلیق، آغاز افتاده، کرم خورده، ۲۱۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۲×۱۲.

[۷۶]

● دیوان واقف

از: شیخ نورالعین لاهوری، متخلص به واقف فرزند امانت الله قاضی (۱۱۰۰-۱۲۰۳ یا ۱۱۹۵-۹/۱۷۸۸ یا
۱۷۸۱ م)، پدر و اجدادش قاضی بناله واقع در نزدیکی لاهور بودند و خود به نورالعین بنالوی نیز
شهرت دارد.

آغاز: ای بزم شوق تو نالان بهر سو سازها / برفته در هر گوشه ای زان سازها آوازا...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۱۶۸، حبیب: ۲۲۱، سالار: ۵: ۳۰۶، بنارس: ۵۲، ندوه: ۳۸۸، ۳۸۹).

095 - [۱۰۳] نستعلیق، بندت سدا سنگه کول، ۳۱ مارچ ۱۸۳۲ م (۱۲۳۱ هـ)، انجام افتاده، کرم خورده،
۲۵۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۷×۱۴.

096 - [۱۰۲] نستعلیق، لاله کلدبپ سنگه، ۱۲۳۶ هـ/ ۱۸۷۸ م، آغاز افتاده: ... خیال آن قدر عنا شگفته

کرد مرا / هوای عالم بالا شگفته کرد مرا...، کرم خورده، ۳۳۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۷×۱۴.

097 - [۱۴۰] نستعلیق، آغاز افتاده: ... نیست عکس شاهد عرفان تو صورت پذیر / فکر تو آینه خود را

کند پروازها...، ۲۶۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۳.

[۷۷]

● دیوان هلالی جغتایی

از: مولانا پدرالدین جغتایی استرآبادی، متخلص به هلالی، نورالدین (پدرالدین)، وی در استرآباد
زاده شد سپس به هرات رفته و در آنجا به اتهام تشیع در ۹۳۶ هجری شهید شده است.

آغاز: ای نور خدا در نظر از روی تو ما را / بگذار که در روی تو بنیم خدا را...

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۵۹، سالار: ۶: ۲۲، ۵: ۲۶، ۳: ۵۱، بنارس: ۳۸، کرزن: ۱۸۷).

098 - [۸۷] نستعلیق، ۱۲۳۱ هـ/ ۱۸۲۴ م، کرم خورده، انجام افتاده، ۹۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

● کارنامه فیض ← نگارنامه فیضی: دیوان عرفی، شرح (محمد شفیع)

[۷۸]

● کلیات حزین

از: محمد علی لاهیجی، مدعو به علی حزین (۱۱۰۳-۱۱۸۱ هـ/ ۱۶۸۱-۱۷۶۷ م)، متخلص به حزین، نسخه حاضر در حدود ۱۵۰ «غزل» و ۲۰ «مثنوی» دارد.
 آغاز: هلاک جلوهام قد قیامت و دستگاهانرا / غراب شیوam شمشاد این محشر پناهانرا...
 (ن.ک: مشترک ۸، ۱۱۲۵، استوری: ۸۴۰، ۸۴۹، شیفته: ۸۵، سالار ۵: ۳۱۱۱، مرآة العلوم ۱: ۹۱، موزة: ۴۸۹).

099 - [R110] نستعلیق، کرم خورده، ۳۰۶ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۳×۱۵.

[۷۹]

● کلیات صایب

از: محمد علی تبریزی (۱۰۱۶-۱۰۸۱ هـ)، نسخه حاضر دارای ۲۷۰۰ «غزل»، ۵۰ «قطعه» و ۱۲۰ «رباعی» است.
 آغاز: اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها / لگشتی تا قیامت نو خط شیراز دیوانها...
 (ن.ک: مشترک ۷: ۹۱۰، گنج ۳: ۱۴۵۷، موزة: ۵۰۵، سالار ۵: ۱۸۴، حبیب: ۱۸۱، ۱۸۳، ۱۸۴، نسخه‌ها ۳: ۲۳۹۱).

100 - [۱۱۲] نستعلیق، کرم خورده، ۷۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

[۸۰]

● نگارنامه فیضی: کارنامه فیض: شرح دیوان عرفی

گزارش از: محمد شقیع بن محمد شاه محمد بن شیخ راج (راجع الدین، معروف به راجو سنهلی زبیری، شرح دیوان عرفی است که در سال ۱۱۱۱ هـ بدان آغاز و در ۱۱۱۲ هـ به انجام رسانده است.
 آغاز: بعد از تشریح قصیده پسنیدۀ توحید واحد مطلق که حسن مطلعش را...
 (ن.ک: مشترک ۷: ۷۱۵، سالار ۵: ۷۰).

101 - [R195] نستعلیق، مانک چند، ۱۲۶۹ هـ، ۹۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۴.

بخش سیزدهم

منظومه‌ها و شرح آنها

[۸۱]

● اسکندرنامه: اسکندرنامه

از: نظام‌الدین الیاس بن یوسف بن زکی بن مؤید، نظامی گنجوی (درگذشته میان ۶۰۷-۶۱۵/۱۲۱۱-۱۲۱۸م)، پنجمین منظوم از پنج کتب اوست در بحر متقارب.

آغاز: خدایا جهان پادشاهی تراست / از ما خدمت آید خدایی تراست...

(ن. ک: مشترک ۷: ۱۰۰، نسخه‌ها ۴: ۲۶۳۳، موزه: ۵۴۲، حبیب: ۲۰، سالار: ۴: ۷۹، گزین: ۱۶۰، فیروز: ۵۶ و ۱۵۱، ندوه: ۳۹۸، ۳۹۹).

[۲۸]

102 - [R157] نستعلیق، ۱۲۵۳/۸ ۱۸۳۷ م، انجام افتاده، ۱۶۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۳.

103 - [52] نستعلیق، ۱۲۶۳ ه، آغاز افتاده، کرم خورده، ۲۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹/۵×۱۴.

104 - [RV0] نستعلیق، مرتضی خان، ۱۲۳۱ ه، لکهنو، آغاز برابر نمونه، ۲۳۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۵/۵.

105 - [R167] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، ۱۸۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۱۴.

106 - [۱۲۱] نستعلیق، آغاز افتاده: بلایی که باشم در آن ناصبور / کرم خورده، ۱۳۵ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۹×۱۷/۵.

107 - [RVA] شکسته، محمد، ۲۷ سوال ۳۵ جلوس عالمگیری، شاهجهان آباد، آغاز اقبالنامه: خرد هر کجا گنجی آرد پدید / نام خدا سازد آن را کلید... ۱۲۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۸۲]

● اسکندرنامه، شرح

شرح از: محمد غیاث‌الدین بن جلال‌الدین بن شرف‌الدین صدیقی (زنده در ۱۲۳۰/۸ ۱۸۱۵ م)، شرحی است بر اسکندرنامه نظامی گنجوی که در سال ۱۲۳۰ هجری آن را به انجام رسانده است.

آغاز: حمد وافر و ثنای متکاتر مختص بجانب ملک علامی که سکندر شأنان دارا، مراتب او را پیشکارند در جهان قدرش...

(ن.ک: مشترک ۱۲۶۷).

108 - [R192] نستعلیق، ۷۲ برگ، ۲۵۱ س، اندازه: ۲۸/۲۸۱۷.

[۸۳]

● اسکندرنامه، شرح

از: ناشناس، متن از نظام‌الدین الیاس بن یوسف بن زکی بن مؤید، نظامی گنجوی. اثر شرح اسکندرنامه اوست.

آغاز: الحمد لله... خدایا جهان پادشاهی تراست... لطف خدای بالضم که نام متبرک یاری تعالی است... (ن.ک: ندوه: ۲-۴۱۱).

109 - [۱۸۷] نستعلیق، کرم خورده، ۳۶۳ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۷×۱۵.

[۸۴]

● انتخاب از اسکندرنامه

از: ناشناس، انتخاب بعضی از قسمتهای اسکندرنامه است. آغاز: یا تا زیدادشوئیم دست / که به زیداد بتوان زیداد رست...

(ن.ک: حبیب: ۲۰، سالار: ۴، ۷۹، ۳، ۶، ۲۴، ۶۴، کرژن: ۱۶۰، ابوالف: ۲، ۳۳، ندوه: ۳۹۸، ۳۹۹، فیروز: ۵۶).

110 - [۱۲۳] نستعلیق، ۲۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۳.

[۸۵]

● بوستان: سعدی نامه

از: مشرف‌الدین مصلح بن عبدالله سعدی شیرازی (م: ۶۹۱/هـ ۱۲۹۲ م)، متوی است در بحر مقارب به سال ۶۵۵/هـ ۱۲۵۸ م در ده «باب» سروده است.

آغاز: بنام جهاندار جان آفرین / حکیم سخن بر زبان آفرین...

(ن.ک: مشترک ۲۶۲، ۷، نسخه‌ها: ۴، ۲۶۶۲، ۳۳۲۷، موزه: ۵۲۷، سالار: ۲، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۱، حبیب: ۲۹،

سالار: ۶، ۵۸، بنارس: ۲۰، ۶۱، کرژن: ۱۶۸، فیروز: ۱۲۷، ندوه: ۳۲۴).

111 - [R159] نستعلیق، خیریت خان، ۲۹ ماه، محرم الحرام ۱۲۶۶ هـ، ۱۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

- 112 - [R1۷۱] نستعلیق، ۱۱۹۵ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۵۸ برگ، ۱۳ ص، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵ ص ۱
 113 - [۱۳۶] نستعلیق، نفی علی، ۱۲۰۷ هـ، آغاز افتاده: ... دعا کن بشب چون گدایان بسوز / و گرمی
 کنی بادشاهی بروز: ... انجام افتاده، کرم خورده، ۷۵ برگ، ۱۲ ص، اندازه: ۲۵×۱۲ ص ۱
 114 - [۱۳۶] شکسته، آغاز برابر نمونه دوم، ۷۵ برگ، ۱۲ ص، اندازه: ۸×۴ ص ۱

[۸۶]

● بوستان، شرح

از: عبدالواسع هانسوی، وی معاصر عالمگیر اورنگ‌زیب پادشاه ۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ بوده. اثر گزارش
 سروده‌های دشوار متن است و در دیباجه می‌نویسد: برای متعلمین صبیان مکاتب و پارسی خوانان از
 عربی بن تصییب، و برای هر که فی الجمله از سواد بهره داشته باشد و غرض فهماندن مبتدیان کم سرمایه
 است و نه متتهیان بلند پایه.

آغاز: رینا لا تو آخذنا... اما بعد می‌گوید معترف به عجز و نادانی در فهم و درک معانی عبدالواسع
 هانسوی...
 (ن: ک: مشترک ۷، ۲۸۴، نسخه‌ها ۵: ۳۴۵۵).

- 115 - [R۲۰۲] شکسته، درهم چند، ۱۲۶۷/۸-۱۸۵۱ م، کرم خورده، ۹۴ برگ، ۱۷ ص، اندازه: ۲۳×۱۵ ص ۱
 ● بهار باران - شرح شرفنامه

[۸۷]

● تحفة العراقرین

از: حکیم افضل الدین بدیل بن، علی خاقانی شروانی (گویا ۸۵۲۵/۱۱۳۱ م-۸۵۸۲/۱۱۸۶ م)، مثنوی
 عرفانی با دیباجه‌ای به نثر و رویداد سفر از شروان به مکه است در سال ۵۵۱ هجری در شش «مقاله»
 آغاز دیباجه: افتتاح فرائض آن بهتر / که برم نام صانع اکبر...
 آغاز: ای رنگ آمیز این گهرها / وی از نو گزارش صورها...
 (ن: ک: مشترک ۷، ۴۶، موزه: ۵۵۸، سالار: ۴، ۲۷، کرون: ۱۵۹، نسخه‌ها ۴: ۲۷۱۴، شیفته: ۷۴،
 فیروز: ۱۲۹، ندوه: ۳۵۰).

- 116 - [R1۶۹] نستعلیق، محمد انوار (در عهد اورنگ‌زیب)، ۱۰۷۷ هـ، این نسخه از خطاب به آفتاب به
 وجه نگویش آغاز می‌شود، ۱۰۸ برگ، ۱۵ ص، اندازه: ۱۹×۱۳ ص ۱

● تمرنامه - تیمورنامه

[۸۸]

● تیمورنامه: تمرنامه: ظفرنامه منظوم

از: عبدالله هانفی جامی (م: ۹۲۷/۸۵۲۰ م) خواهرزاده عبدالرحمن جامی که بر مبنای «ظفرنامه»ی شرف‌الدین علی یزدی و به دستور میرزا بدیع الزماں بن سلطان حسین میرزا بایقرا سروده است. آغاز: بنام خدایی که فهم و خرد/ نیارد که درکنه او بی برد...

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۵۱، نسخه‌ها ۳: ۲۷۲۹، مرآة العلوم ۱: ۷۵، آزاد ۱: ۴۸، ایوانف: ۸-۲۸۶، کروزن: ۱۸۵، سالار ۵: ۱۲، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۴: ۶).

117 - [۹۹۷] نستعلیق، بهادر خان، ۱۲۱۶ هجری، کرم خورده، ۱۳۹ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰×۱۳/۲.

[۸۹]

● خردنامه اسکندری

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۷/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، در برابر «اسکندرنامه» نظامی گنجوی، آمیخته با نکات و دقایق عرفانی.

آغاز: الهی کمال الهی تراست / جمال جهان پادشاهی تراست... (ن.ک: مشترک ۷: ۵۹، نسخه‌ها ۴: ۲۷۸۰، سالار ۴: ۲۷۶).

118 - [۶۴] نستعلیق، انجام افتاده، کرم خورده، ۷۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۴.

[۹۰]

● خسرو و شیرین

از: نظام‌الدین الیاس بن یوسف بن زکی بن مؤید، نظامی گنجوی (در گذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ ه/ ۱۲۱۱-۱۲۱۸ م).

آغاز: خداوند در توفیق بگشای / نظامی را ره تحقیق بنمای... (ن.ک: مشترک ۷: ۸۸، حبیب: ۷، ایوانف: ۲: ۳۳، سالار ۶: ۳۸، ۴: ۷۵، نسخه‌ها ۴: ۲۷۹۰، ندوه: ۴۲۲، ۳۵۸).

119 - [۹۴۵۷] نستعلیق، ۱۰۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸×۱۶/۵.

120 - [۵۸] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، ۲۲۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۶.

121 - [۶۹] نستعلیق، ۱۸۷۸ م، آغاز: خداوند دلم را چشم بگشای / معراج یقینم راه بقای ...
کرم خورده، ۱۰۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۸×۱۵.

● خضر خانی - دولرانی خضر خان

[۹۱]

● خمسة جامی

از: عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۷ هـ / ۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، دارای پنج مثنوی مشهور است.
«نحفة الاحرار»، «سبحة الابرار»، «یوسف و زلیخا»، «لیلی و مجنون»، «خر دامه اسکندری».
آغاز: هست کلید در گنج حکیم / هست صلی سرخوان کریم...
(ن.ک: مشترک ۷: ۵۳۵).

122 - [۷۲۰] نستعلیق، جی رام داس، ۱۲۳۴ هـ، کرم خورده، مجدول، ۱۶۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۸×۱۸.

[۹۲]

● دستور همت: کامروپ و کاملنا

از: میر محمد مراد لایق جونیپوری (از روزگار اورنگ‌زیب ۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ)، متن یکی از داستانهای
عشقی شاهزاده کامروپ و کاملناست که در سال ۱۰۹۶ هـ به نام اورنگ‌زیب سروده شده است. وی
ابتدا این داستان را به اثر به فارسی درآورده بود و سپس لایق آن را به نظم درآورد و گویا بر اثر دوستی
بسیاری که لایق با وی داشته، منظومه را «دستور همت» نامیده است. برخی نیز این اثر را از همت خان
پسر اسلام خان دانسته‌اند که طی آن به ستایش و مدح پادشاه پرداخته و بعد داستان آغاز می‌شود.
آغاز: ... دل افسرده‌ام را گرمی بخش / درشتی سخن را نرمی بخش...
(ن.ک: مشترک ۷: ۹۴۴، نسخه‌ها ۴: ۳۰۵۳).

123 - [۵۰] نستعلیق، دلیل سنگه، ۶ ذی‌قعدة ۱۲۲۱ هـ، آغاز افتاده، ۹۷ برگ، سطر مختلف،
اندازه: ۱۹/۲×۱۳/۳.

124 - [۴۹] شکسته، ۱۷ شهر شعبان ۱۲۲۱ هـ، آغاز: بسم الله... قصه پردازان آثار و داستان طرزان
سوانح روزگار...، ۱۷۴ برگ، اندازه: ۲۰/۳×۱۳/۵.

[۹۳]

● دولرانی خضر خان: خضر خانی عشقه

از: امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵ هـ / ۱۲۵۳-۱۳۲۵ م)، مثنوی بزمی است در ۴۵۱۹ «بیت» داستان

خضر خان خلجی حاکم دهل و معشوقه او دولرانی دختر واجه گجرات است که وی آن را در چهار ماه به سال ۷۱۵ هجری سروده است.

آغاز: سرنامه بنام آن خداوند که دلها را بخویان داد پیوند
(ن.ک: مشترک ۳۴۷، حبیب: ۶۳، آزاد ۱: ۷۹، سالار ۴: ۱۸۱، ۶: ۲۸، قیروز: ۱۵۵، لدوه: ۳۵۹).
125 - [RAV] تستعلیق، ۱۲۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۱/۳.

[۹۴]

● رباعیات بیدل

از: میرزا عبدالقادر بیدل (م: ۱۱۳۳ هـ/۱۷۲۰ م)، در کلیات او ۳۶۱۹ «رباعی» آمده است که نسخه حاضر فقط ۱۸۴۰ «رباعی» دارد.
آغاز: ای دانه ازین مزرع اندیشه برا/ یعنی ز طلسم الفت ریشه بوا...
(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۳۲، کلیات بیدل: ۳۲۹، سالار ۵: ۲۵).

126 - [R155] شکسته، هیرا سنگه، ۱۸۷۰ م، آغاز افتاده، ۱۸۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۱۰.

[۹۵]

● ساقی‌نامه

از: شیخ محمد محسن، متخلص به فانی کشمیری (م: ۱۰۸۲ هـ)، قصیده‌ایست که در وصف کشمیر و زیبایی‌های طبیعی آن دیار چون کوه‌ها، باغها و میوه‌ها و غیره سروده است.
آغاز: بنام خدا ابتدا می‌کنم/ که میخانه نو بنا می‌کنم.
(ن.ک: سالار ۵: ۱۷۹).

127 - [RA9] تستعلیق، ۱۲۳۲ هـ، کرم خورده، ۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۹×۱۴.

[۹۶]

● ساقی‌نامه

از: نورالدین محمد ترشیزی، متخلص به ظهوری (م: ۲۵ یا ۱۰۲۶ هـ/۱۶۱۷-۶ م)، مثنوی است به نام برهان‌الدین نظام شاه در تعریف بهار، میخانه، اهل میخانه، میغروش، ساقی... که در آن غزل‌هایی نیز با تخلص ظهوری دارد و از شاه عباس یکم (۹۹۵-۱۰۳۷ هـ) ستایش شده است.
آغاز: نانا همه ایزد پاک را/ اثر با ده طارم ناک را.

- (ذ.ک. مشترک: ۷۹۴.۷، مرآة العلوم ۱: ۱۰۰، ۳: ۱۰۱، ۲۷۵، موزه: ۵۷۹).
- 128 - [RV۴] نستعلیق، سقوب رام، ۱۸۳۸ م، ۱۹۵ برگ، ۹ من، اندازه: ۲۱×۱۶.
- 129 - [۵۴] شکسته، ۱۲۱۱ هـ، آغاز افتاده: ... می داد در مجلسی شاهی که شد نقل آن سبحة زاهدی... کرم خورده، ۱۳۸ برگ، ۱۷ من، اندازه: ۲۱×۹.
- سکندرنامه ۳ اسکندرنامه

[۹۷]

● سلمان و اقبال

- از: عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۷ هـ/۱۴۱۲-۱۴۹۲ م)، هفتمین مثنوی از مثنوی‌های هفتگانه او «هفت اورنگ» است؛ به نام سلطان یعقوب ترکمان که میان سالهای ۸۸۴ تا ۸۸۶ هجری سروده است. داستانی مانند حی بن یقطان ابو علی سینا است.
- آغاز: ای بیاد تازه جان عاشقان / از آب لطفت تر زبان عاشقان...
- (ذ.ک. مشترک ۷: ۵۳۴، حبیب: ۹۶).
- 130 - [۶۲] نستعلیق، ۱۲۳۴ هـ، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۱۵ من، اندازه: ۲۳/۵×۱۲.
- شرح اسکندرنامه ۳ شرح شرفنامه

[۹۸]

● شرح شرفنامه: بهار یاران: شرح اسکندرنامه

- شرح از: سراج‌الدین علی خان آرزو اکبرآبادی بن شیخ حسام‌الدین، مشهور به خان آرزو (۱۱۰۱-۱۱۶۹ هـ/۱۶۹۰-۱۷۵۵ م)، متن از نظام‌الدین الیاس بن یوسف زکی بن مؤید، نظامی گنجوی.
- آغاز: حمداً متکاثراً... اما بعد این نسخه‌ایست در شرح ابیات سکندرنامه...
- (ذ.ک. مشترک ۷: ۱۴۰، موزه: ۵۹۴، گنج ۳: ۱۵۲۰).
- 131 - [R۱۹۰] نستعلیق، کرم خورده، ۲۰۶ برگ، ۱۷ من، اندازه: ۲۱/۴×۱۴.
- ظفرنامه ۳ تیمورنامه
- عشقه ۳ دولرانی خضرخان

[۹۹]

● قران السعدین

- از: ابوالحسن بن امیر سیف‌الدین محمود، متخلص به خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵ هـ/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م)،

مثنوی است عرفانی، تاریخی به پیروی «مخزن الاسرار» نظامی دربارهٔ رویداد دیدار معزالدين كيقباد (پادشاه دهلی ۶۸۶-۶۹۱ هـ/۱۲۸۲-۱۲۹۲ م) که در همان سال دیدار ۶۸۸ هـ/۱۲۸۹ م در ظرف سه ماه سروده است.

آغاز: شکر گویم که بتوفیق خداوند جهان / بر سر نامه ز توحید نوشتم عنوان...
(ن.ک: مشترک ۳۳۸.۷، مرآة العلوم ۱: ۶۵، ۲: ۴۰، آزاد ۱: ۷۶، ابوانف ۲: ۳۲، سالار ۴: ۱۷۸، ۶: ۴۸، حبیب: ۶۱، شیفته: ۷۹، فیروز: ۱۵۷، ندوه: ۲۲۴).

۱۳۲ - [۸۰] شکسته، ۱۱۱۲ هـ، ۱۳۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۲/۵.

[۱۰۰]

● قصاید نظام استرآبادی

از: مولانا نظام‌الدین استرآبادی، متخلص به نظام (م: ۹۲۱ هـ/۱۵۱۵ م)، او قصیده‌هایی سروده است. از جمله قصیده مدحیه در وصف خانوادهٔ پیامبر بزرگ اسلام و قصه منظوم دیگری به نام سلیمان و بلقیس نیز سروده است که آن بیشتر از ۱۷۰۰ بیت است.

آغاز: نظام اول نظم من اسمع الاول / حکیم لم یزل ذوالجلال عز و جل...
(ن.ک: حبیب ۱: ۹۹).

۱۳۳ - [۱۱۲] شکسته، ۱۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۳/۲.

● کامروپ و کاملتا - دستور همت

[۱۰۱]

● گلشن راز

از: شیخ سعدالدین محمود شیشتری تبریزی (۶۸۷-۷۲۰ هـ/۱۲۸۸-۱۳۲۰ م)، به سال ۷۱۷ هـ امیر حسین فرزند عالم هروی ۱۷ پرورش عرفانی در هفده بیت نرد شیشتری به تبریز فرستاده و او به دستور پیر خود بهاء‌الدین یعقوب تبریزی چند بیتی در پاسخ او سروده است، سپس بر آنها افزوده تا به نهصد بیت رسانده و بدین نام خوانده است.

آغاز: بنام آنکه جان را فکرت آموخت / چراغ دل بتور جان بر افروخت...

(ن.ک: مشترک ۳۷۶.۷، حبیب: ۵۱، سالار ۴: ۱۵۸، ۸: ۲۴۸، ۲۵۱، شیفته: ۷۷، کرزن: ۳۲۲، بنارمن: ۶۱، فیروز: ۱۶۳).

134 - [R۸۰] نستعلیق، جی رام داس، ۱۸۸۱ م، شاهجهان آباد، ۵۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۵.

[۱۰۲]

● گل کشتی

از: سید عبدالعالی (درگذشته پیرامون ۱۱۴۰ هـ/۱۷۲۸ م) بن میر محمد مؤمن حسینی معروف به نجات قمی اصفهانی، متنیست عشقی که در آن وصف ورزش کشتی رفته است. آغاز: در گپ عشق هر آن نامه که دلخواه بود/زینتش نام عشق حضرت الله بود...

(ن.ک: مشترک ۸، ۱۰۶۰، نسخه‌ها ۴: ۳۰۸۲، کروزن: ۲۰۵، بنارس: ۶۰).

135 - [R۹۱] نستعلیق، مهر رام بخش ولد نوری، ۱۲۴۸ هـ، کرم خورده، ۱۱ برگ، سطر مختلف،

اندازه: ۲۱×۱۴.

[۱۰۳]

● گل کشتی، شرح

از: سلامت الله کشتی، متن اصلی از سید عبدالعالی (درگذشته پیرامون ۱۱۴۰ هـ/۱۷۲۸ م) بن میر محمد مؤمن حسینی معروف به نجات قمی اصفهانی، متنیست در بحر رمل در هنر کشتی گیری در ۱۱۱۲ هجری سروده است.

آغاز: خوشترین هوشی که زندان مدهوش را بهوش آرد، حمد خالق است...

(ن.ک: مشترک ۸، ۱۰۶۰، ندوه: ۴۲۰، موزه: ۶۲۱، بنارس: ۶۰، کروزن: ۲۰۵).

136 - [R۲۰۵] نستعلیق، افضل بیگ، ۱۱۵۲ هـ، ۶۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۱۰۴]

● گنجینه رموز

از: مولوی امام بخش دهلوی، متخلص به صهبایی (م: ۱۲۷۳ هـ/۱۸۵۷ م)، رساله‌ایست منظوم در معما.

آغاز: بنام آنکه بر علمش هویدا است / اگرچه راز دل مشکل معما است...

(ن.ک: بنارس: ۵۸).

137 - [R۵۵۳] نستعلیق، عنایت علی، ۱۲۶۱ هـ، ۱۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۷.

134 - [R۸۰] نستعلیق، جی رام داس، ۱۸۸۱ م/شاهجهان آباد، ۵۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۵.

[۱۰۲]

● گل کشتی

از: سید عبدالعالی (درگذشته پیرامون ۱۱۴۰ هـ/۱۷۲۸ م) بن میر محمد مؤمن حسینی معروف به نجات قمی اصفهانی، مثنویست عشقی که در آن وصف ورزش کشتی رفته است.
آغاز: در گپ عشق هر آن نامه که دلخواه بود از پیش نام عشق حضرت الله بود...
(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۶۰، نسخه‌ها ۴: ۳۰۸۲، کرزن: ۲۰۵، بنارس: ۶۰).

135 - [R۹۱] نستعلیق، مهر رام بخش ولد نوری، ۱۲۴۸ هـ، کرم خورده، ۱۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۴.

[۱۰۳]

● گل کشتی، شرح

از: سلامت الله کشفی، متن اصلی از سید عبدالعالی (درگذشته پیرامون ۱۱۴۰ هـ/۱۷۲۸ م) بن میر محمد مؤمن حسینی معروف به نجات قمی اصفهانی، مثنویست در بحر رمل در هنر کشتی‌گیری در ۱۱۱۲ هجری سروده است.

آغاز: خوشترین هوشی که زندان مدهوش را بیهوش آرد، حمد خالق است...
(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۶۰، ندوه: ۴۲۰، موزه: ۶۲۱، بنارس: ۶۰، کرزن: ۲۰۵).
136 - [R۲۰۵] نستعلیق، افضل بیگ، ۱۱۵۲ هـ، ۶۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۱۰۴]

● گنجینه رموز

از: مولوی امام بخش دهلوی، متخلص به صهبایی (م: ۱۲۷۳ هـ/۱۸۵۷ م)، رساله‌ایست منظوم در معما.
آغاز: بنام آنکه بر علمش هویداست / اگرچه راز دل مشکل معما است...
(ن.ک: بنارس: ۵۸).

137 - [R۵۵۳] نستعلیق، عنایت علی، ۱۲۶۱ هـ، ۱۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۷.

[۱۰۵]

● مثنوی شاهد عرشی

از: میر محمد مؤمن اکبر آبادی، متخلص به عرشی (م: ۱۰۹۱/هـ ۱۶۸۰ م)، مثنویست عرفانی و اخلاقی در بحر متقارب. در حمد و مناجات و نعت رسول (ص) و مناقبت حضرت امام حسین (ع) و نیز داستانهای تمثیلی در عرفان.

آغاز: حمد آرایم بنام ذوالجلال/قال را افزودم از انوار حال...
(ن.ک: مشترک ۷: ۹۳۸، نسخه‌ها ۴: ۲۹۳۳).

138 - [۸۸۱] نستعلیق، منقوش، مجدول، کرم خورده، ۱۳۴ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹×۱۱.

[۱۰۶]

● مثنوی عاشق

از: نورالدین محمد، متخلص به عاشق، مثنوی اخلاقی همراه با حکایات است که آموزنده و انتباهی است و در ضمن حکایاتی کوچک نیز در آن آمده که با همان موضوع اصلی ارتباط دارد.
آغاز: الصلا ای عاشق زار الصلا/الصلا ای مست دیدار الصلا...

139 - [۸۸۵] شکسته، بیست و نهم ربیع الثانی ۱۱۵۲ هـ، ۷۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۸.

[۱۰۷]

● مثنوی معنوی (دفتر اول)

از: مولانا جلال‌الدین رومی فرزند بهاء‌الدین (۶۰۴-۶۷۲ هـ/۷-۱۲۰۸-۱۲۷۳ م)، در شش «دفتر».
آغاز: بشو از نی چون حکایت می‌کند/اوز جدایی‌ها شکایت می‌کند...

(ن.ک: مشترک ۷: ۲۱۱، حبيب: ۳۷، ۴۳، کرزن: ۷۵، سالار: ۴: ۹۹، ۶: ۴۵، فیروز: ۱۶۷، ۱۶۹، شیفته: ۷۵، ندوه: ۴۴۳، ۴۵۸).

140 - [۸۶۶] نستعلیق، کرم خورده، ۲۱ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۳۱×۱۹/۵.

141 - [۸۶۴] نستعلیق، محمد مؤمن، آغاز: بیان بعضی از حکمت در تأخیر این مجلد دوم که اگر جمله حکمت الهی بنده را معلوم شود در قواید آن... ۱۲۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۳.

142 - [۱۳۴] شکسته، آغاز افتاده: ... سینه خواهم شرح شرح از فراق/تا بگویم شرح درد اشتیاق... ۳۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۱.

143 - [۲۶] شکسته، ۱۲۸۱ هـ، آغاز افتاده: ... چشم خاک از عشق بر افلاک شد/ کوه در رقص آمد و چالاک شد... انجام افتاده، ۳۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: $21 \times 12/5$.

[۱۰۸]

● مثنوی موهن لعل کایت

از: موهن لعل کایت پسر لاله کروری لعل، مثنوی است در وصف و مدح شاه عالم تیموری. آغاز: ای صبح قیامت جتون اخیر / بر کاله آتش دزون خیز...
144 - [RV۶] نستعلیق، ۱۲۴۲ هـ، ۶۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: 20×12 .

[۱۰۹]

● محمودنامه

از: مولانا محمد محمود لاهوری (پیرامون: ۹۳۷ هـ - ۱۶۰۸ هـ). مجموعه غزلها بیست به ترتیب تهجی از هر حرف یک غزل که خود از آن به «رساله بیت بازی» یاد کرده است. آغاز: ای داغ بر دل از غم خال تو لاله را / شرمنده ساخت آهوی چشمت غزاله را...
(ن.ک: مشترک ۷۴۵، ۷، موزه: ۵۲۶).

145 - [R ۴۴۶] نستعلیق، منشی رگهو نات، ۶۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: 20×16 .

[۱۱۰]

● مخزن الاسرار

از: نظام‌الدین الیاس بن یوسف بن زکی بن مؤید، نظامی گنجوی (در گذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ هـ / ۱۲۱۱-۱۲۱۸ م)، نخستین مثنوی از «پنج گنج» اوست که به نام فخرالدین بهرامشاه بن داوود پادشاه زنگان وابسته قلع ارسلان سلجوقی (م: ۶۲۲ هـ / ۱۲۲۵ م) در ۵۷۰ هـ / ۱۱۷۴ پیرامون ۲۲۶۰ بیت سروده است. آغاز: هست کلید در گنج حکیم / اسم الله الرحمن الرحیم...
(ن.ک: مشترک ۷، ۷۰، ۳۶۰، ۴۶۴، نسخه‌ها: ۳۱۸۴، ۴، حبیب: ۱۵، سالار: ۴، ۷۲، ۳۸، ۴۸، ندوه: ۲۵۹، فیروز: ۲، ۱۴، ۱۶۹).

146 - [R۸۳] نستعلیق، ۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: $27/5 \times 16/5$.

[۱۱۱]

● مطلع الانوار

از: امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵ هـ/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م)، نخستین مثنوی از «پنج گنج» اوست که در برابر «مخزن الاسرار» نظامی گنجوی در بیست «مقاله» سروده است.
 آغاز: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ / خطبة قدس است بملک قدیم...
 (ن.ک: مشترک ۷: ۳۱۵، حبیب: ۵۷، سالار ۴: ۱۷۵ و ۳۸: ۴، نسخه‌ها ۴: ۳۲۰۹).
 147 - [R۹۳] نستعلیق، سید باقر بن سید اجمل، ۱۲۱۱ هـ، ۱۶۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۱۲.

[۱۱۲]

● نیرنگ عشق

از: محمد اکبر غنیمت کنجی (م: ۱۱۲۵ هـ/۱۷۱۳ م)، مثنوی است بزمی در بحر هزج مسدس.
 آغاز: بنام شاهد نازک خیالان / عزیز خاطر آشفته حالان...
 (ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۱۷، سالار ۵: ۲۲۴، ایوانف: ۳۷۱، حبیب: ۱۹۱، ندوه: ۲۷۷).
 148 - [۸۱] شکسته، ۱۲۳۱ هـ، کرم خورده، ۴۹ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۰×۱۳.
 149 - [R۱۵۳] نستعلیق شکسته، محمود، ۱۲۶۲ هـ، آغاز برابری نمونه، ۱۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵.

[۱۱۳]

150 - [۷۷] نستعلیق، کزبا رام، ۱۲۲۸ هـ/۱۸۴۸ م، آغاز افتاده: الهی آتش عشق جگر میسر / چراغ خانقاه و شعله دیر... کرم خورده، ۲۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۳/۵.

[۱۱۳]

● وامق و عذرا

از: سراینده‌ای یا تخلص ارادت که بایستی از روزگار رنجیت سنگه (۱۱۹۵-۱۲۵۵ هـ) باشد. مثنوی عاشقانه‌ای است درباره قصه وامق و عذرا.
 آغاز: نقش مراد هر غالب حریف / تحت برد سخن و منصوبه درست بین این نوآیین فن، حمد عشق طرازی و حسن پردازی است...
 (ن.ک: مشترک ۸: ۱۲۲۷).

151 - [R۴۹] شکسته، کانه سنگها، ۱۲۲۶ هـ، جهان‌نوش، سروده‌ه، کرم خورده، مجدول، ۱۰۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۲×۱۳.

152 - [۳۷] نستعلیق، ۲۱ صفر ۱۸ جلوس اکبر ثانی، آغاز: نقش مراد هر غالب حریف تختۀ نرد سخن و منصوبه درست...، کرم خورده، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹×۱۳.

[۱۱۴]

● هشت بهشت

از: امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م)، پنجمین مثنوی از «پنج گنج» اوست در داستان بهرام‌گور در برابر «هفت گنبد» نظامی گنجوی به سال ۷۰۱ هجری در ۳۳۵۰ بیت به انجام رسانده و در آن از نظام‌الدین اولیاء و علاء‌الدین محمد شاه متناوب کرده است.

آغاز: ای گشاینده خزانه جود / نقش پیوند کارگاه وجود...

(ن.ک: مشترک ۷: ۳۳۰، نسخه‌ها ۴: ۳۳۰۸، حیب: ۶۰، سالار ۴: ۱۷۸، ۶: ۳۸، ۲۸، فیروز: ۱۲۸).

153 - [۵۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳.

[۱۱۵]

● یوسف و زلیخا

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۷/۱۴۱۴-۱۴۹۴ م)، پنجمین مثنوی از «هفت اورنگ» اوست.

آغاز: الهی غنچه امید بگشای / گلی از روضۀ جاوید بنمای...

(ن.ک: مشترک ۷: ۵۵۶، نسخه‌ها ۴: ۳۳۳۱، حیب: ۹۵، سالار ۴: ۲۶۶، ۲۸۱، ندوه: ۴۷۵).

154 - [۶۶] نستعلیق، ۱۲۶۵/۱۸۲۹ م شاهجهان‌آباد، کرم خورده، ۱۵۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۵.

155 - [۶۵] نستعلیق، ۱۲۲۴ هـ، آغاز: خدایا چون سپهرم سینه بگشا / دلم طوطی کن و آینه بنما...، کرم خورده، ۱۰۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۱×۲۰.

156 - [R۴۵۵] نستعلیق، حبشی رام، ۱۲۴۲/۱۸۲۵ م، شاهجهان‌آباد، کرم خورده، آغاز برابر نمونه اول، ۶۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸×۱۶.

157 - [R۱۲۵] نستعلیق، آغاز افتاده... زین می‌رنج پشت نازینش / ندیده رنج از کس پشت زینش...، انجام افتاده، ۱۶۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۳۰×۲۱.

[۱۱۶]

● یوسف و زلیخا، شرح

شرح از: حکیم محمد ساجد بن فیض محمد قادری جهنجانوی، شرح بر یوسف و زلیخای جامی است که در ۱۱۰۷ هجری نوشته شده و بعداً یکی از ارادتمندان وی به نام محمد شاه آن را تدوین نموده و آن را به شکل کتابی درآورده است و این شرح به نام «شهر عجیب» نیز شهرت دارد.

آغاز: زهی قادر مطلق بیچون که از قدرتش صفحه روی مبارک یوسفی بابت فیض اشاعت چنان جلوه یافت...

(ن: ک: مشترک ۷: ۵۷۹، کروزن: ۱۸۱).

۱۵۸ - [۱۵۳] نستعلیق، نسخه ناقص، کرم خورده، ۴۱۱ برگ، ۲۱ سن، اندازه: ۲۸/۴ × ۱۹/۱.

بخش چهاردهم

تذکره‌ها

[۱۱۷]

● احوال راجه بهوج

از: ناشناس، افسانه دلدادگی راجا بهوج است.

آغاز: ... نام برهمن بهدري سين كه ريعه آن شهر بود در آن تالاب برای غسل آمد بان...

۱۵۹ - [۱۹۶] شکسته، آغاز و انجام افتاده، ۵۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۵.

[۱۱۸]

● اخبارالاخيار فی اسرارالابرار

از: شيخ عبدالحق محدث دهلوی (۹۵۸-۱۰۵۲/هـ ۱۶۴۲-۱۵۵۱ م)، در احوال مناقب و کرامات ۵۵۲

تن از پیران شبه قاره تا پایان سدهٔ دهم در سه «طبقه».

آغاز: شکر مهر حضرت واهب المعطیات را تعالی و تقدس که عطایای او...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۸۵۹، موزه: ۷۶۴).

۱۶۰ - [R۴۳۰] شکسته نستعلیق، سید محمد حسین، ۱۱۱۸ هـ، کرم خورده، ۲۴۹ برگ، ۱۵ س.

اندازه: ۲۰×۱۴.

[۱۱۹]

● تحفهٔ سامی

از: شهزاده سام میرزا (م: ۹۷۵/هـ ۷-۱۵۶۸ م) پسر شاه اسماعیل یکم و برادر شاه تهماسب، دربارهٔ

زندگینامهٔ سرایندگان و مردان نامور سیاسی و علمی و ادبی، با یک «مقدمه» و هفت «صحیفه» که در

۹۵۷ هجری نگاشته است.

آغاز: لله الحمد قبل کل کلام، بصفات الجلال والاکرام...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۷۳۴، اسنوری: ۷۹۸، ۱۰۷۳، موزه: ۷۹۷، سالار: ۲، ۸۲، مشار: ۱: ۱۲۰۷،

تاریخ تذکره‌ها ۱: ۱۵۵، مرآة العلوم ۱: ۲۵).

161 - [R۲۴۲] نستعلیق، منگل سین، ۲۷ جلوس شاه عالم پادشاه، ۶۶ برگ، ۱۷ من، اندازه: ۲۱/۳×۱۲/۳.

[۱۲۰]

● تذکره شاهان مغلیه

از: ناشناس، تاریخ مختصر دوره تیموریان هند از جمله همایون، اکبر و اشعاری در مدح اکبر شاه. آغاز: ... قلعه کالنجر نمودند حاکم آنجا دوازده من طلا معه دیگر اسباب پیشکش نموده...

162 - [R۲۴۴] نستعلیق، آغاز افتاده، ۶۲ برگ، ۱۱ من، اندازه: ۲۵/۴×۱۵/۲.

[۱۲۱]

● هفت اقلیم

از: امین بن احمد واژی (زنده در ۱۰۰۲ هـ/ ۱۵۹۴ م)، تذکره‌ایست تاریخی که بر حسب جغرافیایی، اشخاص را به ترتیب شهر ایشان که در کدامین «اقلیم» از هفت اقلیم اند جای داده و ۱۵۶۰ تن از سرایندگان و پیران و فضلا و امیران و پادشاهان را به اجمال، در مدت شش سال در هندوستان ۹۹۶-۱۰۰۲ هجری گزارش کرده است.

آغاز: ... به مشتری منسوب است و جداولش از آنجاست که درازترین روز به سیزده ساعت و نصفی رسد.

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۳۸، موزه: ۸۰۵، سالار ۲: ۲۶۱، کرزن: ۲۶۹، ابوانف: ۱۲۱، استوری: ۸۰۵، ۱۱۶۹،

بانکی‌پور ۱: ۸۲، ۷: ۱۹۶، مرآة العلوم ۱: ۲۹، ۳: ۲۵).

163 - [R۲۴۶] شکسته، ۱۸۵۹ م، آغاز افتاده، ۱۱۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۲/۲×۱۹/۱.

[۲۱۱]

●

بخش پانزدهم

نامه نگاری

[۱۲۲]

● آشوب نامه: هفت آشوب

از: ملا طفرای مشهدی که به شیفته و طفرای تخلص می کرد (م: میان ۱۰۶۸ یا ۱۰۷۸ هـ / ۱۶۵۷ یا ۱۶۶۷ م).
دیباجه اوست که بر «سبعة» زلالی خوانساری نوشته است، نثر آمیخته به نظم که از یک «دیباجه» و هفت «آشوب» و یک «خاتمه» تشکیل شده است. در دیباجه «آشوب نامه» از سرایندگان پیشین نام برده است تا زلالی که ستایش شده است.

آغاز: شکر ناظمی که ایات بروج سپهر از معنی ابداعش صورت وجود بسته...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۵۵، نسخه ها ۵: ۳۰۱۸، مرآة العلوم ۱: ۱۰۶)

164 - [R۱۰۲] شکسته، ۱۲۲۳ هـ، ۱۰۰ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

● ارشاد الطالبین - انشای هر کرن

● اعجاز خسروی - رسایل اعجاز

● انشای آند رام - رقعات آند رام

● انشای ابوالفضل - مکاتبات علامی

● انشای امان الله - رقعات امان الله

● انشای امیر خسرو - خیالات امیر خسرو

[۱۲۳]

● انشای بهوت رای

از: بهوت رای، مجموعه سی نامه است که به دستور رعد انداز خان گردآوری شده است.

آغاز: ... بدینسو روی نامه چندین سؤال است و جواب تسخیر روشن کلام است...

165 - [R۲۹۸] شکسته، خیر سکه نهال چند، ۱۲۱۷ هـ، آغاز افتاده، ۲۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۲.

- انشای بیدل - وقعات بیدل
- انشای چندربهان - منشآت برهمن
- انشای خلیفه - جامع القوائین
- انشای طاهر وحید - منشآت وحید
- انشای طبیبی - رساله طبیبی

[۱۲۴]

● انشای فیض بخش

از: شیر علی عرف شیر علی حمله قصوری (زنده در ۱۱۱۸ هـ/۱۷۰۶ م)، برای تعلیم فرزندش محمد اعظم، نامه‌هایی به مادر، پدر، دختر، برادر، عمو، دوست، محبوب، علماء و فقرا و سادات به بگارش آورده است. همچنین این اثر شامل برخی احکام و فرامین روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) خطاب به امیران و شاهزادگان می‌باشد، برخی نامه‌ها فرضی و برخی واقعی است که در آن‌ها تاریخ‌هایی از ۱۱۰۵ هـ الی ۱۱۱۶ هـ دیده می‌شود.

آغاز: حمدله... بدانکه انسان را دیده بینا و گوش شنوا بخشیده‌اند...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۷۲، ندوه: ۷۷۷).

166 - [۳۸۴] شکسته، ۱۲۲۹ هـ، ۵۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸/۱۱×۱۱/۶.

[۱۲۵]

● انشای مادهو رام: منشآت مادهو رام

از: مادهو رام منشی (م: ۱۱۲۰ هـ/۱۷۰۸ م)، در یک «دیباچه» و دو «فصل»، در دیباچه از خدمات دیوانی خود در درگاه نواب لطف‌الله خان کوکلتاش و شاهزاده جهاندار شاه بهادر یاد می‌کند. فصل ۱: عرایض، احکام، اوامر و خطوطی که از زبان لطف‌الله خان و پدرش نواب سعدالله خان کوکلتاش خان نوشته شده است. فصل ۲: نامه‌هایی که خود به دوستان نوشته است.

آغاز: بعد از توحید حمد ایزد پاک و نعمت صاحب لولاکی بر دبیران دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس پوشیده...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۶۱، کورن: ۱۳۱، موزه: ۳۸۲، گنج: ۳: ۱۱۵۸).

167 - [۲۰۲] شکسته، ۱۲۵ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۰×۱۳/۲.

168 - [۳۸۴] نستعلیق، ۱۸۱۶ م، آغاز برابر نمونه، ۱۳۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲/۱۲ × ۳/۲۱ = ۳۵۰ × ۲۱۰

[۱۲۶]

● انشای منیر: رقعات منیر

از: ابوالبرکات ملا منیر لاموری ملتانی (۱۰۱۹-۱۰۵۴ هـ/ ۱۶۱۰-۱۶۲۲ م)، مجموع شصت نامه به پدر، مادر، استادان، خوانین، حکام، منصب داران و...

آغاز: منشی عظام رمیم طبع سیم آن بر خوردار را گوهر باز انجمن دارد...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۲۲، گنج ۳: ۱۱۶۱، سالار ۳: ۸۲۶ تا ۸۳۰، موزه: ۳۸۴، مرآة العلوم ۳: ۱۴۲ و ۱۴۹، ندوه: ۷۹۸ و ۷۷۸).

169 - [R۲۶۵] نستعلیق، ۳۱ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۱ × ۱۵.

[۱۲۷]

● انشای هر کرن: ارشاد الطالین

از: هر کرن بن متھرا داس کنیوه ملتانی (زنده در ۱۰۳۱ هـ/ ۱۶۲۲ م)، در آموزش شیوة نامه نگاری در یک «دیاچه» و هفت «باب». باب ۱: نامه ها که سلاطین به سلاطین بنویسند، ۲: در اصدار فرامین، ۳: در اصدار پروا نجات، ۴: نوشتن عرایض، ۵: مکتوبات که ابائی روزگار به یکدیگر بنویسند، ۶: خط و قیاله شرعی، ۷: دستک و سرنامه.

آغاز: بعد از حمد و ثناء مر حضرت ایزد متعال قادر ذوالجلال و الافضال که عالم را...

(ن.ک: مشترک ۵: ۹۳، سالار ۳: ۸۹، ۲۱۵، کرزن: ۱۲۵، موزه: ۳۷۵).

170 - [۲۳۲] شکسته نستعلیق، انجام افتاده، ۳۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰ × ۱۲.

171 - [۲۳۳] شکسته، محمد غوث، آغاز برابر نمونه (داری شش باب)، کرم خورده، ۷۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰ × ۱۴.

[۱۲۸]

● انشای هر نراین

از: منشی هر نراین، مجموعه یک صد و دو نامه کوتاه است که به دوستان و خویشاوندان و استادان خود به نثر منشیانه نگاشته است.

آغاز: حمد نشسته افزایی که به کیفیت مضامین عنایتش رقوم الفاظ خط ساغری است...

172 - [۲۵۲] تعلق، ۸۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۳.

● باغ و بهار - منشآت تفرشی

[۱۲۹]

● بهار فطرت

از: ملتانی لعل، متخلص به جودت فرزند راجه هیرا لال (از پایان سده ۱۲ و آغاز سده ۱۳ هجری)،
 نامه‌هایی است به لاله صاحب جوهر من، دیوان صاحب، اشفاق، منشی صاحب و مظهر اشفاق و جز
 آن.

آغاز: ریشه دوانی شاخ خشک پوست قلم در گل زمین سخن به آبیاری طراوت و شادابی تحریر تمحید
 بهار پیرایی است...

(ن: ک: مشترک ۵: ۳۵۲، سالار ۳: ۱۷۰).

173 - [۲۸۱] تعلق، رادها کشن، ۱۲۴۲ هـ/ ۱۸۸۳ م، ۵۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۳×۱۵.

[۱۳۰]

● پنج رقعہ

از: میرزا مبارک الله بن میر اسحاق بن محمد باقر، متخلص به واضح ملقب به ارادت خان
 (۱۰۵۹-۱۱۲۸ هـ/ ۱۶۴۹-۱۷۱۶ م)، پنج رقعہ است که برای نشان دادن توانایی نویسندگی خود نوشته
 با سر آغازهای: ۱- شهید تبسم، ۲- فراقنامه، ۳- زیبا عروس، ۴- قریانی چشم، ۵- پشت بر دیوار.
 آغاز: شهید تبسم دیت عشوه خونها مقتول رنگین مطلب شیرین مدها...

(ن: ک: مشترک ۵: ۶۹، ۸۲، ۲۸۲، موزه: ۴۰۰، ابوانف: ۱۵۶، سالار ۳: ۸۰۳، مرآة العلوم ۳: ۱۴۱،
 کروزن: ۱۲۵، آصفیه ۴: ۴۸، ۵۰، گنج ۳: ۱۱۷۰).

174 - [۳۰۲] تعلق، ۲۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۷/۲×۱۶.

175 - [۲۹۶] شکسته، سردهارام، ۱۸۳۱ م، آغاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۱/۵.

176 - [۲۴۱] تعلق، آغاز افتاده: ... سبیل تفته جگر کوبلایی یلا تشنه لب در آب قرات ...، ۴۵ برگ،
 ۱۰ س، اندازه: ۱۹×۱۵/۵.

[۱۳۱]

● تحفة السلطانیة: تحفة سلاطین

از: حسن بن گل محمد بن قلی محمد از روزگار شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ هـ)، به نام شاهی که پس از

القاب بسیار از وی نام نمی برد و به گمان بلوچه بایستی شاهجهان باشد. این مجموعه نمونه نامه های رسمی و قانونی و روزمره است آمیخته به نظم در سه «باب».

آغاز: اول نامه بنام کردگاری که نگارنده لوح و القلم و فرازنده عالم است...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۰۹، سالار ۳: ۱۸۷، کرزن: ۱۲۶ و ۱۲۲، مرآة العلوم ۳: ۱۲۴، ابوانف: ۱۸۰).

۱۷۷ - [۲۴۸] تستعلیق، ۱۵ شعبان سنه ۲۹، کرم خورده، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۱×۱۲/۴.

۱۷۸ - [۲۴۸] شکسته، آغاز برابر نمونه، ۳۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۸/۴×۵/۵.

● تحفة سلاطین - تحفة السلاطینیه

[۱۳۲]

● جامع القوائین: انشای خلیفه

از: خلیفه شاه محمد قنوجی که در سال ۱۰۸۵ هـ به خواہش دوستان در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و یک «خاتمه» نوشته است.

آغاز: ... بهتر شد خط و تسم از لیش پیدا شد...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۹۸، موزه: ۳۸۸، گنج ۳: ۱۱۴۹، سالار ۳: ۱۱۴، ۲۱۵، کرزن: ۱۳۰، ۴۷۲).

نسخه ها ۳: ۲۰۹۶، ابوانف: ۱۶۴، مرآة العلوم ۳: ۱۴۴، ۱۴۸، ۱۵۰، ۱۴۱، ندوه: ۷۸۰).

۱۷۹ - [۲۴۳] تستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۴۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۳×۱۵/۳.

● چهار باغ - رقعات ابو الفتح

[۱۳۳]

● خلاصة الانشاء

از: لجهمی رام دهلوی (م: ۱۲۳۰ هـ/ ۱۸۱۵ م) که نام او پندت لجهمی نراین و لجهمن سنگه غیور دهلوی نیز آمده است. نزدیک به صد و پنجاه نامه که به دوستان و خویشاوندان خود نوشته و آنها را بدون ترتیب در ۱۲۲۵ هجری گردآورده است.

آغاز: خلاصة ترکیب لفظ و معنی انشاء دلگشا، حمد و سپاس یگانه مبدعیت...

(ن.ک: مشترک ۵: ۳۷۸، کرزن: ۱۴۱ و ۱۶۴).

۱۸۰ - [۲۴۸] تستعلیق، رای رام جی داس، ۹۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹/۲×۱۱.

[۱۳۴]

● خیالات امیر خسرو: انشای امیر خسرو
از: ابوالحسن بن امیر سیف‌الدین محمود، متخلص به خسرو مشهور، به امیر خسرو دهلوی
(۶۵۱-۸۷۲/۱۲۵۲-۱۳۲۵ م)، بشیر حسین (۳، ۶۸۹) آن را از سرایندهٔ مثنوی، مایهٔ بکدل متخلص
به بکدل می‌داند.

آغاز: عنوان نامهٔ خیالات از مثنوی صاحب کمالات صوری و معنوی امیر خسرو دهلوی
(ن.ک: مشترک ۵: ۷، سالار ۳: ۶۰، ندوه: ۲۷۱، (نامهٔ خیالات) کوزن: ۱۱۲).
181 - [۲۵۸R] شکسته، ۲۷ جلوس اکبر شاه پادشاه، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸×۱۶.

[۱۳۵]

● دستور شگرف

از: مثنی لاله بهویت رای، در مورد این نگارش ابوانف می‌نویسد: این اثر پس از ۱۰۲۵ هجری
انجام گرفته است چه در آن از ظهوری ترشیزی یاد شده است.
آغاز: ... بیان اقسام لثرکه متقسم به سه قسم است...
(ن.ک: مشترک ۵: ۲۵۰، موزه: ۳۹۴، ابوانف: ۱۷۸).

182 - [۲۱۵R] شکسته، سردها رام، ۱۸۳۸ میلادی، آغاز افتاده، ۱۰۹ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۱/۵.

[۱۳۶]

● دستورالعمل آگاهی: دستورنامهٔ آگاهی

از: مهاراجه جی سنگه، نامه‌های اورنگ‌زیب است که در دیباچه، اصطلاحات او را در خطاب‌ها و در
سرنامه‌ها گزارش داده است. مانند: خلافت فرزند، سعادت توام، برادران نامهربان.
آغاز: بعد حمد رب العالمین... کما حقہ امکان هیچ آفریده نیست بر ضمیر صرافیان سخن و جوهر
شناسان این فن...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۳۸، موزه: ۳۹۴).

183 - [۲۵۰R] شکسته، ۱۱۵۶ هـ، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۱/۵.

184 - [۲۵۰R] نستعلیق، هیرا داس ولد ترین داس، ۱۲۲۸ هـ، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، ۱۳ س،

اندازه: ۱۸/۵×۱۵/۵.

[۱۳۷]

● دستورالمکتوب

از: لاله همراج، حدود ۴۰ نامه یا حکایت است، که به فرزندان، دوستان، مخلصان، مریدان و دیگران نوشته است.

آغاز: ... که احوال نیاز اشتغال مقرون بخیر است و مزده صحت و تندرستی آن قبله گاه شب و روز خواهان است.

185 - [۲۳۵] نستعلیق، آغاز افتاده، کرم خورده، ۳۳ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۹×۱۴.

● دستورنامه آگهی - دستورالعمل آگاهی

[۱۳۸]

● دیباجة نورس: نورس خیال

از: نورالدین محمد ترشیزی، مختلص به ظهوری (م: ۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ هـ/ ۱۶۱۶ یا ۱۶۱۷ م)، یکی از سه نثر اوست آمیخته به نظم در توصیف موسیقی و ابزارهای آن و در آن عادلشاه بیجاپور را ستایش کرده است و دیباجة‌ای ست بر رساله همان شاه که در موسیقی هندی به فارسی و به نام «نورس» می باشد.

آغاز: سرود سرایان عشرت کده قال که بنورس سراستان حال کار کام و زبان ساخته به شهید... (ن: ک: مشترک ۵: ۷۷، نسخه‌ها ۵: ۳۶۴۷، موزه: ۲۵۷، گنج ۳: ۱۳۰۸)

186 - [۲۳۰] شکسته، ۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸/۷×۱۵/۲.

[۱۳۹]

● رساله طبّی: انشای طبّی: هجو حکما

از: نعمت خان عالی، نورالدین محمد شیرازی (م: ۱۱۲۲ هـ/ ۱۷۱۰ م)، رساله ادبی است به نثر آمیخته به نظم، غیر میوّه که نقد طیبیان است، با سربندهای «رقعه» اصطلاحات پزشکی.

آغاز: حکیم علی الاطلاق از دارالشفای رحمت و نسخه کامل البضاعت قدرت بموجب خلق لکل داء دواء، صداع...

(ن: ک: مشترک ۵: ۲۵۵، موزه: ۴۰۱، ندوه: ۷۸۹، مرآة العلوم ۲: ۱۵۰، نسخه‌ها ۴: ۳۳۰۶)

187 - [۲۲۸۹] نستعلیق، کژی پرام، ۱۲۶۵ هـ/ ۱۸۴۹ م، کرم خورده، مجذول، ۲۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۳×۲۰.

[۱۴۰]

● رسائل اعجاز: اعجاز خسروی

- از: امیر خسرو دهلوی (۶۵۱-۷۲۵/۸ ۱۲۵۳-۱۳۲۵ م) رسالة حاضر «رسالة پنجم» است نگاشته به سال ۷۱۶ یا ۷۱۹ هجری در «پنج رساله» و هر رساله در چند «خط» و هر خط در چند «حرف».
- آغاز: الرسالة الخامسة في السوابق من المنشآت مشتمل على ستة خطوط.
- (ن.ک: نسخه‌ها ۳: ۲۱۰۶، مرآة العلوم ۱: ۱۲۶، ابوانفس: ۱۲۳، مشترک ۵: ۵، موزه: ۳۷۶).
- 188 - [۱۷۶] نستعلیق، عزیزالله الحسینی، ۱۱۶۰ هـ، کرم خورده، ۸۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶/۲۴ × ۱۵/۱.
- 189 - [۱۷۵] شکسته، ۱۲۶۳ هـ/ ۱۸۴۷ م، آغاز: الرسالة الرابعة في البدایع المعنوی مشتمل على خمسة خطوط خط اول در دیباجة این قسم بیان کیفیاتی که ضروریست... ۹۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱ × ۱۳.

- 190 - [۱۷۷] نستعلیق، جنی رام داس، ۱۲۴۲ هـ، آغاز: الرسالة الخامسة في السوابق من المنشآت مشتمل على ستة خطوط درین دیباجة... کرم خورده، ۲۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۸ × ۲۰.

[۱۴۱]

● رقعات آنتد رام: انشای آنتد رام

- از: آنتد رام لاهوری سیالکوٹی، متخلص به مخلص (م: ۱۱۶۴ هـ/ ۱۷۵۱ م)، در دیباجة می‌گوید: در ۱۱۴۹ هجری این نامه‌ها را از مسودات بکجا کرده به صورت کتاب در آوردم. ولی از نامه‌ها برمی‌آید که تا ۱۱۵۵ هجری نامه‌هایی بر آن افزوده شده است. ۳۳ نامه است به دوستان و امیران.
- آغاز: اللهم بیچاره مخلص کج مع زبان را چه پارا که در بیابان تمهید حمدت که حروف از اهراب
- (ن.ک: مشترک ۵: ۳۱۱، پاکستان مین فارسی: ۱۶۹).

- 191 - [R۱۹۳] نستعلیق، ۱۲۵۹ هـ، ۲۰ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۴/۲۴ × ۱۶/۲۴.
- 192 - [۲۳۷] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰ × ۱۲.
- 193 - [R۲۱۹] نستعلیق، گویند سنگه، ۱۲۴۸ هـ، آغاز برابر نمونه، ۳۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶/۲۶ × ۱۵/۵.

[۱۴۲]

● رقعات ابوالفتح: چهار باغ

- از: حکیم مسیح الدین ابوالفتح گیلانی، فرزند عبدالرزاق (م: ۹۹۷ هـ/ ۱۵۸۹ م) که خود به مجموعه

نامه هایش نامی نداده و نام «چهار باغ» از عبارت سر آغاز نخستین نامه است.

آغاز: چهار باغ دنیا را حضرت خدا تعالی چنانکه باید و شاید باقسام...

(ن.ک: مشترک ۵: ۴۲، موزه: ۳۹۰، ایوانف: ۱۵۴، سالار ۳: ۷۵، بنارس: ۲۱).

194 - [R283] نستعلیق، بابورام پندت کشمیری، ۸ شوال سنه ۲۸ جلوس شاه عالم پادشاه، ۶۹ برگ،

۱۴ س، اندازه: ۱۹/۱۱.

[۱۴۳]

● رقعات امان الله: انشای امان الله

از: امان الله حسینی، ملقب به خانزمان بهادر خانزاده فیروز، متخلص به امانی (م: ۱۰۴۶/۱۶۳۶ م)،

به خواست اینانی روزگار یا سریندهای «رقعه»، رقعه اولی به خدمت اقبال پناه میرزا جلال الدین حسین

نیشابوری دیوان صویر کالنجر، مولانا قریشی، خواجه ظهیرالدین، شاهجهان ثانی... نامه های رسنی و

دوستانه و حاوی مطالب صوفیانه.

آغاز: حمد وافر خدای راکه با قوت ناطقه بی بها در عقد انشای کبریای او بی بها است...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۱۴، سالار ۳: ۹۲ و ۲۲۱، مرآة العلوم ۱: ۲۲۲، موزه: ۳۹۶، ایوانف ۲: ۱۶).

195 - [R278] نستعلیق، ۱۲۴۵ ه، کرم خورده، ۳۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰/۲۴.

196 - [R280] شکسته، منشی رام ولد خوشحال سنگه، ۱۲۴۹ ه/۱۸۱۴ م، آغاز برابر نمونه، کرم

خورده، ۲۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰/۱۱/۵.

● رقعات برهمن - منشآت برهمن

[۱۴۴]

● رقعات بیدل: انشای بیدل

از: میرزا عبدالقادر بیدل عظیم آبادی، (پتنا ۱۰۵۴-۱۱۱۳ ه) مجموعه ۲۸۹ نامه آمیخته به نظم

به دوستان در مسایل روزمره و ادبی از جمله معذرت، شکر، تعزیت، تهنیت، وداع، رسید تحفه... است.

آغاز: عجز مراتب حمد و ثناء تسلیم بارگاه صمدی که نامه را در معرکه آغاز...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۹۴، سالار ۳: ۱۳۷، شیفته: ۷۲، ندوه: ۷۸۷).

197 - [R271] نستعلیق، ۱۳۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰/۱۲.

[۱۴۵]

- **رقعات جامی: منشآت جامی**
 از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۸۹/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، در دیباچه سبب تألیف خود را گفته پس نامه‌های اوست به شاهان، امیران و بزرگان علم و ادب، حاوی مسایل اجتماعی روز سفارش‌ها و مسایل ادبی و عرفانی و پند و اندرز یا تثر آمیخته به نظم یا سریندهای «رقعه»، «رقعه اخیری».
 آغاز: بعد از انشای صحایف لنا و محمّدات الله الذی انزل علی عبده الكتاب...
 (ن.ک: مشترک ۱۸: ۵، ندوه: ۷۷۱، سالار ۳: ۶۴ و ۷۲).

198 - [R2۸۵] نستعلیق، ۷۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰/۳×۱۳/۲.

[۱۴۶]

- **رقعات عنایت خان: عنایت نامه تثر**
 از: عنایت خان راسخ اکبرآبادی (از نیمه سده دوازدهم ه)، با دیباچه‌ای از حیدر علی در ۱۸ محرم ۱۱۶۴ ه در دو جلد نوشته شده مجموعه ۱۵۳ نامه‌ی استادان است که از سوی شاهان تیموری هند، از بابر تا اوزنگ‌زیب به امیران و وزیران و والیان نوشته بودند.
 آغاز: از عبداللطیف خان تنها در معذرت باز فرستادن کمان عوض آن تا اجابت هدف تیر دها...
 (ن.ک: سالار ۳: ۱۵۱، مشترک ۵: ۳۱۲، آصفیه ۴: ۵۰).

199 - [۲۱۷] نستعلیق، محمد مکرم التبریزی، ۱۱۶۴ هجری، ۹۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۲×۱۲/۲.

- **رقعات لجهمن - منشآت غیوری**

[۱۴۷]

- **رقعات معتمات**
 از: ناشناس، مجموعه ۹۵ نامه است که بین پادشاهان مغول به ویژه جهانگیر و شاه طهماسب و شاه عباس و سلطان ایلدزم ترک مبادله شده است.
 آغاز: چون حضرت خنکار روم در گرفتن و فرستادن ایلدزم با یزید تأکید و مبالغه بسیار فرمودند...
 200 - [R2۷۵] نستعلیق، هردیو، ۱۸۹۱ م، کرم خورده، ۲۷۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۵.
 ● **رقعات منیر - انشای منیر**

[۱۴۸]

● زبدة الافکار

از: ناشناس، مجموعه نامه‌ها و مکاتیبی است که به دولستان و خورشادوندان خود نوشته و بیشتر تبریک اعیاد و ماه رمضان می‌باشد.

آغاز: این نسخه جو وصل نو خطان مؤتمن است/ این تذکره مجموعه لطف و کرم است...
201 - [۱۹۹۹] شکسته، ۵۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷×۱۱.

● شبنم شاداب - منشآت تفرشی

[۱۴۹]

● شرح شبنم شاداب

شرح از: مولوی مقبول احمد گویاموی از نیمه سده ۱۳ هجری متن از ظهیر (ظهیرای) تفرشی (زنده در ۱۱۱۱/۱۶۹۹ م)، انشایی ست در وصف بهار با تغییرهای عرفانی آمیخته به نظم.

آغاز: جولان قلم خاکستر آینه کیفیت است و روایح گل‌های...

202 - [۱۲۹۹] شکسته، دوازدهم ربیع الثانی ۱۲۶۱/۱۸۶۱ م، کرم خورده، ۵۲ برگ، ۱۴ م، اندازه: ۳۵/۳×۱۴.

[۱۵۰]

● شرفنامه: شرفیه

از: خواجه شهاب‌الدین عبدالله مروارید کومانی، متخلص به بیانی (م: ۹۲۲/۱۵۱۶ م) در یک «مقدمه» و چند «مقاله» و یک «خاتمه» دارای نامه‌ها و احکام و قرامین سلطان حسین میرزا بایقرا می‌باشد.

آغاز: ای کرده بکلک صنع ترکیب بشر/ از انشاء تو نقش بسته اجسام و صور...
(ک: مشترک ۲۶: ۵، کروز: ۱۱۶، فیروز: ۶۱، سالار: ۳، ۷۱، ۷۸۲ و ۷۸۳).

203 - [R۲۷۲] لتعلیق، حی رام داس، ۱۲۳۴ هـ، شاهجهان آباد، کرم خورده، ۱۰۸ برگ، ۱۵ م، اندازه: ۲۱/۴×۱۴.

● شرفیه - شرفنامه

● ضابطه خطوط نویسی - هفت ضابطه

● ضوابطه الانشاء - هفت ضابطه

● عنایت‌نامه نثر - رقعات عنایت خان

[۱۵۱]

● قانون خیال

از: ارشد اشرف، متخلص به خیال، در سال ۱۱۷۸ هجری بدان آغاز و در سال ۱۱۸۸ هجری به انجام رسانده است. در نامه نگاری، دستور زبان، محسنات کلام، معانی بیان و بدیع در یک «مقدمه» و پنج «تمثال» و «خاتمه»ای به انجام رسانده است.

آغاز: بعد حمد نامحدود کس بی‌کسان و درود نامعدود شفیع واپسان...

(ن.ک: مشترک ۱: ۳۴۱ و ۱۳: ۲۴۲۰، نسخه‌ها ۳: ۲۱۴۲، کرزن: ۱۳۸، مرآة العلوم ۱: ۱۲۳).

204 - [۲۳۰۴] نستعلیق، انجام افتاده، ۱۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۳.

[۱۵۲]

● فیض بازار

از: منشی شیو ناواپن، در سال ۱۲۵۲ هجری به شیو مینا بازار ساخته است و زندگی و معاشرت را در شهر دهلی به روزگار نگارنده نشان می‌دهد.

آغاز: فیض عام نواز خاص بروز فیاض علی الاطلاق و اجواد... استحقاق از تحت زمین تا فوق عرش... (ن.ک: مشترک ۵: ۴۲۲).

205 - [۲۲۸۷] شکسته، ۱۲۵۲ ه/ ۱۸۳۶ م، ۱۸۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۴.

206 - [۲۲۶۷] نستعلیق، کنهیا لال، ۱۲۵۱ ه/ ۱۸۳۵ م، آغاز: بعد از حمد و ستایش آفریننده جمال و

مقرر کننده زمان و امان...، ۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵.

[۱۵۳]

● کلمات طیبات

گردآورنده: محمد صالح جمعری باسطی، نامه‌های اورنگ‌زب است.

آغاز: تسوید مراتب کلام و تشیید معارف تحمید ذوالجلال و الاکرام است...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۴۲، موزه: ۴۱۱، ابوانف: ۱۶۷، مرآة العلوم ۲: ۱۱۰، سالار: ۳: ۱۲۸، ۱۳۱، ۷۱-۸۶۶)

207 - [۲۰۹] نستعلیق، هردیو سنگه، ۹۳ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۴/۱×۱۴/۲.

208 - [۲۰۹] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹۳ برگ، اندازه: ۹/۵×۶.

[۱۵۴]

● مفید الانشاء

از: لجهمی رام دهلوی (م: ۱۲۳۰ هـ/۱۸۱۵ م) که نام او پندت لجهمی نراین و لجهمی سنگه غیوری یا غیوری دهلوی نیز آمده است. وی این اثر را به توصیه بزرگی و هم به تحریرش انیس خواهرزادگی در تربیت عزیزی از جمند «نارا چند» به سال ۱۲۲۴ هـ در چهار «فصل» و یک «خاتمه» نگاشته است. آغاز: مفاد انشای دلگشا بقیض افاده حمد منشی مستفیدان معنی شناس....

(ن.ک: مشترک ۵: ۳۷۷، نسخه ها ۳: ۲۱۱۹، موزه: ۴۱۴، مرآة العلوم ۳: ۱۲۸).

209 - [۲۲۰] نستعلیق، ۱۸۲۹ م، ۵۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

[۱۵۵]

● مکاتبات علامی: انشای ابوالفضل

گردآورنده عبدالصمد بن افضل محمد انصاری، اصل آن از ابوالفضل، متخلص به علامی (م: ۱۰۱۱ هـ) بر دوم شیخ مبارک ناگوری دکنی است که آن را در سه قسمت در سال ۱۰۱۵ هجری گردآوری نموده است.

آغاز: گوناگون نیایش مر داوری را که وجود پسر را...

(ن.ک: مشترک ۵: ۴۷، موزه: ۴۱۵، کروزن: ۱۲۰، مرآة العلوم ۱: ۱۲۸).

210 - [۲۴۷] نستعلیق، ۲۲۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

211 - [۲۶۰] نستعلیق، محمد بخش، ۱۱۳۳ هـ، آغاز: (دفتر دوم) عرضه داشت شیخ ابوالفضل

بحضرت شاهنشاهی... ۱۰۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳×۱۴.

212 - [۲۵۳] نستعلیق، آغاز: بعد از انشای حمد و ثنای حضرت خداوند واهب العطا... ۱۲ برگ،

۱۰ س، اندازه: ۲۰×۱۴.

213 - [۲۱۶] نستعلیق و شکسته، محمد بیگ و نجف علی بیگ، ۱۱۴۰ هـ، شاهجهان آباد، آغاز برابر

نمونه اول، کرم خورده، ۱۰۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۰.

214 - [۲۱۵] نستعلیق، ۱۸۱۸ م، آغاز برابر نمونه اول، ۲۰۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹×۱۲.

[۱۵۶]

● مکتوبات ولی

از: بتوالی داس بیراگی، شاعر و نویسنده سده یازدهم هجری است. این اثر مجموعه مکتوبات عرفانی و اخلاقی است.
 آغاز: مکتوبات بتوالی داس بیراگی که در شعر تخلص ولی می‌داشت.
 215 - [R217] نستعلیق مایل به شکسته، انجام افتاده، کرم خورده، ۱۳۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸×۱۱.

[۱۵۷]

● منشآت برهمن: رقعات برهمن: انشای چندربهان

از: چندربهان منشی لاهوری، متخلص به برهمن (م: ۱۰۷۳/هـ - ۱۶۶۲/م)، وی در آغاز از خدمات خود در دستگاه وزیرانی مانند: عضدالدوله آصف خان و رکن السلطنه اسلام خان و سعدالله خان وزیر باد می‌کند و همچنین از آثار خود: دیوان غزل، مثنوی، گلدسته بهارستان و چهار چمن در آن نام می‌برد.
 آغاز: چون از عنوان شباب این برهمن عقیدت کیش را میل به دریافت...
 (ن.ک: مشترک ۵: ۱۳۷، سالار ۳: ۲۱۶، فیروز: ۶۷).

216 - [222] شکسته، ۳۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۰/۵.

217 - [222] نستعلیق، آغاز افتاده... غرضداشت کمترین یندگان عقیدت نشان چندربهان بعد از ادای... ۱۱۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۱۳/۵.

[۱۵۸]

● منشآت تفرشی: شبنم شاداب: باغ و بهار

از: ظهیر (ظهیرای) تفرشی (زنده در ۱۱۱۱/هـ - ۱۶۹۹/م)، انشایی است در وصف بهار، با تعبیرات عرفانی آمیخته به نظم که مدتها در شبه قاره جزو کتب درسی مدارس بوده است.
 آغاز: شبنم و شاداب هر گونه ستایش و ثنایی که از هوای روح پرورستان بیان برگزینی زبان...
 (ن.ک: مشترک ۵: ۲۲۹، ندوه: ۴۰۲ و ۷۹۰).

218 - [R182] نستعلیق، کزیا رام، ۱۳۶۳/هـ - ۱۸۲۷/م، ۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۷×۱۵/۵.

219 - [R182] نستعلیق، ۱۸۲۸ م، آغاز برابر نمونه، ۱۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۵/۵.

220 - [222] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۶ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۳۰×۱۵/۵.

● منشآت جامی - رقصات جامی

[۱۵۹]

● منشآت غیوری: رقصات لجهمی

از: لجهمی رام دهلوی (م: ۱۲۳۰ هـ / ۱۸۱۵ م) که نام او پندت لجهمی نراین و لجهمی سنگه غیور یا غیوری دهلوی نیز آمده است و حاوی مجموعهٔ دیباچه‌ها و نامه‌های اوست. آغاز: حمدی که هارن صفحه را ببال مشکین نقطه و عبرین خط بیاراید. مشترک ۵: ۳۸۰، موزه: ۲۲۰، بنارس: ۳.

221 - [R۲۵۲] نستعلیق، کنها لال، ۱۲۴۵ هـ، ۸۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۹/۲۵ × ۱۶/۲.

● منشآت مادهو رام - انشای مادهو رام

[۱۶۰]

● منشآت وحید: انشای طاهر وحید

[۲۹۱]

از: میرزا محمد طاهر وحید قزوینی (م: ۱۱۱۲ هـ / ۱۷۰۰ م)، منشآت و نامه‌هایی است که بسیاری از آنها از سوی شاه صفوی به شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ م) و شاهزادگان نوشته شده و نیز شامل فرامین و فتنامه‌ها و نشان‌های دولتی است و همچنین دیباچه‌هایی که خود بر کتاب‌ها نگاشته است. آغاز: انامل تقدیم محمدت قدیمی که مفتاح گنجینهٔ مقال تواند بود که مانند انفاص جدید... (ن.ک: مشترک ۵: ۲۶۸، مرآة العلوم ۳: ۱۲۹، موزه: ۳۸۰).

222 - [۲۰۶] نستعلیق، ۱۲۴۱ هـ، ۱۳۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰/۵ × ۱۵/۵.

223 - [R۲۴۸] نستعلیق، کژیا رام، ۱۲۶۹ هـ / ۱۸۵۳ م، آغاز برابر نمونه: ۱۵۴، برگ: ۱۳، س: ۱۸، اندازه: ۱۸/۵ × ۱۲/۵.

224 - [R۲۰۴] شکسته نستعلیق، ۱۲۵۰ هـ / ۱۸۳۴ م، شاهجهان‌آباد آغاز برابر نمونه: ۱۳۸، برگ: ۱۱، س: ۱۱، اندازه: ۲۳ × ۱۶.

[۱۶۱]

● نگارنامه: نگارنامهٔ منشی

از: ملک لعل چند، متخلص به منشی، معروف به ملکزاده ملتانی (زنده در ۱۰۹۹ هـ)، که برای آموزش نامه نگاری به سال ۱۰۹۹ هـ / ۱۶۸۸ م در دو دفتر نگاشته است. وی در مقدمه از دبیران و منشیان

پیشین نام برده: دفتر ۱- تحریرات وی می‌باشد که در ایام خدمت دیوانی به حسب روزگار نگاشته است. دفتر، ۲- مکتوبات دیگر منشیان، منقح نویس فرامین و مناشیر نشان و هرایض و صحایف اخوان الزمان در چهار «فصل».

آغاز: منشی حکمت کامله ایزدی چون بازادت ازلی به انشاء صحیفه شریفه کائنات پرداخت... (ن:ک: گنج ۳، ۱۲۱۵، موزه: ۲۲۲، مشترک ۱۵/۴۱۹).

225 - [۲۲۹] شکسته و نستعلیق، ۱۸۱۶ م، ۲۴۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶/۶×۱۳/۵.

● نگارنامه منشی به نگارنامه

● نورس خیال به دیباچه نورس

● هجو حکما به رساله طبی

● هفت آشوب به آشوب‌نامه

[۱۶۲]

● هفت ضابطه: ضابطه خطوط نویسی: ضوابطه الانشاء

از: سید علی نقی خان بن سید حشمت علی، در هفت «ضابطه»: ۱- کیفیت تحریر خط و کمیت مراتب و اسباب تفاوت مراتب، ۲- تفصیل مراتب به اعتبار هر یک از اسباب، ۳- القاب و مقدمه القاب و ادعیه و فاتحه، ۴- تحیت و اشتیاق و غیره، تمهید قبل از مطلب، مع بعضی تکلفات، ۵- در نوشتن مکتوب الیه و مکتوب منه. ۶- در نوشتن استعاره بعضی از افعال. ۷- در القاط متعلق به لغافه و تنبیه بر فواید جداول.

آغاز: حمدله... بعد چنین گوید احقر العباد سید علی نقی خان بن سید حشمت علی...

(ن:ک: مشترک ۱۵/۵۲۴، مرآة العلوم ۳، ۲۷۶، موزه: ۴۰۹).

226 - [۲۳۰] نستعلیق، ۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰/۳×۱۵/۱.

بخش شانزدهم

داستان‌ها

[۱۶۳]

● انوار سهیلی

از: کمال‌الدین حسین بیہقی کاشفی، (م: ۱۵۰۵/۸۹۱۰ م)، ترجمه‌ای است از «کلیله و دمنه»ی عربی و تحریری دیگر از «کلیله و دمنه»ی بهرامشاهی، با افزودگیهایی به نام نظام‌الدین احمد شیخم سهیلی جغتایی (م: ۱۵۱۲/۸۹۱۸ م).

آغاز: حضرت حکیم علی الاطلاق جلّت حکمته که وظایف لطایف حمد و ثنای او...

(ن.ک: مشترک ۶: ۹۷۰، نسخه‌ها ۵: ۳۵۲۳، موزة: ۶۷۱، گنج ۳: ۱۳۱۶)

227 - [۱۷۹] شکسته، انجام افتاده، ۳۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۲×۱۵/۲.

228 - [۲۳] شکسته، ۷ اپریل ۱۸۳۳ م/ ۱۲۴۸ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۶۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۶/۶×۲۱.

229 - [R۳۲] نستعلیق، منشی رام مهر، ۱۸۲۵ م، آغاز برابر نمونه، ۳۰۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵/۲×۱۵/۲.

230 - [R۴۲] شکسته، ۱۲۳۸ ه، آغاز برابر نمونه، ۴۲۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸/۷×۱۶.

231 - [۲۷] شکسته، ۱۱۷۷ ه، آغاز: ... که یکی عاقل کامل است و دیگری عاقل و میوم جاهل...، شدیداً کرم خورده، ۸۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۱۳/۵.

[۱۶۴]

● بهار دانش

از: عنایت‌الله کنیوه لاهوری (۱۰۸۲-۱۰۱۷/۱۶۰۸-۱۶۷۱ م)، از افسانه‌های هندی کهن است، با روایت‌های برهمنان در معاشقه «جهاندار سلطان» «مهر پرور» و «مهریاتو بهرور» که در ۱۰۶۱/۱۶۵۱ م به انجام رسیده است. این کتاب در شبه قاره، کتاب درسی مدارس قدیم بوده و ازین رو نسخه‌های

بسیار دارد و نسخه‌ها معمولاً حاشیه دارند.

آغاز: بسم الله... فاتحه کتاب مستطاب آفرینش و پیرایه صحیفه دانش و بیش حمد خداوند...

(ن:ک: مشترک ۶: ۱۰۰۷، گنج ۳: ۱۳۲۰، سالار ۳: ۱۸، بنارس: ۱۲، کرزن: ۱۰۶، فیروز: ۲۲۰، ندوه: ۴۸۸).

232 - [R5۴] شکسته، ۱۸۱۳ م، ۲۸۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۵/۱۲×۲۲.

233 - [R6۱] نستعلیق، منشی رام ولد خوشحال سنگه، ۱۲۲۸ هـ/ ۱۸۱۳ م، آغاز برابر نمونه،

۳۰۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۵/۱۱×۱۸.

234 - [R5۳] شکسته، آغاز برابر نمونه، ۲۹۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۵/۱۲×۲۲.

[۱۶۵]

● بهار دانش، شرح: فرهنگ واژه‌های بهار دانش

از: عبدالباقی، در سال ۱۱۶۰ هجری که نخست عبارتهای دشوار را گزارش کرده، آنگاه واژه‌نامه‌ای

به ترتیب تهجی آورده است.

آغاز: بعد از تشریح حمد طرازی مصنف مجموعه عالم و توضیح ثناء پردازی معلم مالا یعلم...

(ن:ک: مشترک ۶: ۱۰۲۲).

235 - [R۳۲۱] نستعلیق، ۱۲۳۵ هـ، ۳۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲/۱۵×۲۳.

[۱۶۶]

● بهارستان عشق

از: ناشناس، داستان شاهزاده هندی است و ماجرای عشق او یا شاهدخت.

آغاز: ... باغ و بهستان بیشتر می‌باشد و خوانین را رغبت طبع به تماشای گل و گلستان...

236 - [۴۳] نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۲۵۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۸×۲۵.

● تزویج العشق و الحسن - حسن و عشق

[۱۶۷]

● چند حکایات

از: ناشناس. مجموعه چند حکایات است.

آغاز: از چند پرسیدند که محبت چیست؟ گفت مطیع بودن و ترسیدن و هر چه مرغوب و مکروه پیش

آید، بطوع و رغبت قبول نمودن.

237 - [R2۷] نستعلیق، کزیا رام، ۱۸۷۵ م، ۳۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۹، ۲۵۶ - ۲۵۷ س. به خط نستعلیق
[۱۶۸]

● چهار درویش

منسوب به امیر خسرو دهلوی (م: ۷۲۵/هـ ۱۳۲۵ م)، دربارهٔ لطیف شاه حاکم دمشق و عشق او به
دختری.

آغاز: روایان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده که در ملک فارمن پادشاهی بود...
(ن: ک: مشترک ۶: ۹۹۸، موزه: ۶۷۶).

238 - [۴۰] نستعلیق، ۱۲۵۱/هـ ۱۸۹۱ م، کرم خورده، ۱۰۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰×۱۵، ۲۰۸ - ۲۰۹ س.
● چهل طوطی - طوطی نامه

[۱۶۹]

● حسن و عشق: تزیین عشق و الحسن

از: نعمت خان عالی، نورالدین محمد شیرازی (م: ۱۱۲۲/هـ ۱۷۱۰ م)، دربارهٔ حسن و عشق، جسم و
جان که به گونهٔ داستان یا سریندهای «قصه» و اثر آمیخته به نظم با مضامین صوفیانه.

آغاز: حدیث عشق شد زیب بیام / چو شمع افتاد آتش بر زانم...
(ن: ک: مشترک ۵: ۲۵۷، حبیب: ۱۹۵، کروزن: ۱۳۱، موزه: ۴۲۹، ایوانف: ۲: ۱۴، ندوه: ۷۸۹،
سالار: ۳، ۲۰۱، ۲۳۲، ۲۳۳).

239 - [R2۰۱] نستعلیق، کزیا رام، ۱۸۴۷ م، ۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۸/۵×۱۵، ۲۸ - ۲۹ س.

240 - [۱۷۰] نستعلیق، ۱۲۵۱ هـ، شاهجهان‌آباد، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۱ برگ، ۱۰ س،
اندازه: ۲۰×۱۵.

[۱۷۰]

● طوطی نامه: چهل طوطی

از: ضیاءالدین نخشی (م: ۷۵۱/هـ ۱۳۵۰ م)، اصل داستان به ژبان سانسکریت است و شامل ۷۰
داستان بوده و دانشمندی ۵۹ داستان آن را به فارسی درآورده است. سپس یکی از بزرگان از نخشی

خواسته که متن ترجمه را ویرایش کند. او نیز در آن چیزی کاسته و چیزی افزوده است.
آغاز: مناجات حضرت رازق النعمات فی عشه که رازق و حوش و طيور نعم عمیم اوست...

- (ن.ک: مشترک ۶: ۹۵۱، نسخه‌ها ۵: ۲۷۲۹، سالار ۳: ۲، کرون: ۱۰۵، موز: ۶۸۱).
 241 - [۲۵] نستعلیق، ۱۲۵۲ هـ، کرم خورده، ۱۳۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳.
 242 - [۲۵۲] نستعلیق، ۱۲۳۱ هـ، آغاز: الحمد لله... اما بعد می‌گوید قاتل این رسائل فقیر حقیر... جای درویشان بلکه تراب الاقدام و نشان مناجات... ۱۰۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۲.

[۱۷۱]

● عجب القصص

- از: منشی بخت سنگه، قصه‌ای است درباره ماجرای یک شاهزاده هندی.
 آغاز: سرسبزی بوستان سخن به آبیاری متابش چمن آرائی است که گلشن عشق را بگل‌های داغ خونین
 جگران و سنبیل...
 (ن.ک: بنارس: ۳).

- 243 - [۲۵۹] شکسته، ۱۱۷۹ هـ / ۱۸۱۳ م، شاهجهان‌آباد، ۱۹۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳/۲×۹.

[۱۷۲]

● عیار دانش

- از: شیخ ابوالفضل علامی بن مبارک (۹۵۸-۱۰۱۱ هـ / ۱۵۵۰-۱۶۰۲ م)، داستان‌هایی است اخلاقی که
 از «انوار سهیلی» گرفته و آن را به تثر روان و ساده نگاشته است، در ۱۶ «باب» و یک «خاتمه».
 آغاز: سباس ازل و ابد خداوندی را که کران تا کران از آشکار و پنهان پرتو آفتاب عالم تاب جمال
 اوست...

- (ن.ک: مشترک ۶: ۹۸۶، سالار ۶: ۴۷ [آغاز برابر نیست]، کرون: ۱۰۵، فیروز: ۲۲۷، موز: ۶۸۲).

- 244 - [۲۳۵۷] شکسته و نستعلیق، ۹۹۶ هـ، کرم خورده، انجام افتاده، ۲۵۷ برگ، ۱۵ س،
 اندازه: ۲۰×۱۲.

[۱۷۳]

● فرهنگ واژه‌های بهار دانش - بهار دانش، شرح

بخش مقدم

دستور زبان

● تحفه: شرح صرف میر: تحفه الصرف

گزارش از: نور محمد مدقق بن محمد فیروز بن شیخ فتح الله لاهوری از روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ)، متن از میر سید شریف جرجانی، علی بن محمد حسینی حنفی که در دستور زبان نوشته شده است.

آغاز مقدمه: حمدک یا من یبده الصحة و السقام و یس فی الحقیقه...

آغاز متن: ابتدا کردم مصنف (رح) کتاب خود را به سبعمه برای تبرک...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۵۸۵، موزه: ۳۶۲، گنج ۳: ۱۱۰۹، ندوه: ۵۳۳).

245 - [R۳۶۵] نستعلیق، کتبی رام، ۱۸۵۳ م، کرم خورده، ۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

● تحفه الصرف - تحفه

● حدائق البلاغت: حذیقة البلاغة

از: مولانا شمس الدین فقیر دهلوی (۱۱۱۵-۱۱۸۳ هـ)، که آن را در سال ۱۱۶۸ هـ/ ۵۵-۱۷۵۲ م در پنج «حذیقه» و یک «خاتمه» نگاشته است.

آغاز: حمدی که رخسار شاهد بیان را غازه یزایی نماید...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۱۵، سالار ۳: ۲۳۹، موزه: ۴۵۲، نسخه ها ۳: ۲۱۳۲).

246 - [۲۴۶] نستعلیق، ۸۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲/۸×۱۳/۵.

● حذیقة البلاغة - حدائق البلاغت

● دستور العمل - رساله عبدالواسع

[۱۷۵]

● رساله عبدالواسع: دستورالعمل: قواعد فارسی

از مولانا عبدالواسع هانسوی از روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) که به خواهش دوستان مواد آن را از کتابهای لغت مانند فرهنگ جهانگیری، رشیدی، سروری، مدارالفاضل، «مویدالفضل» و کتب معانی و غیره برگزیده و در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است.

آغاز: رب اغفر و ارحم و انت خیرالراحمین و صلی علی... اما بعد این رساله چند ورقی است معدوده مشتمل بر قواعد و ضوابط.

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۲۶۲، گنج ۳: ۱۱۲۴، بنارس: ۵۵، موزه: ۳۶۷).

247 - [R۳۰۶] نستعلیق، جی رام داس ولد لاله منگل مین، ۱۲۰۸ هـ، ۲۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۱/۵.

248 - [۲۵۸] نستعلیق، ۱۲۶۰ هـ، آغاز برابر نمونه، ۶۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

249 - [۲۵۹] شکسته، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، انجام افتاده، ۴۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۱/۵.

250 - [۲۷۱] نستعلیق، پندت هری کشن، ۱۸۳۶ م، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، ۷۲ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

[۱۷۶]

● شرح جواهرالترکیب

گزارش از شیخ حیدر علی بن شجاع‌الدین محمد لطیف‌پوری (زنده در ۱۲۳۶ هـ/۲۰-۱۸۲۱ م)، متنی از شیو رام شاهجهانپوری، متخلص به جوهر به سال ۱۲۳۶ هـ در پنج «باب»: ۱- در بحث اخروف، ۲- بحث اسم، ۳- مرکبات ناقص، ۴- فعل و جمله بسیطه، ۵- جمله‌های مرکب و عبارات. آغاز: الحمد لله... بدان که این شرح ضروری است بر اکثر مقامات قصیده جواهرالترکیب...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۲۹۰، موزه: ۳۵۶، گنج ۳: ۹۲۰). 251 - [R۳۰۳] نستعلیق، شیخ حیدر علی بن شجاع‌الدین محمد لطیف‌پوری، انجام افتاده، ۳۶ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

● شرح زرادی - نفوذ

- شرح صرف میر - تحفه
- شرح عثمانیه - نفزک
- قواعد فارسی - رساله عبدالواسع

[۱۷۷]

● نفزک: شرح زوادی: شرح عثمانیه

از: محمد مسعود بن محمد یعقوب ملتانی (زنده در ۱۰۷۷ هـ/ ۱۶۷۵-۴ م)، متن از فخرالدین زوادی دهلوی. شارح آن را در ۱۰۷۷ هـ به خواهش برخی از دوستان و ملا رشید در دستور زبان و علم صرف نوشته است.

آغاز: ثانی بنی انتها و محامد خارج از احصای مر حضرت کارسازی را که تصرف احوال در ماضی و استقبال وابسته به...

(ن: ک: مشترک ۱۳: ۲۵۶۴، موزه: ۳۶۰، گنج ۳: ۱۱۱۴).

252 - [R۳۶۷] تسلیق، ۱۲۹۲ هـ، شاهجهان آباد، ۷۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۵/۱۵×۱۵/۳.

253 - [R۳۶۹] تسلیق، ۱۲۶۲ هـ، آغاز افتاده: ... پس اگر ضابطه حذف و او را بکسره عین خاص می کنند مفتوح العین...، ۷۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۳×۱۴.

[۱۷۸]

● نورالابصار

از: رای دهن سنگه متخلص به کاشی (زنده در ۱۱۹۵ هـ/ ۱۷۸۱ م) فرزند بیریل کایته. وی در دیباجة از شاه عالم دوم و راجه اجیت سنگه ستایش می کند و می افزاید که آن را با همکاری شیخ حیاتعلی در ۱۱۹۵ هـ به انجام رسانده است. موضوع آن دستور زبان ترکی و فرهنگ واژه های ترکی است به فارسی در چهار «انعه».

آغاز: بنده رای دهن سنگه ولد رای بیریل کایته متوطن ملانوه سرکار لکهنو که تشرف ملازمت کیمیا خاصیت...

(ن: ک: مشترک ۱۳: ۲۵۳۳).

254 - [R۳۷۱] تسلیق و شکسته، ۱۲۱۸ هـ، ۱۰۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۸×۱۵.

بخش هجدهم

فرهنگنامه

[۱۷۹]

● ادات الفضلاء

از: قاضی خان پدر محمود دهلوی، معروف به دهاروال، که آن را در سال ۸۳۳ هجری در دو «قسم» نگاشته است: ۱- لغات فارسی، ۲- مرکبات و اصطلاحات شعرا. آغاز: حمد و ثنای باقصی الحدود الغایات و ماوراء الوصف و العبارات مصوری را که بلابل السنه را در قفس...

(ن: ک: نسخه‌ها ۳: ۱۹۱۹، موزه: ۳۲۷، فرهنگ نویسی: ۲۸۲).
255 - [۳۲۳] نستعلیق، ۱۲۳۵ هـ، کرم خورده، ۷۶ برگ، ۲۱ ص، اندازه: ۲۹/۱۶ × ۱۹/۴.

[۱۸۰]

● اصطلاحات هندی

از: جی رام داس، فرهنگ اصطلاحات هندی به فارسی است به ترتیب الفبایی با شواهد شعری و مثالهای نثری.

آغاز: آب بینی: سرگذشت و ماجرای خود، آب بینی کهنای، بیان کردن سرگذشت خود را چنانچه در بعضی اشعار آمده...

256 - [۳۲۴] نستعلیق، جی رام داس، ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۴۴ هجری، کرم خورده، ۴۹ برگ، ۲۱ ص، اندازه: ۲۹ × ۱۹.

[۱۸۱]

● انشای یوسفی: فرهنگ یوسفی

از: ناشناس. فرهنگ مختصر و کوچک واژه‌های اردو به فارسی است به ترتیب الفبایی که در زیر هر یک از واژه‌ها معنی آنها نوشته شده، این فرهنگ به خواهش میر مقصود جیو در اکبرآباد نوشته شده است.

آغاز: افران، امان، احسان، اکرام، احکام، اقسام
روشن پناه، نیکویی، بزرگ حکما، قسمت کننده
[R۲۲۲] - 257 نسعلیق، ۱۰ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۷×۱۱.

[۱۸۲]

● بهار عجم

از: رای نیک چند بهار (م: ۱۱۸۰ ه) که آن را در سال ۱۱۵۲ ه در خصوص فرهنگ اصطلاحات سرایندگان فارسی متقدم و معاصر نگاشته است.
آغاز: ... سیاس و ستایش ایزد متعال را درخور که هر یکی از افراد انسان را به تشریف و فرهنگ شریف اختصاص بخشیده...
(ن: ک: مشترک ۱۴: ۱۵۶، موزه: ۳۲۸).

[R۳۱۹] - 258 نسعلیق، جملتا داس، ۱۲۵۳ ه/۱۸۳۷ م، آغاز افتاده، ۲۴۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۸×۱۹.

● جامع التمثیل - جامع التمثیل

[۱۸۳]

● جامع التمثیل: مجمع الامثال: مجمع التفسیر: جامع التمثیل

از: میرزا محمد علی حیلہ رودی (هله رودی، جیلرودی)، به نام عبدالله قطی‌شاه به سال ۱۰۵۲ ه به ترتیب حروف تهجی در ۲۸ «باب» مثل‌ها را گردآورده و در دنبال هر مثل داستانی دارد.
آغاز: سیاس ییحد و ستایش ییحد ییمنلی را سزد که به ایمای دلگشای...
(ن: ک: مشترک ۱۴: ۳۹، نسخه‌ها ۵: ۳۵۲۹، موزه: ۴۵۵).

[R۲۲۹] - 259 نسعلیق، عبدالواسع، ۱۲۳۲ هجری، کرم خورده، ۱۴۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۷/۴×۲۰.

[۱۸۴]

● غرایب اللغات

از: سراج‌الدین علی خان آرزو (۱۱۰۱-۱۱۶۹ ه/۱۶۹۰-۱۷۵۵ م)، فرهنگ اردو به فارسی است.
آغاز: باب الالف = اردی - رستنی است چون گور و ترب که آن را بجهت نانخورش راست کنند.
(ن: ک: ابوالف ۲: ۲۸، ندوه: ۶۱۸).

[R۲۲۲] - 260 نسعلیق، کرم خورده، انجام افتاده، ۷۵ برگ، ۱ س، اندازه: ۲۰/۲×۱۵.

[۱۸۵]

● غریب اللغات

از: عبدالواسع هانسوی معاصر عالمگیر اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ)، فرهنگنامه هندی به فارسی است.

آغاز: سبحان ربك رب العزت عما یصفون... گفتار بین معنی و کردار لایعنی عبدالواسع هانسوی که هر چند این...

(ن. ک: مشترک ۱۴: ۱۹۱، کروزن: ۳۸۶، موزه: ۳۳۲).

261 - [۲۷۶] نستعلیق، جی رام داس، ۱۲۰۹ هجری، کرم خورده، ۵۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۲/۵.

[۱۸۶]

● فرهنگ جهانگیری

از: عضدالدوله جمال‌الدین حسین بن حسن انجوی شیرازی (زنده در ۱۰۳۲ هـ/۱۶۲۳ م)، که آن را به دستور اکبر پادشاه در ۱۰۰۵ هـ آغاز و به نام جهانگیر پادشاه در ۱۰۱۷ هـ در یک «دیباچه» و دوازده «آیین» به انجام رسانده است.

آغاز: حمد بی حد و سپاس بی قیاس مر ضاعی را سزاوار است که کاخ دماغ صدر نشینان محفل...

(ن. ک: مشترک ۱۳: ۲۴۵۹، موزه: ۳۳۵، گنج ۳: ۱۰۳۳، ندوه: ۶۲۰ و ۶۲۱، کروزن: ۳۷۵ و ۳۷۹،

فیروز: ۵۴، بنارس: ۵۶).

262 - [۲۳۵] شکسته، برج لعل، ۱۲۰۱ هـ، کرم خورده، ۶۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴/۴×۱۵.

263 - [۲۸۷] نستعلیق، ۱۱۸۲ هـ، آغاز افتاده: ... آب آتش شدن کنایه از آشوب بعد از امنیت باشد...

کرم خورده، ۱۶۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۳×۱۲/۵.

● فرهنگ یوسفی - انشای یوسفی

● مجمع الامثال - جامع التمثیل

● مجمع التفسیر - جامع التمثیل

[۱۸۷]

● نصاب الصبیان (منظوم)

از: ابونصر بدرالدین محمود فراهی (م: ۱۲۴۳-۲/۸۶۴۰ م)، وی جامع الصغیر شیانی را که در نشر

بوده در ۶۱۲هـ یا ۶۱۷هـ به نظم درآورده این اثر فرهنگ عربی به فارسی است.

آغاز: ... ولید و طفل بجهام و والدۀ مادر...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۲۷۵، نسخه‌ها: ۳: ۲۳۹، موزن: ۳۲۷).

264 - [۲۷۰] شکسته، ۱۱۸۲هـ، آغاز افتاده، ۱۵ برگ، ۱۴ س، انداز: ۱۸/۸×۱۲/۷.

[۱۸۸]

● نصاب الصبیان، شرح

متن از فراهی، شرح از دشت بیاضی حاجی محمد بن فصیح محمد، مدعو به کریم‌الدین از روزگار اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴هـ). وی در دیباجه می‌گوید: مخدومی و استادی پدرم بیت‌هایی چند از واژه‌های مهم بر نصاب افزوده بود و چون شرح‌های پیشین این بخشها را نداشت و من شایسته ندیدم که تنها این بیت‌ها را گزارش کنم همه نصاب را شرح کردم.

آغاز: حمد و ثنای نامحدود و شکر و سپاس نامعدود حضرت حلیم معبود و کریم واجب الوجود را که نصاب الصبیان را...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۲۸۹، گنج ۳: ۱۰۷۰، کروزن: ۳۸۲، موزن: ۳۲۸، فیروز: ۵۸، ابوانف ۲: ۹۰).

265 - [۲۲۱] شکسته و نستعلیق، شیخ جالد، ۱۲۴۶هـ، ۶۴ برگ، ۱۵ س، انداز: ۲۱×۱۶.

بخش نوزدهم

بلاغت، عروض و قافیه

● اشربه محمدیه - چهار شربت

● تهذیب الکلام - تهذیب و تأدیب الکلام

[۱۸۹]

● تهذیب و تأدیب الکلام: تهذیب الکلام

از: میر قمرالدین مشهدی دهلوی، متخلص به منت (پیرامون ۱۱۵۹-۱۲۰۸/هـ ۱۷۴۶-۱۷۹۲م) که آن را به سال ۱۲۰۸ هجری در بلاغت، محاسن و عیوب کلام در یک «مقدمه» و دو «تهذیب» و یک «تأدیب» نگاشته است، سپس «خاتمه» ای دارد از فرزند وی نظام الدین که در آن از پدر ستایش کرده و ماده تاریخی از نگارش کتاب و نیز تاریخ مرگ او را آورده است.

آغاز: تهذیب کلام مربوط به ثنای متکلمیست که انشاء بدیع وجود فرمود...

(ذ.ک: مشترک ۱۳: ۲۲۳۲، نسخه‌ها ۳: ۲۱۳۱)

266 - [R۳۱۷] نستعلیق، کرم خورده، ۱۵۳ برگ، ۱۱ ص، اندازه: ۱۴×۹.

[۱۹۰]

● چهار شربت: اشربه محمدیه

از: میرزا محمد حسن لاهوری، متخلص به قتیل (م: ۱۲۳۳/هـ ۱۸۱۸م)، وی آن را به سال ۱۲۱۷ هجری به نام سید محمد بن میر امان علی، برادر کوچک میر محمد حسین نگاشته است در چهار «شربت» و هر شربت در چند «چناناغ» (چناناغ در ترکی ظرف بزرگ است) و هر چناناغ در چند «یاغ».

آغاز: لغوت فروشی زبان فصیح بیان بلیغ کلام یا برگ گل شاداب در موسم اردیبهشت...

(ذ.ک: مشترک ۱۳: ۲۲۳۳، نسخه‌ها ۳: ۲۱۵۸)

267 - [R۱۹۹] شکسته، ۱۲۰۰ هـ، آغاز برابر نمونه، ۵۷ برگ، ۱۳ ص، اندازه: ۱۸/۶×۱۳/۵.

268 - [۲۵۷] شکسته، ۳۴ برگ، ۲۳ ص، اندازه: ۲۸/۵×۱۶.

● الرسالة الوافية في علم القافية - مختصر وافی فی قواعد علم قوافی

[۱۹۱]

● شجرة الامانی

از: میرزا محمد حسن لاهوری متخلص به قتیل (م: ۱۲۳۳/هـ ۱۸۱۸ م)، در استعمال کلمات در نظم و نثر که آن را به سال ۱۲۰۶ هجری نگاشته است. در شش «فرع» و هر فرع در چند «ثمره».

آغاز: فصیح‌ترین کلامی که از جوش صفا گوهر شاهوار و لؤلؤ آبدار را در عرق خجالت نشاند...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۳۱، موزه: ۲۵۳، گنج ۳: ۱۲۲۱، کروزن: ۱۵۱).

269 - [R۳۰۸] نستعلیق، کتبی یا رام، ۳۰ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۹/۵.

[۱۹۲]

● عروض: عروض سیفی: میزان الاشعار

از: سیفی بخارایی عروضی (م: ۱۵۰۳/هـ ۹۰۹ م)، در بیان شاعر و تعریف شعر و عروض، نگاشته به سال ۸۹۶ هجری با عنوانهای «فصل».

آغاز: الحمد لله... اما بعد بدان که باعث برین تألیف آن بود که گاهی با اصحاب از کتب عروض مباحثه کرده می شد...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۶۹۲، گنج ۳: ۱۲۳۱، موزه: ۲۶۰).

270 - [۲۶۴] نستعلیق، جی رام داس، ۲۵ رجب سنه ۳۶ جلوس شاه عالم پادشاه غازی شاهجهان آباد،

۳۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۲.

● عروض سیفی - عروض

● قافیه - مختصر وافی فی قواعد علم قوافی

[۱۹۳]

● مجمع الصنائع

از: نظام‌الدین احمد محمد صالح صدیقی (زنده در ۱۰۶۰/هـ ۱۶۵۰ م)، در بدایع و صنایع در چهار «فصل»: ۱- در تقسیم کلام، ۲- بدایع لفظی، ۳- صنایع معنوی، ۴- سرفات شعری.

آغاز: الحمد لله الذی انعم علینا وهدانا الی الاسلام... شکری زیاده از آنچه در تحریر و تقریر گنجد...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۰۹، نسخه‌ها ۳: ۲۱۲۸، موزه: ۲۵۵، سالار ۳: ۲۳۶، ۲۴۹، کروزن: ۱۲۷،

فیروز: ۱۶۸، گنج ۳: ۱۲۲۵، ندوه: ۶۲۵).

271 - [R۳۱۳] نستعلیق، ۱۲۳۰ هـ، ۷۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۴.

[۱۹۴]

● مختصر وافى فى قواعد علم قوافى: الرسالة الوافيه فى علم القافيه: قافیه

از: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۸ هـ/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، خود در دیباچه از آن به «مختصر وافى فى قواعد علم قوافى» یاد می‌کند، که به اشارت بعضی اجله اصحاب نگاشته است. در یک «مقدمه» و «فصل‌های».

آغاز: آورده‌اند که شاعری پیش میرزا معز فطرت پیشی بر خواند که در آن...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۶۹۵، نسخه‌ها ۳: ۲۱۷۳، موزه: ۴۶۲).

272 - [R۳۱۱] نستعلیق، جی رام داس، ۱۲۰۹ هـ، شاهجهان‌آباد، آغاز افتاده، ۲۶ برگ، ۱۳ س،

اندازه: ۲۳×۱۳.

[۱۹۵]

● موهبت عظمی

از: سراج‌الدین علی خان آرزو شاهجهان‌آبادی (۱۱۰۱-۱۱۶۹ هـ/۱۶۹۰-۱۷۵۵ م)، در یک «مقدمه» و «باب‌ها و سریندهای» «بشنو».

آغاز: ... فصاحت کلمه خلوص است و... حروف و غرایب و مخالفت قیاس...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۲۱، نسخه‌ها ۳: ۲۱۵۱، آزاد: ۸۹۱، ایوانف ۲: ۲۸ و ۳۰، سالار ۳: ۲۳۷،

حبیب: ۵۰/۱۴۶، احوال و آثار سراج‌الدین علی خان آرزو: ۱۴۷).

273 - [R۳۰۹] شکسته، ۱۲۱۴ هـ، ۱۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۳×۱۳.

● میزان الاشعار - عروض

[۱۹۶]

● میزان الصرف

از: ناشناس.

آغاز: ... آورد صد برد کارزار و حمله و جنگ و مبارزه و کوشش تمام و در...

274 - [R۳۰۵] شکسته، آغاز و انجام افتاده، ۱۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۱/۱×۱۴/۳.

بخش بیستم

تاریخ و سفرنامه

[۱۹۷]

● آیین اکبری

از: ابوالفضل علامی (۹۵۷-۱۰۱۱ هـ / ۱۵۵۰-۱۶۰۳ م)، جلد سوم اکبرنامه است، در سازمان‌های کشوری و آیین‌های کشورداری روزگار اکبر پادشاه. دارای آگاهی علمی اجتماعی و سیاسی و آداب و رسوم و وضع صنعتی و کشاورزی و جغرافیایی شبه قاره و وضع جزایر آن، عقاید هندوان در آفرینش جهان و راگ‌های گوناگون هندی، پوشاک خوانندگان و نوازندگان و نیز نام کسان تاریخی که به هند آمده‌اند.

آغاز: ای همه در پرده نهان راز تو / بیخبر انجام ز آغاز تو...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۰۶، نسخه‌ها ۶: ۲۵۷۰، بانکي پور ۷: ۵۱، موزه: ۷۰۲، آزاد ۱: ۹۳، بنارس: ۲، شیفته: ۳-۹۲، سالار ۱: ۲۹۱، فیروز: ۶۸).

275 - [R۲۲۳] ستعلیق، ۲۷۱ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۹/۳×۲۰/۱.

● اورنگ‌نامه - واقعات عالمگیری

● پادشاهنامه - شاهجهان‌نامه

[۱۹۸]

● تاریخ جهانگشای نادری: جهانگشای نادری: وقایع نادری

از: میرزا مهدی خان استرآبادی فرزند محمد نصیر (زنده در ۱۱۶۰ هـ) که با مقدمه‌ای در اوضاع سیاسی ایران پیش از نادر تا کشته شدن او در قوچان و اوضاع ایران تا یکسال پس از او نگاشته است. آغاز: بر دانایان رموز آگاهی و دقیقه شناسان حکمت‌های الهی واضح است که در هر عهد...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۱۷۶، نسخه‌ها ۶: ۲۳۰۹، آزاد ۱: ۵۳، کرزن: ۱۲، سالار ۱: ۲۴۱).

276 - [R۲۳۰] ستعلیق، ۱۳۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۹/۲×۱۹/۳.

● تاریخ دلگشای شمشیرخانی - تاریخ شمشیرخانی

[۱۹۹]

● تاریخ شمشیرخانی: تاریخ دلگشای شمشیرخانی: شاهنامه منثور: خلاصه شاهنامه

از: میرزا توکل بیگ بن تولک بیگ حسینی که شاهنامه حکیم فردوسی را به نثر برای محمد حیات شمشیرخان حاکم غزنین (۱۰۶۳-۱۰۶۹ هـ) نگاشته است. در دیباچه می‌نویسد که این گزیده‌ای است از بخش‌های «شاهنامه» که وی به نثر درآورده و تاریخ انجام را ۱۰۶۳ هـ/ ۲-۱۶۵۳ م یاد کرده است. این اثر یا هجو نامه‌ای ساختگی به انجام رسیده است.

آغاز: حمد بی غایت و ثنای بی نهایت مر حضرت کبریا واجب الوجودی را که...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۱۲۷، نسخه‌ها ۶: ۲۲۵۱، ابواب: ۸-۱۸۷، ندوه: ۲۹۲، سالار ۴: ۱۳، ۱۶، کروز: ۱۵۴، فیروز: ۱۵۲).

277 - [R۲۲۸] نستعلیق، راجا رام، ۱۲۶۰ هـ، لکهنو، ۱۹۴ برگ، ۱۵ م، اندازه: ۲۲×۱۴.

● جهانگشای نادری - تاریخ جهانگشای نادری

[۲۰۰]

● خلاصه التواریخ

از: منشی سجان سنگه رای پتالوی (زنده در ۱۱۱۰ هـ/ ۸-۱۶۹۹ م)، درباره تاریخ هندوستان از عهد باستان تا مرگ اورنگ‌زیب است که آن را در سال ۱۱۰۷ هـ/ ۵-۱۶۹۶ م. به انجام رسانده و بعدها بر آن افزوده است در سه «حصة» یکم: اقوام هند و روایات آنان، استان‌های هند، فرمانروایان هندوستان از راجه جدیشتر تا پایان شاهی هندیان و از سبکتگین و راجه‌های آن روز تا جانشینان سلطان بهلول لودهی. حصة دوم: تیموریان از بابر پادشاه (۹۳۳-۹۳۷ هـ) تا اورنگ‌زیب. حصة سوم: جنگ‌های خانگی میان عالمگیر و برادرانش، «خانمه» در مرگ عالمگیر.

آغاز: نقاش نگارخانه کابلات و مصور کارگاه ممکنات چون اقتضای آن کرد.

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۵۹، گنج ۴: ۲۰۴۱، مرآة العلوم ۱: ۱۷، ۳: ۱۲، موزه: ۷۲۷).

278 - [R۲۲۶] نستعلیق، گوردهن داس، ۱۲۶۰ هـ، ۷۱ برگ، ۱۶ م، اندازه: ۲۷/۳×۱۹/۲.

● خلاصه شاهنامه - تاریخ شمشیرخانی

● روزنامه وقایع محاصره گولکنده - وقایع نعمت خان عالی

[۲۰۱]

● شاهجهان‌نامه: ظفرنامه شاهجهانی: پادشاهنامه

از: ابوطالب کلیم کاشانی (م: ۶۱ یا ۱۰۶۲ هـ/ ۵۱ یا ۱۶۵۲ م)، در کشورگشایی‌های شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ هـ) منظومه‌ای است در قالب مثنوی با پانزده هزار «بیت» دنباله «ظفرنامه شاهجهانی» است.

آغاز: بنام خدایی که از شوق جود/دو عالم عطا کرد وسایل نبود...

(ن: ک: مشترک ۱۰: ۴۴۵، نسخه‌ها ۴: ۲۹۳۳، بانکی‌پور ۳: ۱۰۲-۱۰۳، آزاد ۱: ۱۰۰).

279 - [R1۰۶] نستعلیق، ۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۰×۷.

● شاهنامه مشهور - تاریخ شمشیرخانی

[۲۰۲]

● شش فتح کانگروه: شش فتح کوت کانگروه: ظفرنامه کانگروه

از: جلال‌الدین محمد طباطبایی اصفهانی قهپایی زواره‌ای (م: پیش از ۱۰۸۳ هـ/ ۱۶۳۶ م)، گزارش جنگ و گشودن دژ کانگروه در پنجاب خاوری هند است، در سیزدهمین سال پادشاهی جهانگیر (م: ۱۰۳۷ هجری) که پس از مرگ جهانگیر رویدادها را در شش «شیوه» جداگانه ادبی و در شش «فتح» نگاشته است. هر یک از این «فتح‌ها» نسخه جداگانه‌ای از تاریخ آن رویداد است.

آغاز: حضرت حکیم علی الاطلاق جل جلاله در ازل پیش از آن که کارکنان دیوان جلال و جمال در اعمال...

(ن: ک: مشترک ۱۰: ۴۳۱، نسخه‌ها ۶: ۴۶۷۲، کروزن: ۱۵، بانکی‌پور ۲: ۱۳۲، سالار ۱: ۳۱۷، شیفته: ۹۳، موزه: ۷۳۴).

280 - [R۲۲۸] نستعلیق، دهرم چند، ۵۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲/۲×۱۵/۲.

● شش فتح کوت کانگروه - شش فتح کانگروه

● ظفرنامه شاهجهانی - شاهجهان‌نامه

● ظفرنامه عالمگیری - واقعات عالمگیری

● ظفرنامه کانگروه - شش فتح کانگروه

[۲۰۳]

● عالمگیرنامه

از: محمد کاظم (م: ۱۰۹۲ هـ / ۱۶۸۱ م) فرزند محمد امین منشی قزوینی، رویدادهای دهساله یکم پادشاهی اورنگ‌زیب است. از سال ۱۰۶۸ تا ۱۰۷۸ هجری، شیوه نگارش این اثر مانند اکبرنامه، اقبال‌نامه و پادشاه‌نامه است.

آغاز: ... باور جو رانده‌اش ز مو/ سوخت جهانی زمین ما سپهر [کذا]...

(ن: ک: مشترک: ۱۰: ۴۵۴: مرآة العلوم ۱: ۲۴: نسخه‌ها ۶: ۴۶۷۳: سالار ۱: ۳۳۴: ۳۳۵: موزه: ۷۳۶: ایوانف: ۲۹).

۲۸۱ - [۱۸۷] نستعلیق، هردیو سنگه، آغاز و انجام افتاده، کرم خورده، برگ، سطر مختلف،

اندازه: ۲۳/۷×۱۵/۳.

[۲۰۴]

● مآثر عالمگیری

از: محمد ساقی مستعد خان (م: ۱۱۳۶ هـ / ۱۸۲۴ م)، رویدادهای پنجاه ساله اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) است. ده ساله یکم و چهل ساله پسین آن، در دو «دفتر»، دو «دیپاچه»، یکی در آغاز ده ساله نخستین و یکی در آغاز چهل ساله پسین.

آغاز: انتخاب صحایف ایجاد انس و جان و التقای لطایف انشای کون و مکان...

(ن: ک: مشترک: ۱۰: ۴۸۰: مرآة العلوم ۱: ۲۵: ۲: ۳۹: سالار ۱: ۳۴۴: آزاد ۱: ۱۰۸: بانکی‌پور: ۷: ۸۶).

۲۸۲ - [۱۸۲] شکسته، ۱۱۵۳ هـ، ۳۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۲/۵.

۲۸۳ - [۱۸۲] شکسته، آغاز: الحمد لله... آفرینی زرنگار است که آغاز گفتارها ازوست نیک تحریر و

نامه نمایش شکر جهانیان...، انجام افتاده، ۶۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۲/۵.

[۲۰۵]

● مسودات خطوط فارسی

از: ناشناس، تاریخ کوتاه آخرین زمامداران مغول هند به ویژه اکبر شاه ثانی، بهادر شاه ظفر و همچنین نقش انگلیسها درین وقایع است.

آغاز: ... حضرت جهان پناه فردوس آرامگاه اکبر شاه پادشاه آغازی از قفس عصری پرواز...

284 - [۲۵۰] نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۱۹۱ برگ، ۱۱ ص، اندازه: ۱۵×۱۹. (ن.ک: مشترک ۱۰: ۵۹، نسخه‌ها ۶: ۴۰۵۲، موزه: ۶۹۲).
[۲۰۶]

● مسیر طالبی فی بلاد الفرنجی

از: میرزا ابوطالب خان تبریزی اصفهانی، معروف به ابوطالب خان لندنی (۱۱۶۵-۱۲۲۱ هـ)، آغاز: ... که وقایع سفر فرنگ را ضبط کنم و هر چند مفید آن ملک را تحقیق کرده داخل آن نعیم تا عجایب...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۵۹، نسخه‌ها ۶: ۴۰۵۲، موزه: ۶۹۲).

285 - [۲۴۰] نستعلیق، نهم شعبان ۱۲۲۸ هـ، ناگور، آغاز افتاده، ۲۷۷ برگ، ۱۴ ص، اندازه: ۱۶×۲۳.

[۲۰۷]

● واقعات عالمگیری: ظفرنامه عالمگیری: اورنگ‌نامه

از: میر عسکر رازی خوانی، ملقب به عاقل خان و متخلص به رازی (م: ۱۱۰۸ هـ/۷-۱۶۹۶ م)، تاریخ روزگار عالمگیر اورنگ‌زیب است، از زایش او تا بیماری و بهبود او سپس رویداد مرگش را در ۱۱۱۸ هجری بر آن افزوده‌اند.

آغاز: ... که مذموم‌ترین افعال مبنی نوع انسانیت...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۶۵، تاریخ نویسی: ۲۵۷، استوری: ۵۸۷، کوزن: ۱۶، ندوه: ۶۹۲ سالار: ۱: ۳۳۲، ایدنبرگ ش: ۲۱۸، موزه: ۷۴۸ [که از آغاز اسم کتاب واقعات عالمگیری آمده]).

286 - [۱۸۴] نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۱۱۵ برگ، ۱۵ ص، اندازه: ۱۴×۲۳.

● وقایع حیدرآباد - وقایع نعمت خان عالی

● وقایع نادری - تاریخ جهانگشای نادری

[۲۰۸]

● وقایع نعمت خان عالی: وقایع حیدرآباد: روزنامه وقایع محاصره گولکنده

از: نورالدین محمد شیرازی، ملقب به نعمت خان عالی، در رویدادهای محاصره حیدرآباد (گولکنده) و گشودن آن در ماه رجب و شعبان ۱۰۹۸ هـ/۱۶۸۷ م که در سی‌امین سال پادشاهی اورنگ‌زیب به دست پسرش بهادر شاه انجام یافته و آن را به نثر دشوار آمیخته به نظم پرداخته است، بر این اثر چند شرح نوشته شده و نیز یکی از کتاب‌های درسی بوده که بارها به چاپ رسیده است.

آغاز: دمی که مدرس کثاف صبح در صفت صدق و صفا نشسته چون قاضی بیضا... [۵۶-]
 (ن. ک: مشترک ۱۰: ۴۷۴، آزاد ۱: ۱۰۵، کرزن: ۱۰۷، قیروز: ۹۹، گنج ۳: ۳۵، ۵۲: ۴: ۲۰۲۳، ۵: ۲۳۳،
 ندوه: ۶۹۳).

287 - [R۲۳۴] نستعلیق، ماه دسمبر ۱۸۲۴ م (۱۲۲۰ هـ)، ۵۴ برگ، ۱۵ من، اندازه: ۲۰/۴ × ۱۳/۴.
 288 - [R۲۳۲] نستعلیق، دهرم چند، ۱۲۴۷ هـ، شاهجهان آباد، آغاز برابر نمونه، ۵۳ برگ، ۱۵ من،
 اندازه: ۲۲/۲ × ۱۶/۴.

289 - [R۱۷۹] شکسته نستعلیق، میر کریم بخش، ۱۲۰۷ هـ، آغاز برابر نمونه، ۲۶ برگ، ۱۹ من،
 اندازه: ۲۰ × ۱۳.

[۷-۷]

۱. ...
 ۲. ...
 ۳. ...
 ۴. ...
 ۵. ...
 ۶. ...
 ۷. ...
 ۸. ...
 ۹. ...
 ۱۰. ...
 ۱۱. ...
 ۱۲. ...
 ۱۳. ...
 ۱۴. ...
 ۱۵. ...
 ۱۶. ...
 ۱۷. ...
 ۱۸. ...
 ۱۹. ...
 ۲۰. ...
 ۲۱. ...
 ۲۲. ...
 ۲۳. ...
 ۲۴. ...
 ۲۵. ...
 ۲۶. ...
 ۲۷. ...
 ۲۸. ...
 ۲۹. ...
 ۳۰. ...
 ۳۱. ...
 ۳۲. ...
 ۳۳. ...
 ۳۴. ...
 ۳۵. ...
 ۳۶. ...
 ۳۷. ...
 ۳۸. ...
 ۳۹. ...
 ۴۰. ...
 ۴۱. ...
 ۴۲. ...
 ۴۳. ...
 ۴۴. ...
 ۴۵. ...
 ۴۶. ...
 ۴۷. ...
 ۴۸. ...
 ۴۹. ...
 ۵۰. ...
 ۵۱. ...
 ۵۲. ...
 ۵۳. ...
 ۵۴. ...
 ۵۵. ...
 ۵۶. ...
 ۵۷. ...
 ۵۸. ...
 ۵۹. ...
 ۶۰. ...
 ۶۱. ...
 ۶۲. ...
 ۶۳. ...
 ۶۴. ...
 ۶۵. ...
 ۶۶. ...
 ۶۷. ...
 ۶۸. ...
 ۶۹. ...
 ۷۰. ...
 ۷۱. ...
 ۷۲. ...
 ۷۳. ...
 ۷۴. ...
 ۷۵. ...
 ۷۶. ...
 ۷۷. ...
 ۷۸. ...
 ۷۹. ...
 ۸۰. ...
 ۸۱. ...
 ۸۲. ...
 ۸۳. ...
 ۸۴. ...
 ۸۵. ...
 ۸۶. ...
 ۸۷. ...
 ۸۸. ...
 ۸۹. ...
 ۹۰. ...
 ۹۱. ...
 ۹۲. ...
 ۹۳. ...
 ۹۴. ...
 ۹۵. ...
 ۹۶. ...
 ۹۷. ...
 ۹۸. ...
 ۹۹. ...
 ۱۰۰. ...

[۸۰۷]

۱. ...
 ۲. ...
 ۳. ...
 ۴. ...
 ۵. ...
 ۶. ...
 ۷. ...
 ۸. ...
 ۹. ...
 ۱۰. ...
 ۱۱. ...
 ۱۲. ...
 ۱۳. ...
 ۱۴. ...
 ۱۵. ...
 ۱۶. ...
 ۱۷. ...
 ۱۸. ...
 ۱۹. ...
 ۲۰. ...
 ۲۱. ...
 ۲۲. ...
 ۲۳. ...
 ۲۴. ...
 ۲۵. ...
 ۲۶. ...
 ۲۷. ...
 ۲۸. ...
 ۲۹. ...
 ۳۰. ...
 ۳۱. ...
 ۳۲. ...
 ۳۳. ...
 ۳۴. ...
 ۳۵. ...
 ۳۶. ...
 ۳۷. ...
 ۳۸. ...
 ۳۹. ...
 ۴۰. ...
 ۴۱. ...
 ۴۲. ...
 ۴۳. ...
 ۴۴. ...
 ۴۵. ...
 ۴۶. ...
 ۴۷. ...
 ۴۸. ...
 ۴۹. ...
 ۵۰. ...
 ۵۱. ...
 ۵۲. ...
 ۵۳. ...
 ۵۴. ...
 ۵۵. ...
 ۵۶. ...
 ۵۷. ...
 ۵۸. ...
 ۵۹. ...
 ۶۰. ...
 ۶۱. ...
 ۶۲. ...
 ۶۳. ...
 ۶۴. ...
 ۶۵. ...
 ۶۶. ...
 ۶۷. ...
 ۶۸. ...
 ۶۹. ...
 ۷۰. ...
 ۷۱. ...
 ۷۲. ...
 ۷۳. ...
 ۷۴. ...
 ۷۵. ...
 ۷۶. ...
 ۷۷. ...
 ۷۸. ...
 ۷۹. ...
 ۸۰. ...
 ۸۱. ...
 ۸۲. ...
 ۸۳. ...
 ۸۴. ...
 ۸۵. ...
 ۸۶. ...
 ۸۷. ...
 ۸۸. ...
 ۸۹. ...
 ۹۰. ...
 ۹۱. ...
 ۹۲. ...
 ۹۳. ...
 ۹۴. ...
 ۹۵. ...
 ۹۶. ...
 ۹۷. ...
 ۹۸. ...
 ۹۹. ...
 ۱۰۰. ...

بخش بیست و یکم

هندویی

[۲۰۹]

● پشن پوران: وشنو پوران: مهابشنو پوران

از: ناشناس، داستان عرفانی هندوئیست شامل مسایل فلسفی، الهیات، اخلاق هندوان. داستانها از زبان «پاراشره» است که به مریدش «میشی» گفته می‌شود.
آغاز: پراشر آغاز کرد ای میشی آنچه بتو تلقین می‌کنم اثر آن به از آب حیات است...
(ن. ک: مشترک ۴: ۲۱۳۷، نسخه‌ها ۲: ۱۴۳۱).

290 - [۱۷] نستعلیق، کرم خورده، ۴۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰/۱۵×۲۰.

291 - [۱۷] شکسته، آغاز افتاده: ... بر تو بیان می‌کنم بگوش هوش یشنو که در... ۳۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۸/۲۵×۵/۸.

[۲۱۰]

● بهاگوت گیتا (منظوم)

از: ناشناس، ترجمه منظوم کتاب مقدس هندوان است.

آغاز: تنها مالک کون و مکان را/نگهدارنده نه آسمان را...

292 - [R۹۹] شکسته، کژی‌را، ۳۲ جلوس شاه عالم، ۴۱۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۸.

[۲۱۱]

● بهاگوت گیتا، ترجمه (دسم اسکند [اکهند])

از: ناشناس، ترجمه منثور کتاب مقدس هندوان بهاگوت گیتاست و داستان جنگ‌های ارجن و غیره در آن آمده.

آغاز: گویند سری نرائن... بهگوان سهای/آغاز کتاب دسم اسکند [اکهند] از بهاگوت زبانی گو سکهدیو...

293 - [۶] شکسته، کرم خورده، ۵۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۵.

[۲۱۲]

● پدماوت و رتن: رتن پدم

از: عبدالشکور بن منور خان، مشهور به مولانا بزمی دهلوی (۱۰۷۳-۱۰۹۲/هـ ۱۶۶۲-۱۶۹۲ م)، متن هندی از ملک محمد جایسی که مترجم آن را به نام جهانگیر پادشاه در ۱۰۲۸ هجری به نظم درآورد. این داستان از دو قسمت تشکیل شده یکی پدماوت و رتن که از افسانه‌های کهن هندی سرچشمه گرفته، بخش دوم: رویدادهای محاصرهٔ چتور بدست علاءالدین خلجی است که به مرگ رتن منین راجای آنجا و خود سوژی همسر با وفایش پدماوت می‌انجامد.

آغاز: ای نام تو نقش لوح جانها/ درمانده به وصف تو زیانها...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۱۴۳، نسخه‌ها ۴: ۲۶۷۷، سالار ۳: ۲۵، مرآة العلوم ۱: ۸۸).

294 - [R۱۰۴] شکسته، ۱۱۴۶/هـ ۱۷۹۱ م، ۱۱۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸×۱۱.

[۲۱۳]

● ترجمهٔ ارجن گیتا

از: شیخ ابوالفضل علامی (۹۵۷-۱۰۱۱ هـ)، ترجمهٔ یکی از فصول کتاب مهابهارات است از زبان سانسکریت به فارسی. در این فصل سری کشن ارجن ترغیب به جنگ شده است.

آغاز: این نسخهٔ گیتا که در انکشاف سرایر قدرت ذوی الجلال و استکشاف حقیقت معرفت لایزال است...

(ن.ک: ریوا: ۵۹)

295 - [۱۳] نستعلیق، آتما رام کهتری، هفتم شوال ۱۲۱۰/هـ ۱۸۵۳ م، کرم خورده، مجدول، ۳۰ برگ،

سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۵.

[۲۱۴]

● ترجمهٔ سنهاسن ونسنی - سنگهاسن بَنَسینی

[۲۱۴]

● ترجمهٔ مهابهارات

مجموعهٔ داستانهای حماسی کهن هند است، در زمینهٔ جنگ میان جانشینی کورووان و پاندوان پیرامون ده هزار بیت که به دستور اکبر پادشاه و به کوشش گروهی از دانشمندان نظیر ملا عبدالقادر بدایونی، میر

غیاث‌الدین، ملا شاه، محمد سلطان تھانسیروی و ابوالفضل فیضی، ترجمہ فارسی آن در ۱۵۸۲/۸۹۹۰ م آغاز و در ۱۵۸۷/۸۹۹۵ م به انجام رسیده و با دیباچه‌ای از ابوالفضل علامی و دن پایان دیباچه، فهرست هژده «پرب» (باب) و خانمه آورده شده است. ضمناً متن ترجمه از ابوالفضل دانسته شده که درست نیست.

آغاز دیباچه: مہابھارت تصنیف علامی ابوالفضل بن میاؤک و شروع در فن اول از جملہ ہژدہ پرب مہابھارت...

آغاز: ای ہژدہ ہزار عالم از شوق تو مست / سر در رۂ جستجوی و جان بر کف دست... (ن.ک: مشترک ۴: ۲۱۸۹، نسخہ ۵: ۳۷۴۶، مرآة العلوم ۱: ۲۴۰، ۳: ۲۰۵، ۲۰۶، سالار ۸: ۳۳۲).

296 - [R۱] نستعلیق، مذهب، دو صفحہ اول دارای جدول، ۳۵۶ برگ، سطر مختلفہ اندازہ: ۲۷/۵×۱۸.

297 - [R۴] نستعلیق، ۱۹ جمادی الثانی جلوس شاه عالم پادشاہ غازی، آغاز: راویان اخبار ہندوستان چنین آورده اند کہ چون بدر و سنجی و غیرہ بموجب فرمودہ راجہ دھراتراشٹ...، ۲۶۴ برگ، ۲۱ س، اندازہ: ۲۹/۵×۱۹.

298 - [RV] نستعلیق، ۱۲۰۰ ہ، آغاز برابر نمونہ دوم، ۲۲۳ برگ، ۲۱ س، اندازہ: ۲۶/۵×۱۸.

299 - [۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونہ دوم، ۸۸ برگ، ۲۰ س، اندازہ: ۲۱×۱۴.

300 - [R۹] نستعلیق، آغاز برابر نمونہ اول، ۱۰۹ برگ، ۱۹ س، اندازہ: ۲۰/۵×۱۲/۵.

301 - [R۲۳] نستعلیق، اودھہ سنگھ، ۴۵ جلوس اورنگزیب، برہانپور، آغاز برابر نمونہ اول، ۲۶۷ برگ، ۱۵ س، اندازہ: ۲۱×۱۳.

302 - [R۲۵] نستعلیق، آغاز برابر نمونہ دوم، ۲۵۵ برگ، ۲۱ س، اندازہ: ۲۷×۱۹.

● رتن پدم - پدمات و رتن

● سری گنیش اتمہ، ترجمہ - کرم بیاک

[۲۱۵]

● سنگھاسن بٹسی: ترجمہ سنھاسن ونسی

از: ناشناس، متن از پرب پندت وزیر راجا بھوج شامل سی و دو داستان و آمیختہ ای است از مسابیل تاریخی، افسانہ ای، عرفانی و پندآموز از روزگار راجہ بکرماجیت است کہ از زبان ۳۲ پتلی (پوتلی) کہ

مأموران تحت بکرماجیت بوده‌اند نقل می‌شود.

آغاز: ... وقتی سری مهادیو بر کیلاش برپت که مقام خوش است، نشست بودند التماس کردند...

(ن: ک: مشترک ۴: ۲۱۷۱، موزه: ۹۲۷، گنج ۳: ۱۳۶۲).

303 - [R5۷] نستعلیق و شکسته، منشی کنول، ۱۲۰۵ هجری، ۱۲۱ برگ، ۱۵ من، اندازه: ۱۹/۱۰/۱.

304 - [R۹۵] شکسته، رام سروپ، ۱۱۷۰ ه، آغاز: قادر مطلق خدای اتس جان/نقش پرداز زمین و

آسمان... ۷۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۱۳.

● شو پوران - شیو پرا

[۲۱۶]

● شیو پرا: شو پوران

از: کشن سنگه، متخلص به نشاط (زنده در ۱۱۵۷/۱۷۴۴ م)، تاریخ افسانه‌ای راجه‌های هند است که

در حدود ۱۱۰۰ هجری نوشته شده.

آغاز: حمد و ثنای ییحد مر قادر مطلق و داوود بر حق را سزد که به ید قدرت کامله خود...

(ن: ک: مشترک ۱: ۸۲۲ و ۴: ۲۱۷۶).

305 - [۸] شکسته، کرم خورده، ۱۹۲ برگ، ۱۸ من، اندازه: ۱۸×۱۰/۲.

[۲۱۷]

● کرم بیاک: سری گیس اتمه، ترجمه

از: ناشناس، گفتگوی بهوت و بهرک ریشی است درباره پاداش کارهای نیک و سزای کارهای بد پس از

مرگ و درمان برخی از بیمارها که در اثر گناهان به وجود می‌آیند.

آغاز: ترجمه کرم بیاک چنین آورده‌اند که راجه بهوت از بهرک...

(ن: ک: مشترک ۴: ۲۱۷۹).

306 - [R۱۵] نستعلیق، آتما رام کهتری، ۱۲۱۰/۱۸۵۳ م، کرم خورده، ۱۸ برگ، سطر مختلف،

اندازه: ۲۰/۱۲×۱۵.

● مهابشتو پرا - بشتن پوران

● وشتو پوران - بشتن پوران

بخش بیست و دوم

چند دانشی

● اندر جمال - طلسم اعجاز

[۲۱۸]

● طلسم اعجاز: اندر جمال

از: کشتن سنگه، متخلص به نشاط فرزند پیران ناتھ کهتری (زنده در ۱۱۵۷/۱۷۴۴م)، در چهارده «باب» و هر باب در «فصلهای» مختلف.

آغاز: سپاس بقیاس جهان آفرینی را زیاست که این همه اشکال...

(ن.ک: مشترک ۱: ۸۲۲، مرآة العلوم ۳: ۲۵۹ و ۲۶۳، آصفیه ۲: ۱۶۹۴).

۳۰۷ - [R۲۲۷] نستعلیق، رگهو ناتھ سنگه هاجر دهلوی، ۲۲ جون ۱۹۱۵ میلادی، ۵۲ برگ،

سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۵.

[۲۱۹]

● مجموعه عجایب

از: منشی رگهو ناتھ سنگه هاجر دهلوی. در صنعت ساختن کاغذ که در دوازده «باب» و «فصل‌هایی» نگاشته است.

آغاز: باب اول: در حلیۃ الکتاب و صفت آن که روغن از کاغذ بردارند و قلم نقاشی گردن...

۳۰۸ - [R۲۲۶] نستعلیق، منشی رگهو ناتھ، ۱۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۶.

[۲۲۰]

● نهر الفصاحت

از: میرزا محمد حسین قتیل لاهوری (م: ۱۲۳۳/۱۸۱۷م)، که آن را در سال ۱۲۱۴ هجری در صرف زبان فارسی، نامه نگاری، عروض و صنایع و تصحیح واژه‌ها و اصطلاح‌های نادرست فارسی به کار رفته در هندی، در ده «موج» نگاشته است.

آغاز: ترانه سنجی عندلیب قلم در بهارستان صفحه بر سر شاخ سطر به تمنای گل همیشه بهار...

(ن.ک: مشترک ۱: ۸۴۰ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴).

309 - [R۳۱۲] نستعلیق و شکسته، ۲۴ برگ، ۲۳ ص، اندازه: ۲۸×۱۶.

بهارستان

•

بهارستان

• بهارستان - جامع بقا

[۲۲۲]

• بهارستان - جامع بقا

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

[۲۲۲]

• بهارستان - جامع بقا

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

[۲۲۲]

• بهارستان - جامع بقا

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴. بهارستان - جامع بقا - ۷۵۶ موزه: ۲۵۶، ایوانف ۲: ۳۱، سالار ۳: ۲۱۴.

بخش بیست و سوم

جنگ

[۲۲۱]

● انتخاب بوستان، لیلی مجنون و یوسف زلیخا

از: ناشناس، انتخاب از سه کتاب فارسی و یک کتاب دیگر (لیلی مجنون) به زبان اردو. این نسخه مجموعه‌ایست از نسخه‌های مختلف که همه آنها ناقص است. در ابتدای کتاب ۴ صفحه رقعات آمده، و نیز دارای مطالب تاریخی است که در آن وقایع دوره مغولی بیان شده است.

آغاز: ثنای شاهجهان ذکر شب نشینان باد/دعای دولت او درد صبح خیزان باد...

310 - [۱۳۲] شکسته، ۶۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: $22 \times 13 \times 5/5$.

[۲۲۲]

● بیاض: جنگ

از: ناشناس، گزیده‌ای از نظم و نثر است. از جمله شعرهایی از صایب، طالب آملی و غیره و نیز برگزیده‌ای از متون مختلف.

آغاز: ... خلافت به اسم عظیم و سلیم بشان روان شده / صورت توجه عالم معلوم...

311 - [۱۵۴] شکسته، آغاز افتاده، ۱۳۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: 23×12 .

[۲۲۳]

● بیاض حکیم منشی سردار سنگه

از: حکیم منشی سردار سنگه، انتخاب اشعار و آثار متثور از شعرا و نویسندگان مختلف.

آغاز: برآمد یار از کیف شراب آهسته آهسته / چنان از خاور آید آفتاب آهسته آهسته...

312 - [۱۲۷] نستعلیق، ۸۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: 20×11 .

[۲۲۴]

● بیاض نظم و نثر فارسی: جنگ

از: ناشناس، این جنگ گزیده‌ای از اشعار شعرای زیر است: حکیم الثانی، میر محمد معصوم کاشی،

کمال اسماعیل، شیخ بهاؤالدین، عبدالواسع، میرزا جلال، ظهوری، قول باش خان امید، شاه فقیرانه
آفرین، عبدالرحیم خان خانان، چندربهان برهمن، عزیزا ابوتواب، اسد بیگ قزوینی، محمد هاشم
تسلیم، افضل ثابت، حیدر دهلوی، حکیم حاذق، خواجه میر درد دهلوی، دارا بیگ جويا، بندرین
خوشگو، امیر خسرو، سالک بزدی و غیره.

آغاز: ... همچو آب روان فرود ریزد از آبشار زمان / کند از قفس پنجه ... از دهن ...

313 - [R1۷6] شکسته، آغاز افتاده، ۳۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۶×۱۱.

[۲۲۵]

● جنگ

از: فخری هروی، سلطان محمد بن امیری (زاده پیرامون ۹۰۳ هـ / ۱۴۹۸ م)، روی جلد نوشته است
دیوان هروی. اما جنگ است و انتخابی از اشعار حافظ و امیر خسرو ...

آغاز: مرتب نمایم یکی مخزنی / ز لعل و درش هر طرف گلشنی ...
(ن.ک: مشترک ۷: ۶۵۵).

314 - [R1۰۸] نستعلیق، آغاز افتاده، ۳۵۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۴/۱.

[۲۲۶]

● جنگ

از: ناشناس، انتخابی است از بوستان، یوسف و زلیخای جامی و چند اثر تاریخی از دوران تیموریان
هند.

آغاز: شای شاهجهان ذکر شب نشینان باد / دعای دولت او درد صبح خیزان باد ...

315 - [R1۲۳] شکسته، ۶۷ برگ، مختلف ۱۷ س، اندازه: ۲۰×۱۳.

[۲۲۷]

● جنگ

از: ناشناس، انتخاب شعرهایی از هلالی، آصفی، میلی، دانش، کلیم و غیره ... می باشد.

آغاز: ... ای نور خدا در نظر از روی تو ما را / بگذار که در روی تو بینیم خدا را ...

316 - [R1۶۵] نستعلیق، ۱۲۲ هـ، آغاز افتاده، ۱۲۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۱۱.

[۲۲۸]

● جنگ

از: ناشناس.

آغاز: زهی خجسته ماضی که هر که دید رخساره عمر خویش بدل نگذرد زیاد بهشت...

317 - [۱۳۱۱] شکسته، آغاز افتاده، ۹۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۳.

● جنگ - بیاض نظم و نثر فارسی

فهرست کتاب‌ها

آشوب‌نامه	۵۹	انشای امیر خسرو - خیالات امیر خسرو	
آیین اکبری	۹۱	انشای بهوت رای	۵۹
احوال راجه بهوج	۵۷	انشای بیدل - رقصات بیدل	
اخبارالاعیار فی اسرارالابرار	۵۷	انشای چندریهان - منشآت برهمن	
اختصار قانون شیخ بو علی سینا	۱۹	انشای خلیفه - جامع القوانين	
اخلاق ناصری	۷	انشای طاهر وحید - منشآت وحید	
اوقات الفضلاء	۸۳	انشای طیبی - رساله طیبی	
ارشادالطالبین - انشای هرکون		انشای فیض بخش	۶۰
اسکندرنامه	۲۳	انشای مادهورام	۶۰
اسکندرنامه، شرح	۲۳	انشای منیر	۶۱
اسکندرنامه، شرح	۲۲	انشای هرکون	۶۱
اشربة محمدیه - چهار شربت		انشای هر نراین	۶۱
اصطلاحات هندی	۸۳	انشای یوسفی	۸۳
اصول و ضوابط و قواعد قرائت قرآن مجید	۳	انوار حکمت	۷
اعجاز خسروی - رسائل اعجاز		انوار سهیلی	۷۵
اعجوبة بازار	۲۹	النیس العشاق	۲۹
انتخاب از اسکندرنامه	۲۲	اورنگ‌نامه - واقعات عالمگیری	
انتخاب بوستان، لیلی مجنون و یوسف زلیخا ۱۰۳		باغ و بهار - منشآت تفرشی	
اندرجال - طلسم اعجاز		بحرالمعانی	۱۱
انشای آتند رام - رقصات آتند رام		بشن پورن	۹۷
انشای ابوالفضل - مکاتبات علامی		بوستان	۲۲
انشای امان الله - رقصات امان الله		بوستان، شرح	۲۵

	بهار بازان - شرح شرفنامه		ترجمه سنهامن ونسنی - سنگهامن بنیسی	
بهار دانش	۷۵	ترجمه مهابهارت	۹۸	
بهار دانش، شرح	۷۶	نزویح العشق و الحسن - حسن و عشق		
بهارستان عشق	۷۶	تفسیر عزیزی - فتح العزیز		
بهار عجم	۸۲	بهرنامه - تیمورنامه		
بهار فطرت	۹۲	توفیقات کسری	۸	
بهاگوت گیتا، ترجمه (دسم اسکند [اکهند])	۹۷	تهذیب الکلام - تهذیب و تأدیب الکلام		
بهاگوت گیتا (منظوم)	۹۷	تهذیب و تأدیب الکلام	۸۷	
بیاض	۱۰۳	تیمورنامه	۲۶	
بیاض حکیم منشی سردار سنگه	۱۰۳	جامع التعمایل - جامع التمثیل		
بیاض نظم و نثر فارسی	۱۰۳	جامع التمثیل	۸۲	
پادشاهنامه - شاهجهان‌نامه		جامع القوائین	۶۳	
پدماوت و رتن	۹۸	جنگ	۱۰۲-۵	
پنج رقعہ	۶۲	جنگ - بیاض نظم و نثر فارسی		
تاریخ جهانگشای نادری	۹۱	جوهرالصنائع	۲۷	
تاریخ دلگشای شمشیرخانی - تاریخ شمشیرخانی		جوهر ثمینه	۸	
تاریخ شمشیرخانی	۹۲	جوهرنامه	۱۷	
تحفه	۷۹	جهانگشای نادری - تاریخ جهانگشای نادری		
تحفه سامی	۵۷	چشمه صحت و آیینة شفا	۱۹	
تحفه سلاطین - تحفه السلطانیہ		چند حکایات	۷۶	
تحفه السلطانیہ	۶۲	چهار باغ - رقصات ابوالفتح		
تحفه الصرف - تحفه		چهار درویش	۷۷	
تحفه العرائین	۲۵	چهار شربت	۸۷	
تذکره شاهان مغلیه	۵۸	چهار عنصر (عنصر اول)	۲۹	
ترجمه ارجن گیتا	۹۸	چهل طوطی - طوطی‌نامه		

۷۹	دستورنامه آگهی - دستور العمل آگامی	۷۹	حدائق البلاغت
۱۱	دستورنامه کسروی - توقعات کسروی	۱۱	حدیقه وصال
۲۷	دستور همت	۲۷	حدیقه البلاغه - حدائق البلاغت
۲۷	دیوانی خضر خان	۷۷	حسن و عشق
۶۵	دیباچه تورس	۲۶	خر دنامه اسکندری
۳۳	دیوان آصفی قهستانی	۱۹	خزائن الادویه و نسخه جات لزموذ
۳۳	دیوان ابوالفرج رونق	۲۶	خسرو و شیرین
۳۳	دیوان اسیر اصفهانی	۳۳	خضر خانی - دولرانی خضر خان
۳۲	دیوان امیر خسرو	۳۲	خلاصه شاهنامه - تاریخ شمشیر خانی
۳۲	دیوان بدر چاچی	۵	خلاصه الاحکام
۳۲	دیوان بیدل [گزیده]	۶۳	خلاصه الانشاء
۳۵	دیوان پیاری بهو	۹۲	خلاصه التواریخ
۳۵	دیوان ثابت	۲۷	خمسه جامی
۳۵	دیوان حافظ	۳۰	خیابان
۳۶	دیوان شاه پور تهرانی	۶۲	خیالات امیر خسرو
۳۶	دیوان عرفی	۱۹	خیر التجارب
۳۷	دیوان عرفی، شرح - شرح	۲۰	دارالشفا
۳۷	دیوان عرفی، شرح (محمد شفیق) - شرح	۱۳	دستور الحساب
۳۷	نگارنامه فیضی: کارنامه فیضی	۱۳	دستور الحساب
۳۷	دیوان قفاتی	۲۰	دستور العلاج
۳۷	دیوان فیضی	۶۲	دستور العمل آگامی
۳۸	دیوان قاسم	۳۸	دستور العمل - رساله عبدالواسع
۳۸	دیوان قتیل	۶۵	دستور المکتوب
۳۸	دیوان کاتبی	۱۳	دستور حساب
۳۸	دیوان معتمد	۶۲	دستور شکر و

۳۰	ریزہ جواہر	۳۹	دیوان مخلص کاشانی
۶۹	زبدۃ الافکار	۳۹	دیوان میلی ترک ہروی
۲۸	ساقی نامہ	۳۹	دیوان نظیری لیشابوری
۲۸	ساقی نامہ	۴۰	دیوان واقف
	سخنان خواجہ عبداللہ - کلمات خواجہ عبداللہ	۴۰	دیوان ہلالی جفتابی
	سوی گنیش اتمہ، ترجمہ - کرم بیاک	۴۸	ریاضیات بیدل
	سکندرنامہ - اسکندرنامہ		رقن پدم - پدماوت و رتن
۲۹	سلامان و اہسال	۳	رسالہ در بیان قرائت امام عاصم
۹۹	سنگھاسن پتھسی	۶۵	رسالہ طیبی
۳۰	سمہ نثر ظہوری	۸۰	رسالہ عبدالواسع
۹۳	شاهجہان نامہ		الرسالة الوافیہ فی علم القافیہ - مختصر والی فی قواعد علم قوافی
	شاهنامہ منثور - تاریخ شمشیرخانی		رسایل اعجاز
	شبنم شاداب - منشآت نغرش	۶۶	رقعات آندرام
۸۸	شجرۃ الامانی	۶۶	رقعات ابوالفتح
	شرح اسکندرنامہ - شرح شرفنامہ	۶۶	رقعات امان اللہ
۸۰	شرح جواہر التریب	۶۷	رقعات برہمن - منشآت برہمن
	شرح زراذی - نغزک		رقعات بیدل
۶۹	شرح شبنم شاداب	۶۷	رقعات جامی
۲۹	شرح شرفنامہ	۶۸	رقعات عنایت خان
	شرح صرف میر - تحفہ	۶۸	رقعات لچہمن - منشآت غبوری
	شرح عثمانیہ - نغزک		رقعات معتمدان
	شرح گلستان - خیابان	۶۸	رقعات منیر - انشای منیر
۳۱	شرح معمای تصویرای ہمدانی		روزنامہ وقایع محاصرہ گولکندہ - وقایع نعمت
۶۹	شرفنامہ		خان عالی
	شرقیہ - شرفنامہ		

شش فتح کانگره	۹۳	غیاثیه - طب غیاثی	
شش فتح کوت کانگره - شش فتح کانگره		فانوس خیال	۷۰
شبو پوران - شبو پوران		فتح العزیز	۱
شبو پوران	۱۰۰	فرهنگ جهانگیری	۸۵
ضابطه خطوط نویسی - هفت ضابطه		فرهنگ واژه‌های بهار دانش - بهار دانش، شرح	
ضوابطه الانشاء - هفت ضابطه		فرهنگ یوسفی - انشای یوسفی	
طب غیاثی	۲۱	قوایدالحکمت	۲۲
طب مساکین	۲۱	قیض بازار	۷۰
طلسم اعجاز	۱۰۱	قاقیه - مختصر وافى فى قواعد علم فوائى	
طوطی نامه	۷۷	قران السعدین	۲۹
ظفر نامه	۸	قصاید نظام استرآبادی	۵۰
ظفر نامه - نیمور نامه		قواعد فارسی - رساله عبدالواسع	
ظفر نامه شاهجهانی - شاهجهان نامه		کارنامه قیض - نگار نامه قیض: دیوان عرفی، شرح	
ظفر نامه عالمگیری - واقعات عالمگیری		کامروپ و کاملنا - دستور همت	
ظفر نامه کانگره - شش فتح کانگره		کرامیه	۱۵
عالمگیری نامه	۹۲	کرامیه رامجرد - کرامیه	
عجب القصص	۷۸	کریم بیاک	۱۰۰
عروض سیفی - عروض		کفایه مجاهدیه - کفایه منصوری	
عروض	۸۸	کفایه منصوری	۲۲
عشقیه - دولرائی خضرخان		کلمات خواجه عبدالله	۹
علاج الامراض	۲۱	کلمات طبیبات	۷۰
عنایت نامه نثر - رفعات عنایت خان		کلمات یوسفی - اتوار حکمت	
عیار دانش	۷۸	کلیات حزین	۲۱
غرایب اللغات	۸۴	کلیات صایب	۲۱
غرایب اللغات	۸۵	گلستان	۳۱

۳۱	گلستان، شرح	۲۲	مخزن مجربات
۳۲	گلستان، شرح حاشیه	۹۲	مسودات خطوط فارسی
۵۰	گلشن راز	۹۵	مسیر طالبی فی بلاد الفرنجی
۵۱	گل کشی	۵۲	مطلع الانوار
۵۱	گل کشی، شرح	۲۲	معدن حکمت
۵۱	گنجینه و موز	۷۱	مفید الانشاء
۲۲	گنجینه مجربات	۷۱	مکاتبات علامی
۱۴	لیلاوتی، ترجمه		مکتوبات محمد بن جعفر - بحر المعانی
۹۴	مأثر عالمگیری	۷۲	مکتوبات ولی
۵۲	مشوی شاهد عرشی		مناجات خواجه عبدالله - کلمات خواجه عبدالله
۵۲	مشوی عاشق	۷۲	منشآت برهمن
۵۲	مشوی معنوی (دفتر اول)	۷۲	منشآت تفرشی
۵۳	مشوی موهن لعل کابنه		منشآت جامی - رقصات جامی
۲۳	مجربات اکبری	۷۳	منشآت غیوری
۲۳	مجربات هاجر		منشآت مادهو رام - انشای مادهو رام
۲۳	مجرب الشفا و متفرقات	۷۳	منشآت وحید
۲۳	مجمع الافادات	۸۹	موهبت عظمی
	مجمع الامثال - جامع التمثیل		مهابشنو بران - بشن پوران
	مجمع التفسیر - جامع التمثیل		میزان الاشعار - عروض
۱۴	مجمع الحساب	۸۹	میزان الصرف
۸۸	مجمع الصنائع	۲۲	میزان الطب
۱۰۱	مجموعه عجایب	۳۲	مینا بازار
۵۳	محمودنامه	۲۵	ناشناخته
۸۹	مختصر وافی فی قواعد علم قوافی	۲۵	نسخه حافظ الصحة
۵۳	مخزن الاسرار	۲۵	نسخه حکمت

۹۵	واقعات عالمگیری	۸۶	نصاب الصبیان، شرح
۵۲	وامق و عذرا	۸۵	نصاب الصبیان (منظوم)
	وشنو پوران - یشن پوران		نصایح یوسفی - التوار حکمت
	وقایع حیدرآباد - وقایع نعمت خان عالی		نصیحت‌نامهٔ بودارجمهر - ظفرنامه
	وقایع نادری - تاریخ جهانگشای نادری	۸۱	نفرک
۹۵	وقایع نعمت خان عالی	۷۳	نگارنامه
	هجو حکما - رسالهٔ طبیبی	۲۱	نگارنامهٔ فیضی
۵۵	هشت بهشت		نگارنامهٔ منشی - نگارنامه
	هفت آشوب - آشوب‌نامه	۸۱	نورالابصار
۵۸	هفت اقلیم		نورس خیال - دیباجة نورس
۷۲	هفت ضابطه		نورس - سه نثر ظهوری
۵۵	یوسف و زلیخا	۱۰۱	نهرالقصاحت
۵۶	یوسف و زلیخا، شرح	۵۲	نیرنگ عشق

فهرست مؤلفان

۲۳	ارزانی، شاه محمد اکبر	۱۲	آجاریه (چارج)، بهاسکرا دکنی
۲۲	مجربات اکبری		لیلاونی، ترجمه
	میزان الطب		آرزو، سراج الدین علی خان
۹۱	استرآبادی، میرزا مهدی خان	۳۰	خیابان
	تاریخ جهانگشای نادری	۲۹	شرح شرفنامه
	اسیر اصفهانی، جلال الدین	۸۴	غرائب اللغات
۳۳	دیوان اسیر اصفهانی	۸۹	موهبت عظمی
	اصفهانی، جلال الدین محمد طباطبائی		أصفی هروی، خواجه أصف قهستانی
۸	توفیعات کسری	۳۳	دیوان أصفی قهستانی
۹۳	شش فتح کانگوه		ابوالفتح
	اصفهانی، میرزا ابوطالب خان تبریزی	۲۰	دارالشفاء
۹۵	مسیر طالبی فی بلاد افرنجی		ابوالفتح گیلانی، حکیم مسیح الدین
	امانی، امان الله حسینی خاتزمان بهادر	۶۶	رقعات ابوالفتح
۶۷	رقعات امان الله		ابوالفرج رونی
	انجوی شیرازی، عضدالدوله جمال الدین حسین	۳۳	دیوان ابوالفرج رونی
۸۵	فرهنگ جهانگیری		احرار دهلوی، محمد نورالله
	بثالوی، سجان سنگھ منشی	۳۲	گلستان، شرح حاشیه
۹۲	خلاصه التواريخ		ارادت
	برنج پندت	۵۴	وامق و عذرا
۹۹	سنگھاسن بیسی		ارادت خان واضح، میرزا مبارک الله
	برهمن لاهوری، چندر بهان	۶۲	پنج رفته
۷۲	منشآت برهمن	۳۲	مینا بازار

۲۶	جامی، نورالدین عبدالرحمن	۸	بزرگمهر فرزانه
۲۷	خر دنایه اسکندری		ظفرنامه
۶۸	خمسه جامی		بو علی سینا، شیخ
۲۹	رقعات جامی	۱۹	اختصار قانون شیخ بو علی سینا
۸۹	سلامان و اسال		بهار، رای تیک چند
۵۵	مختصر والی فی قواعد علم قوافی	۸۲	بهار عجم
۷۰	یوسف و زلیخا		بهوت رای، لاله منشی
۶۲	جعفری باسطی، محمد صالح	۶۲	دستور شگوف
۸۰	کلمات طیبات		بهوت رای
۵۶	جودت، ملتانی لعل	۵۹	انشای بهوت رای
۶۲	بهار فطرت		بیانی کرماتی، خواجه شهاب‌الدین عبدالله
۸۰	جوهر شاهجهانیوری، شیو رام	۶۹	شرفنامه
۵۶	شرح جواهرالترکیب		بیدل عظیم‌آبادی، عبدالقادر
۸۳	جهنجهانوی، حکیم محمد ساجد	۲۹	چهار عنصر (عنصر اول)
۳۴	یوسف و زلیخا، شرح	۳۲	دیوان بیدل [گزیده]
۸۳	جی رام داس	۲۸	رباعیات بیدل
۳۴	اصطلاحات هندی	۶۷	رقعات بیدل
۳۵	چاچی، بدرالدین		برراگی، پنوالی داس
۱۵	دیوان بدر چاچی	۷۲	مکتوبات ولی
۸۲	حافظ شیرازی، خواجه شمس‌الدین		بیهقی کاشفی، کمال‌الدین حسین
۳۵	دیوان حافظ	۷۵	انوار سهیلی
۱۵	حافظ مقصود		پیاری بهو
۸۲	کرامیه	۳۵	دیوان پیاری بهو
۳۵	حبیه وردی، میرزا محمد علی		ثابت‌الآبادی، محمد افضل
۸۲	جامع التمثیل	۳۵	دیوان ثابت

۶۶	رسایل اعجاز	حزین لاهیجی، محمد علی
۲۹	قرآن السعدین	۲۱ کلیات حزین
۵۲	مطلع الانوار	حسن بن گل محمد
۵۵	هشت بهشت	۶۲ تحفة السلطانیة
	دهلوی، حکیم محمد شریف خان	حسینی، محمد بن نصیرالدین جعفر مکی
۲۱	علاج الامراض	۱۱ بحرالمعانی
	دهلوی، شاه عبدالعزیز	خاقانی شروانی، حکیم الفضل الدین بدیل
	فتح العزیز	۲۵ تحفة العراقین
	دهلوی، گهاسی رام	خراسانی، سلطان علی گونابادی
۱۲	مجمع الحساب	۲۰ دستورالعلاج
	رازی، امین بن احمد	خواجہ فقیراۃ
۵۸	هفت اقلیم	۳۱ گلستان، شرح
	رازی خوانی، میر عسکری عاقل خان	خیال، ارشد اشرف
۹۵	واقعات عالمگیری	۷۰ قانون خیال
	راسخ اکبرآبادی، عنایت خان	دشت بیاضی، حاجی محمد بن نصیح
۶۸	رقعات عنایت خان	۸۶ نصاب الصبیان، شرح
	رامی شرف الدین	دوره سفرچی
۲۹	انیس العشاق	۱۵ کرامیه
	رومی، مولانا جلال الدین	دهاروال دهلوی، قاضی خان بدر محمود
۵۲	مثنوی معنوی (دفتر اول)	۸۳ ادات الفضلاء
	زاهد لاهیجانی	دهلوی، امیر خسرو
۳	اصول و ضوابط و قواعد قرائت قرآن مجید	۷۷ چهار درویش
	سعدی شیرازی، مشرف الدین مصلح	۶۲ خیالات امیر خسرو
۲۲	یونستان	۲۷ دولرئی خضر خان
۳۰	خیابان	۳۲ دیوان امیر خسرو

گلستان	۳۱	صایب تبریزی، محمد علی	۱۰۳
گلستان، شرح	۳۱	بیاض	۲۱
گلستان، شرح حاشیه	۳۲	کلیات صایب	۸۸
سهلی زبیری، محمد شفیع راجو	۲۱	صدیقی، نظام‌الدین احمد محمد صالح	۳۰
نگارنامه فیضی	۲۱	مجمع الصنائع	۳۱
سنگه، حکیم منشی سردار	۱۰۳	صهبایی، امام بخش دهلوی	۵۱
بیاض حکیم منشی سردار سنگه	۱۰۳	ریزه جواهر	۳۰
سید علی نقی خان بن سید حشمت علی	۷۲	شرح معمای تصویر همدانی	۵۱
هفت ضابطه	۷۲	گنجینه رموز	۱۰۳
سیفی بخارایی، عروضی	۸۸	طالب آملی	۷
عروضی	۸۸	بیاض	۷
شاهپور طهرانی، شرف‌الدین ارجاسب	۳۶	طوسی، خواجه نصیرالدین	۶۴
دیوان شاهپور تهرانی	۳۶	اخلاق ناصری	۶۵
شستر تبریزی، شیخ سعدالدین محمود	۵۰	قهوری توشیزی، نورالدین محمد	۴۸
گلشن راز	۵۰	دستور شگرف	۳۰
شریف جرجانی، میر سید	۷۹	دیباچه نورس	۳۲
تحفه	۷۹	ساقی‌نامه	۶۹
شوقی، محاسب رای	۱۳	سه نثر ظهوری	۷۲
دستورالحساب	۱۳	مینا بازار	۵۲
شیرازی، منصور بن محمد	۲۲	قهیر (ظهیری) تفرشی	۷۷
کفایه منصور	۲۲	شرح ششم شاداب	۹۵
شیرازی، نجم‌الدین محمود	۲۱	منشآت تفرشی	
طب غیائی	۲۱	عاشق، نورالدین محمد	
شیر علی، شیر علی حمله قصوری	۶۰	مثنوی عاشق	
اشای فیض بخش	۶۰	عالی شیرازی، نعمت خان	
شیو ناراین، منشی	۷۰	حسن و عشق	
فیض بازار	۷۰	وقایع نعمت خان عالی	

عبدالباقي	۷۶	فخر الدين زرادى دهلوى	۸۱
بهار دانش، شرح	۹۸	نغزک	۱۰۲
عبدالشکور بن منور خان	۵۲	فخرى هروى، سلطان محمد	۲۹
پدماوت و رتن	۳۶	جنگ	۸۵
عرشى اکبر آبادى، مير محمد مؤمن	۹۱	فدا	۸۶
مثنوى شاهد عرشى	۹۸	اعجوبة بازار	۳۷
عرفى شيرازى، جمال الدين محمد	۷۸	فراهمى، ابونصر بدرالدين محمود	۷۹
ديوان عرفى	۷۱	نصاب الصبيان (منظوم)	۳۷
علامى، شيخ ابوالفضل	۵۲	نصاب الصبيان، شرح	۱۲
آيين اكبرى	۶۳	فغانى شيرازى، بابا	۳۸
ترجمة لرجن گيتا	۷۱	ديوان فغانى	۸۷
عبار دانش	۷۳	فقير دهلوى، مولانا شمس الدين	۳۸
مكانيات علامى	۷۳	حديث البلاغت	۸۸
غيمت كنجاهى، محمد اكبر	۳۷	فيضى دكشى، ابوالفيض بن مبارك	۱۰۱
نيرنگ عشق	۶۳	ديوان فيضى	۶۳
فيور دهلوى، لجهى رام	۷۱	ليلاوتى، ترجمه	۳۸
خلاصه الانشاء	۷۳	قاسم ديوانه، محمد قاسم مشهدى	۸۷
مفيد الانشاء	۷۳	ديوان قاسم	۳۸
منشآت فيورى	۳۷	قتيل لاهورى، ميرزا محمد حسن	۸۸
فانق، ملا قطب الدين	۳۷	چهار شريت	۱۰۱
ديوان عرفى، شرح	۳۷	ديوان قتيل	۶۳
فانى كشميرى، شيخ محمد محسن	۲۸	شجرة الامانى	۶۳
ساقى نامه	۱۱	نهر الفصاحت	۶۳
فايق، مولانا محمد اكرم	۱۱	قنوجى، خليفه شاه محمد	۶۳
حديثه وصال	۱۱	جامع القوائين	۶۳

کاتبی ترشیزی لیشاپوری، محمد شمس‌الدین	۳۸	محدث دهلوی، شیخ عبدالحق	۵۷
دیوان کاتبی		اخبارالاعیار فی اسرارالابرار	
کاشانی، ابوطالب کلیم	۹۳	محمد ساقی، مستعد خان	۹۲
شاهجهان‌نامه		مآثر عالمگیری	
کاشی، رای دهن سنگه	۸۱	محمد غیاث بن جلال‌الدین	۲۳
نورالایضار		اسکندرنامه، شرح	
کشفی، سلامت الله	۵۱	محمد کاظم	۹۲
گل کشتی، شرح		عالمگیرنامه	
کنبه لاهوری، غنایت الله	۷۵	محمود لاهوری، مولانا محمد	۵۳
بهار دانش		محمودنامه	
گویاموی، مولوی مقبول احمد	۶۹	مخلص سیالکوٹی، آنتد رام لاهوری	۶۶
شرح شبنم شاداب		رقعات آنتد رام	
لاله هیمراج	۶۵	مخلص کاشانی، محمد نراقی	۳۹
دستورالمکتوب		دیوان مخلص کاشانی	
لاهوری، نور محمد مدقق	۷۹	مشهدی، ملاطفرا	۵۹
نحفه		آشوب‌نامه	
لایق جونیوری، میر محمد مراد	۲۷	ملتانى، محمد مسعود بن محمد یعقوب	۸۱
دستور همت		تغزک	
لطیف پوری، حیدر علی	۸۰	ملتانى، هر کون بن متھرا داس کنبه	۶۱
شرح جواهرالترکیب		انشای هر کون	
مادهو رام منشی	۶۰	ملکزاده ملتانى، ملک لعل چند	۷۳
انشای مادهو رام		نگارنامه	
منشی، علی بن حسام‌الدین	۸	ملک محمد جاییسی	۹۸
جواهر المینه		پدماوت ورتن	
محتشم کاشانی	۳۸	مشت دهلوی، میر قمرالدین مشهدی	۸۷
دیوان محتشم		تهذیب و تأدیپ الکلام	

۷۷	نخشی، حبیب‌الدین	۱۳	منشی، آندرام
	طوطی‌نامه		دستور حساب
۱۰۰	نشاط، گشن سنگه	۱۳	منشی، اندرومن
	شیر پران		دستور الحساب
۱۰۱	طلسم اعجاز		منشی بخت سنگه
	نظام استرآبادی، مولانا نظام‌الدین	۷۸	عجب القصص
۵۰	قصاد نظام استرآبادی		منشی، هر نراین
	نظامی گنجوی	۶۱	انشای هر نراین
۲۳	اسکندرنامه		منیر لاهوری ملتانی، ابوالبرکات
۲۴	اسکندرنامه، شرح	۶۱	انشای منیر
۲۶	خسرو و شیرین		مولانا محمد هاشم
۲۹	شرح شرفنامه	۳	رساله در بیان قرائت امام عاصم
۵۳	مخزن الاسرار		موهن لعل کایته
	نظیری نیشابوری، محمد حسین	۵۳	مثنوی موهن لعل کایته
۳۹	دیوان نظیری نیشابوری		مهراجه جی سنگه
	واقف لاهوری، شیخ نورالعین	۶۴	دستور العمل آگاهی
۲۰	دیوان واقف		میرزا توکل بیگ
	وحید قزوینی، محمد طاهر	۹۲	تاریخ شمشیرخانی
۷۳	منشآت وحید		میرزا شهزاده سام
	هاتفی، عبدالله جامی	۵۷	تحفه سامی
۲۶	تیمورنامه		میلی ترک هروی، میرزا قلی
	هاجر دهلوی، منشی رگهو ناتھ سنگه	۳۹	دیوان میلی ترک هروی
۱۹	چشمه صحت و آیین شفا		لجیات قس اصفهانی، سید عبدالعالی
۱۹	خزاین الادویه و نسخه جات آزموده	۵۱	گل کشی
۱۹	خیر التجارب	۵۱	گل کشی، شرح

۲۵	نسخه حکمت	۲۰	در الشفا
	هانسوی، عبدالواسع	۲۱	طب مساکن
۲۵	برستان، شرح	۲۲	فوائد الحکمت
۸۰	رسالة عبدالواسع	۲۲	گنجینه مجربات
۸۵	غرائب اللغات	۲۳	مجربات هاجر
	هروی انصاری، خواجه عبدالله انصاری	۲۳	مجرب الشفا و متفرقات
۹	کلمات خواجه عبدالله	۲۳	مجمع الافادات
	هروی، یوسفی	۱۰۱	مجموعه عجایب
۷	انوار حکمت	۲۲	مخزن مجربات
	هلالی جغتایی، بدرالدین نورالدین	۲۲	معذب حکمت
۲۰	دیوان هلالی جغتایی	۲۵	نسخه حافظ الصحة

فهرست کاتبان

۸۲	جمنا داس	۹۸	آنا رام کهتری
	بهار عجم		ترجمه ارجن گیتا
۸۳	جی رام داس	۱۰۰	کرم بیای
	اصطلاحات هندی		افضل بیگ
۲۷	خمسه جامی	۵۱	گل کشتی، شرح
۳۷	دیوان عرفی، شرح		اودده سنگه
۳۸	دیوان محتشم	۹۸	ترجمه مهابهارت
۸۰	رساله عبدالواسع		ایوب
۶۶	رسایل اعجاز	۱۱	بحر المعانی
۶۹	شرفنامه		بابو رام پندت کشمیری
۸۸	عروض	۶۶	رفعات ابوالفتح
۸۵	غرائب اللغات		برج لعل
۹	کلمات خواجه عبدالله	۸۵	فرهنگ جهانگیری
۵۰	گلشن راز		بوت رای
۸۹	مختصر وافق فی قواعد علم قوافی	۸	ظفرنامه
	حافظ احمداده ولد مولوی قدرت الله		بهادر خان
۳	رساله در بیان قرائت امام عاصم	۲۶	تیمورنامه
	حبشی رام		پران ناتھ
۵۵	یوسف و زلیخا	۳۲	گلستان، شرح حاشیه
	خیر سنگه نهال چند		پندت سدا سنگه کول
۵۹	انشای بهوت رای	۲۰	دیوان واقف
	خیریت خان		پندت هری کشن
۲۲	بوستان	۸۰	رساله عبدالواسع

دلیل سنگه	شیخ چاند	
دستور همت	گلستان، شرح	۳۱
دهرم چند	نصاب الصبایان، شرح	۸۶
بوستان، شرح	شیخ حیدر علی بن شجاع‌الدین محمد لطیف پوری	۲۵
توقعات کسری	شرح جواهرالترکیب	۸۰
شش فتح کانگوه	عبدالرسول	۹۳
وقایع نعمت خان عالی	خلاصه الاحکام	۹۵
راجا رام	عبدالواسع	۵
تاریخ شمشیرخانی	جامع التعمیل	۸۲
رادها کشن	عزیزالله حسینی	۱
بهار فطرت	رسایل اعجاز	۶۶
رام سروپ	عنایت علی	۱
سنگهاسن بنیسی	گنجینه رموز	۵۱
رای رام جی داس	فضل‌الدین	۱
خلاصه الانشاء	گلستان	۳۱
سردها رام	فقیر محمد حسین قادری	۱
پنج رقعہ	کرامیه	۱۵
دستور شگرف	قمرالدین نقشبندی	۶۲
گلستان	فتح العزیز	۳۱
سروپ رام	کانه سنگه	۱
ساقی نامه	وامق و عذرا	۲۸
سید باقر بن سید اجمل	کزیپا رام	۵۲
مطلع الانوار	بهاگوت گیتا (منظوم)	۹۷
سید محمد حسین	تحفه	۷۹
اخبارالاکابر فی اسرارالاکابر	چند حکایات	۷۶

۱۱	محمد	حدائق وصال
۷۷	اسکندرنامه	حسن و عشق
۳۴	محمد انوار	دیوان بدر چاچی
۶۵	تحفة العارفین	رسالة طیبی
۳۰	محمد بخش	ریزہ جواہر
۳۰	مکاتبات علامی	سہ نثر ظہوری
۸۸	محمد بیگ	شجرۃ الامانی
۷۲	مکاتبات علامی	منشآت تفرشی
۷۳	محمد حکیم ولد محمد یونس	منشآت وحید
۳۲	دیوان عرفی	مینا بازار
۵۴	محمد صالح	نیرنگ عشق
۲۰	دستورالعلاج	کنہیا لال
۷۰	محمد غوث	فیض بازار
۷۳	انشای هر کرن	منشآت غبوری
۶۶	محمد مکرم التبریزی	گویند سنگھ
۶۶	رقعات عنایت خان	رقعات آند رام
۹۲	محمد مؤمن	گوردھن داس
۵۲	مثنوی معنوی (دفتر اول)	خلاصۃ التواریخ
	محمود	لالہ کلدیپ سنگھ
۲۰	نیرنگ عشق	دیوان واقف
۵۴	مرتضی خان	مادھو رام
۳۳	اسکندرنامه	دیوان اسیر اصفہانی
	منشی رام مهر	مانک چند
۲۱	انوار سہیلی	نگارنامہ فیضی
۷۵		

	نوشته‌های رام ولد خوشحال سنگه		نواب سید محمد	
۳۲	بهار دانش	۷۵	مینا بازار	
	رقعات امان الله	۶۷	ولی الله	
۳	نوشته‌های سیتا رام		اصول و ضوابط و قواعد قرائت قرآن مجید	۳
	دیوان فغانی	۳۷	هاجر دهلوی، رگهو ناتھ سنگه	
۱۰۱	نوشته‌های کنول		طلمس اعجاز	۱۰۱
۱۰۱	سنگه‌اسن بنیسی	۹۹	مجموعه عجایب	
۲۵	منگل مبین		نسخه حافظ الصحت	۲۵
	تحفه سامی	۵۷	هردیو	
۶۸	مهر رام بخش ولد نوری		رقعات معتات	۶۸
	گل کشی	۵۱	هردیو سنگه	
۷۰	میر کریم بخش		کلمات طیبات	۷۰
۹۲	سه نثر ظهوری	۳۰	عالمگیرنامه	
	وقایع نعمت خان عالی	۹۵	هیرا داس ولد نراین داس	
۶۲	نجف علی بیگ		دستورالعمل آگاهی	۶۲
	مکاتبات علامی	۷۱	هیرا سنگه	
	نقی علی		رباعیات بیدل	۲۸
	بوستان	۲۲		

فہرست اماکن

۷۷	فارس	۹۱	ایران
۹۵	فرنگ	۹۹	برہانپور
۷	زندان قاین	۶۵	بیجاپور
۹۱	قوچان	۹۳	پنجاب
۷	قہستان	۵۰	تبریز
۵۸	قلعہ کالنجر	۵۵	جہانوی سرحد
۹۳	کانگرہ	۹۸	چنور
۱۰۰	کیلاش	۹۵	حیدرآباد
۲۸	گجرات	۷۷	دمشق
۹۵	گولکنڈہ	۷۰، ۶۳، ۵۰، ۲۸، ۳۲، ۱۹	دہلی
۹۲، ۸۱، ۲۳	لکھنؤ	۵۳	زنگان
۲۵	مکہ	۳۲	سلطانپور
۸۱	ملاتوہ	۷۷، ۷۳، ۷۱، ۶۹، ۵۵، ۵۱، ۴۳، ۳۶	شامجہان آباد
۹۵	ناگپور	۹۶، ۸۹، ۸۸، ۸۱، ۷۸	
۱۰۴، ۱۰۰، ۹۸، ۹۴، ۹۳، ۹۲، ۹۱، ۶۸، ۵۸، ۳۰	ہند	۲۵	شروان
۹۹، ۹۲، ۵۸	ہندوستان	۹۲	غزنین

The Persian works in this library consist of books on diverse subjects such as religion, philosophy, mysticism, moral science, history, literature, travelogue, biography, grammar, mathematics, medicine etc. Noteworthy manuscripts in this library are: *Haft Aqlm-e-Razi*, *Farhang-e-Jehangiri*, *Ejaz-e-Khosravi*, *Bahar-e-A'ajam*, *Bahr-ul-Ma'ani*, *Shahjahan nama*, *Seh Nasr-e-Zohuri*, *Gozida-e-Diwan-e-Bidl*, *Tarikh-e-Shamshur Khan*, Persian translation of the *Mahabharata* etc.

At this stage it is necessary to acknowledge the names of all those who have contributed in the preparation of this catalogue. Mr. Bazl-ur-Rehman had prepared the cards, Dr. Mohammad Aslam Khan, Dr. Sharif Hussain Qasemi, Dr. Idris Ahmed had checked and examined the entries and the source material. Mr. Iatif Talibi had removed the defects, copied the sources, compared and edited the text. Mr. Jamil-ur-Rehman had also helped in removing the defects. Mr. Sayyid Gholam Nabi Ahmed and Mr. Mohammad Saeed Dehlavi had prepared the references, Mr. Mohammad Asif Ali had typed the text of the catalogue, and Mr. Abdur Rehman Qureshi had provided proper pagination to the text. Mr. Mohammad Hassan Haddadi is incharge of the publication. All these personnel deserve our thanks.

The personnel of the Hardayal Library also need be thanked for the cooperation extended by them to the Persian Research Centre.

Finally, it is hoped that the third catalogue prepared by this Centre would be appreciated by the professors and research scholars of Persian in both the countries: India and Iran.

By His Grace and Benevolence,

Seyyed Bagher Abtahi

Director

Persian Research Centre

Iran Culture House

New Delhi

FOREWORD

Persian language after having fully developed in the cradle of its native soil and after attaining the zenith of its perfection, became a mature and powerful medium for the dissemination of culture, knowledge of sciences and literature thereafter. Where ever it reached, it led to the awakening of thoughts and ideas which revealed a spiritual delicacy, and it also aroused fresh and subtle human feelings, emotions and sentiments. It was for a similar reason that the Persian language was welcomed in India warmly and with reverence. In due course of time this pleasing and creative medium was not only patronized but also protected and preserved zealously by the people of this land.

Many valuable works in diverse fields were produced in this language here. Fortunately, a large number of these manuscripts in Persian find a place of pride in various libraries all over this country. Quite a few of these rare and fine manuscripts are preserved in the Hardayal Library, and a glimpse of these can be had from the pages of the present catalogue.

The Hardayal Library was established about 136 years ago in 1862 A.D. at a Welfare Centre which is now called the Town Hall. In the beginning of 1904 A.D. it was renamed as Delhi Public Library, but in 1912 its name was changed again and it was named Lord Harding Library after the name of the Viceroy of India. Finally, after the country attained independence, its name was changed back to Hardayal Public Library in 1970, and till date it is known by this name. This library has a reasonable number of well preserved books written in Arabic, English, Sanskrit and Urdu etc. Among these there are about 317 manuscripts in Persian.

The Hardayal Library is at present managed by a body of four persons who are called Executive Directors, and they are elected by the members of the Delhi Municipal Corporation. This library has at present nine branches in different parts of the Delhi state.

Series (3)

A Descriptive Catalogue of
Persian Manuscripts in the
Hardayal Public Library, Delhi

- ☐ A Descriptive Catalogue of Persian Manuscripts
in the Hardayal Public Library, Delhi
- ☐ Compiled by, Persian Research Centre
Iran Culture House, New Delhi 110 001
- ☐ Covered Designed by, Majid Ahmady
- ☐ First Print, 1999
- ☐ Printed at Press Works, 30, Parking Centre
Mall Road, Delhi 110054
- ☐ Price Rs. 400/-

Persian Research Centre
Iran Culture House, New Delhi

Series (3)

A Descriptive Catalogue of Persian Manuscripts in the HARDAYAL Public Library, Delhi

Persian Research Centre

Iran Culture House, New Delhi